

Редакційна колегія:
КІРСЄВ О.І. (голова),
БУРЯК С.В., БАЖАЛ Ю.М., ГАЙДАР Є.Т.,
ГАЛЬ В.М., ГАЛЬЧИНСЬКИЙ А.С., ГЕЄЦЬ В.М.,
ГРЕБЕНІК Н.І., ГРУШКО В.І., ДОМБРОВСЬКИ Марек,
ІЛАРІОНОВ А.М., КРАВЕЦЬ В.М.,
КРОТЮК В.Л., КРЮЧКОВА І.В.,
ЛАНДІНА Т.В., МАТВІЄНКО В.П.,
МЕЛЬНИЧУК М.О., МІЩЕНКО В.І.,
МОРОЗ А.М., ОСАДЕЦЬ С.С.,
ПАЛАМАРЧУК А.Б., ПАСІЧНИК В.В.,
ПАТРИКАЦ Л.М., ПЕТРИК О.І.,
ПОДОЛІВ І.В., РАЄВСЬКИЙ К.Є.,
РИЧАКІВСЬКА В.І., САВЛУК М.І., САВЧЕНКО А.С.,
СЕНИЩ П.М., СМОВЖЕНКО Т.С., ФЕДОСОВ В.М.,
ХОФФМАНН Лутц, ШЕВЦОВА О.Й.,
ШЛАПАК О.В., ШУМИЛО І.А.,
ЮЩЕНКО В.А., ЯРЕМЕНКО С.О.,
ЯЦЕНЮК А.П.

Номер підготовлено редакцією
періодичних видань НБУ

Головний редактор
ПАТРИКАЦ Л.М.

Заступник головного редактора
КРОХМАЛЮК Д.І.

Відділ з випуску журналу "Вісник НБУ"
Начальник відділу **ПАПУША А.В.**

Заступник начальника відділу **ГАВРИЛЕНКО З.А.**

Редактор з питань бухгалтерського обліку,
розрахунків та інформаційно-програмного
забезпечення **КОМПАНІЄЦЬ С.О.**

Редактор з питань валютного регулювання
та міжнародних банківських зв'язків **БАКУН О.В.**

Редактор з питань економіки, законодавчого
забезпечення та комерційних банків
В'ЮНСКОВСЬКИЙ М.І.

Головний художник **КОЗИЦЬКА С.Г.**

Літературний редактор **КУХАРЧУК М.В.**

Дизайнери **ПЛАТОНОВА Н.Г., ХАРУК О.В.**

Коректори **СІЛЬВЕРСТОВА А.І., ГОРБАНЬ Н.В.**

Оператор **ЛИТВИНОВА Н.В.**

Реклама і розповсюдження:

ГРЕБІШКОВ В.І., ФЕСЕНКО Н.М.

Фото **НЕГРЕБЕЦЬКОГО В.С., МІЛЕВСЬКОГО Л.А.**

Черговий редактор
БАКУН О.В.

Адреса редакції:

просп. Науки, 7, Київ-28, 03028, Україна

тел./факс: (044) 264-96-25

тел.: (044) 267-39-44

E-mail: litvinova@bank.gov.ua

Журнал зареєстровано Держкомвидавком України
09.06.1994 р., свідоцтво КВ № 691

Засновник і видавець:

Національний банк України.

Адреса: вул. Інститутська, 9, Київ-8, 01008, Україна

Журнал рекомендовано до друку

Вченою радою Київського національного
економічного університету

Публікації в журналі Вищою атестаційною комісією
України визнано фаховими

Видається у комплекті з додатком "Законодавчі
і нормативні акти з банківської діяльності"

Передплатний індекс 74132

Дизайн

Редакція періодичних видань НБУ

**Надруковано з готового оригінал-макета
департаментом організації виробництва і
господарської діяльності НБУ**

Адреса друкарні:

просп. Науки, 9, Київ-28, 03028, Україна

Формат 60 × 90 / 8. Друк. офсетний.

Фіз. друк. арк. 9.0

Умовн. друк. арк. 9.0. Обл.-вид. арк. 8.8

Тираж 2000 прим.

При передруку матеріалів, опублікованих у журналі,
посилання на "Вісник Національного банку України"
обов'язкове. Редакція може публікувати матеріали в
порядку обговорення, не поділяючи думку автора.
Відповідальність за точність викладених фактів несе
автор, а за зміст рекламних матеріалів —
рекламодавець.

© Вісник Національного банку України, 2004

Вісник Національного банку України

3/2004

*Щомісячний науково-практичний журнал
Національного банку України*

Видається з березня 1995 року

№ 3 (97) ♦ Березень 2004

Здано до друку 25.02.2004 р.

Приїхали...

Ми пропонуємо комплексні рішення в галузі інформаційних технологій. Вони включають консультації з вибору устаткування, а також повний комплекс робіт з установки, наладки, запуску, сервісного і післягарантійного обслуговування

ЛАНІТ-Iv Com сьогодні — це стабільна компанія, в якій працюють кваліфіковані фахівці. Нам під силу завдання різної складності. Ми вирішуємо багато нагальних проблем:

- ♦ ...інсталюючи банківські термінали
- ♦ ...пропонуючи системи відеоспостереження для банкоматів
- ♦ ...здійснюючи сервісне обслуговування АТМ на всій території України
- ♦ ...усуваючи несправності банкоматів протягом 48 годин
- ♦ ...реалізуючи інформаційно-аналітичні системи з ефективного управління бізнесом і взаємостосунками з клієнтами
- ♦ ...реалізуючи проекти у сфері системної інтеграції
- ♦ ...поставляючи комп'ютерне обладнання і програмне забезпечення
- ♦ ...розробляючи телекомунікаційні рішення
- ♦ ...упроваджуючи програмні продукти відомих виробників
- ♦ ...гарантуючи інформаційну безпеку
- ♦ ...реалізуючи обладнання для швидкісного друку
- ♦ ...будуючи різноманітні інженерні системи
- ♦ ...проектуючи, упроваджуючи й обслуговуючи структуровані кабельні мережі

І вам зовсім не обов'язково розуміти, як усе це влаштовано. Головне — знати, що все це успішно працює у наших клієнтів. І так само працюватиме у вас.

Ми живемо у добу інтенсивного розвитку технологій. Тому не потрібно нехтувати інноваціями. Адже вони економлять ваші гроші.

БАНКИ УКРАЇНИ

А.Степаненко	Теорія і практика реорганізації та реструктуризації банків	4
О.Деркач	Найближчий великий банк	13
Л.Патріца	Кількість усміхнених облич — індикатор успішності банку.....	24
	Структура активів банків України за станом на 01.01.2004 р.	48
	Структура зобов'язань банків України за станом на 01.01.2004 р.....	52
	Структура власного капіталу банків України за станом на 01.01.2004 р.....	56
	Фінансові результати діяльності банків України за станом на 01.01.2004 р.....	60
	Зміни і доповнення до Державного реєстру банків, внесені за період із 1 січня по 1 лютого 2004 р., а також зміни і доповнення до переліку операцій, на здійснення яких банки отримали банківську ліцензію та письмовий дозвіл Національного банку України на здійснення операцій, внесені за період із 1 січня по 1 лютого 2004 р.	64
	Основні показники діяльності банків України на 1 лютого 2004 року.....	67

ФІНАНСОВИЙ РИНОК

О.Черевко, Є.Романів	Механізми запобігання розвитку тіньової економічної діяльності у сфері фінансово-грошових відносин.....	20
	Основні монетарні параметри грошово-кредитного ринку України у січні 2004 року	69

МАКРОЕКОНОМІКА

О.Євтух	Теорія економічного нормування: сучасний погляд	30
----------------	---	----

БЕЗГОТІВКОВІ РОЗРАХУНКИ

В.Кравець	Інтернет-комерція в Україні	9
Л.Омельчук	Стан міжбанківських розрахунків, що здійснювалися через СЕМП НБУ в 2003 році.....	28

ІНФОРМАЦІЙНЕ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

В.Лисицький	Електронний уряд України: з чого починати?	16
З.Запорожець	Сучасні тенденції у сфері банківських інформаційних технологій	38

ЦЕНТРАЛЬНИЙ БАНК

	Стабільності гривні ніщо не загрожує.....	8
--	---	---

ЕКОНОМІЧНА ОСВІТА

	Всеукраїнський економічний симпозиум	23
І.Жеребило	Гуманітарні ігри як засіб формування особистості	27

НУМІЗМАТИКА І БОНІСТИКА

	Про введення в обіг пам'ятної монети “Не вмирає душа наша, не вмирає воля”	33
	Про введення в обіг банкноти номіналом 50 гривень зразка 2004 року	34

НОВИНИ, ФАКТИ, КОМЕНТАРІ

	Калейдоскоп подій.....	40
--	------------------------	----

БАНКИ, ПРАВО, КОНСУЛЬТАЦІЇ

	Огляд найновіших законодавчих та нормативно-правових актів з питань банківської діяльності	42
--	--	----

ВАЛЮТНИЙ РИНОК

	Офіційний курс гривні щодо іноземних валют, який встановлюється Національним банком України один раз на місяць (за січень 2004 року)	45
	Офіційний курс гривні щодо іноземних валют, який встановлюється Національним банком України щоденно (за січень 2004 року)	46

ФОНДОВИЙ РИНОК

	Ринок державних цінних паперів України у січні 2004 року.....	68
--	---	----

АНОТАЦІЇ	70
-----------------------	----

**Анатолій
Степаненко**

Начальник Головного управління
Національного банку України
по місту Києву і Київській
області

На етапі вдосконалення й реформування банківської системи одним із найважливіших заходів впливу є реорганізація та реструктуризація банків. Законом України "Про банки і банківську діяльність" уперше у вітчизняній практиці врегульовано питання реорганізації банків (глава 5, статті 26–29). Необхідність у цьому назріла давно — перші процеси реорганізації відбулися ще на засаді старої законодавчої бази. Її подальше вдосконалення, робить висновок автор статті, сприятиме забезпеченню стабільного фінансового стану банків та проведенню ефективної політики їх реструктуризації й реорганізації.

Аспекти/

Теорія і практика реорганізації та реструктуризації банків

За змістом реорганізація може набувати об'єднувальних, розподільчих форм, а також мати характер перетворення.

До **об'єднувальних форм** належать злиття та приєднання. Згідно зі статтею 26 Закону України "Про банки і банківську діяльність" *злиття* передбачає припинення діяльності двох (або кількох) комерційних банків як юридичних осіб та передачу всіх їхніх майнових прав і зобов'язань новоствореному банку. *Приєднання* — це припинення діяльності одного банку як юридичної особи з передачею всіх його майнових прав і зобов'язань іншому на правах філії чи без відкриття філії.

До **розподільчих форм** реорганізації належать поділ та виділення. *Поділ* передбачає припинення діяльності одного банку як юридичної особи та передачу за розподільчим актом у визначених частинах усіх його майнових прав і зобов'язань кільком новоствореним банкам. *Виділення* полягає у створенні банку (або кількох банків), до якого (яких) за розподільчим актом у відповідних частинах переходять майнові права і зобов'язання банку, що реорганізовується. З метою підвищення ефективності діяльності великих банків, а також в умовах кризової ситуації може виникнути потреба у розділенні їх капіталу й реорганізації цих банків шляхом їх поділу, а також у виділенні (за умови достатності капіталу кожного з них).

Крім того, реорганізація банку може здійснюватися шляхом **перетворення**, що передбачає зміну юридичного статусу товариства, у вигляді якого було створено банк. У разі перетворення банку з одного виду на інший до новоствореного переходять усі майнові права і зобов'язання банку, що реорганізовується. Підставами для реорганізації банку шляхом перетворення є переорієнтація напрямів діяльності, збитковість окремих філій, необхідність зміни умов капіталізації та управління тощо. Реорганізація поділяється на *примусову* (обов'язкову) та проведену за *власною ініціативою* (за рішенням за-

гальних зборів акціонерів).

З огляду на конкретний стан банківської системи слід розробити механізм і форми реорганізації, передбачити міру втручання в цей процес держави та Національного банку України.

Зазначимо, що різні форми реорганізації можуть бути застосовані не лише до проблемного, а й до будь-якого нормально функціонуючого банку. У цей період банк може:

- ♦ змінити організаційну структуру (відкрити відокремлені відділення, у тому числі філії, скоротити та ліквідувати частину підрозділів, змінити, оновити склад і чисельність співробітників та керівників);

- ♦ змінити склад учасників, а також організаційно-правову форму;

- ♦ увійти до складу тих чи інших банківських груп;

- ♦ змінити існуючі бізнес-процеси, технологічний процес обслуговування клієнтів, менеджмент у цілому.

Стосовно банків, що перебувають у стані фінансової скрути, передбачено примусову реорганізацію за ініціативою НБУ (або Верховної Ради України, якщо йдеться про державні банки). В разі необхідності Національний банк надсилає таким банкам лист-попередження з відповідною вимогою. Якщо банк протягом визначеного періоду не відреагує належним чином, НБУ може прийняти рішення про його ліквідацію.

Технологічна схема примусової реорганізації така:

- ♦ надходить лист-попередження від Національного банку України;

- ♦ банк протягом десяти днів із дня його отримання надсилає лист-зобов'язання з поясненням причин погіршення фінансового стану і поданням розроблених конкретних заходів щодо реорганізації;

- ♦ банк подає звіт про виконання вимоги щодо реорганізації;

- ♦ у разі невиконання вимоги щодо реорганізації Національний банк України приймає рішення про ліквідацію банку.

Процес злиття та поглинання банків у економічній практиці багатьох західних країн відбувається із часів закінчення Другої світової війни. Фахівці розрізняють три хвилі цього процесу: перша — середина 1960-х років; друга — 1980-ті роки; третя — 1990-ті роки. Останній період, який збігається у часі з початком азіатської кризи 1997 р., ще не завершився (2, с. 543—544).

Після азіатської світової кризи, що розпочалася в Таїланді у 1997 р., а також російської фінансової кризи 1998 р. у світових фінансових колах відбулися серйозні зміни підходів і концепцій, про які найбільш влучно висловився американський фінансист Дж. Сорос: “Криза в Росії засвідчила про певні недоліки в міжнародній банківській системі, якими раніше нехтували”, внаслідок чого “посилився вплив капіталу з периферії до центру” (3, с. XI).

Однак, на нашу думку, основна причина глобалізації світових фінансових ринків та злиття банків полягає в необхідності концентрації фінансового і банківського капіталів, яка наслідуює концентрацію промислового капіталу, та використанні переваг, що випливають із цього. Причому слід мати на увазі, що останні злиття банків відбуваються вже у принципово нових умовах їх роботи у надкоротких часових інтервалах, одночасно на багатьох фінансових ринках з різними фінансовими інструментами та з урахуванням особливостей законодавства і рівня економічного розвитку окремих країн. За таких умов для дрібних та середніх банків єдиний вихід — підвищення рівня концентрації капіталу, а злиття банків є найпростішим і відносно недорогим шляхом вирішення цих завдань.

Об’єднання двох американських банків — Travelers і Citicorp загальною вартістю близько 80 млрд. доларів США кожен — одна з перших великих подій 1990-х років. Пізніше об’єдналися Bank America та Nations Bank, а також Bank One й First Chicago, злилися Chemical Banking Corp. і Chase Manhattan Bank (США, 1995 р.), CS Holding AG і Union Bank of Switzerland (Швейцарія, 1996 р.), відбулося поглинання Bank of Ireland дев’ятого за розмірами фінансового інституту Великобританії Briston and West та ціла низка інших змін. Основна мета об’єднання цих банків полягала у забезпеченні високого рівня капіталізації з метою розширення спектра банківських послуг, зниження

рівня ризику своєї діяльності та підвищення рівня конкурентоспроможності на фінансових ринках.

Аналіз структурних змін у банківському секторі США у 1988—1997 рр., проведений С.В.Науменковою [4], засвідчує, що за цей період кількість комерційних банків скоротилася на 29.8%, щороку відбувалося від 207 до 468 злиттів, а кількість банків-банкрутів скоротилася із 209 у 1988 р. до 1 у 1997 р.

У березні 2000 р. про злиття і створення банківського холдингу домовилися три найбільші банки Японії — Sanwa, Tokai, Asahi. За обсягами активів (близько 1 трлн. доларів США) цей холдинг посідає третє місце у світі і друге в Японії. На сьогодні ці банки мають 1 005 філій по всій Японії і 37 435 чоловік персоналу. Новий банківський холдинг розпочав роботу у квітні 2001 р.

Протягом 1998—2000 рр. до процесів злиття чи об’єднання долучалися великі європейські банки Німеччини, Великобританії, Франції, на які, за оцінками експертів консультативно-аналітичного центру Fox-Pitt, припадає близько 25% капіталізації всього банківського сектору. Таку хвилю злиттів до певної міри можна пояснити необхідністю вирішувати нові завдання, що постали із запровадженням євро.

Щоб забезпечити собі вихід на європейські ринки, зокрема британські, керівництво найбільшого банку Австралії National Australia Bank (NAB) у квітні 2000 р. оголосило про намір придбати страховий підрозділ MLC англійської фінансової компанії Lend Lease. Вартість цієї угоди становила 2.72 млрд. доларів США.

До надзвичайно великих об’єднань можна віднести біржові злиття, в цілому схожі за природою з банківськими.

У банківській діяльності більшості західних країн домінуючою організаційною формою є банківські холдинги, а тому більшість поглинань чи об’єднань здійснюють саме вони або їхні дочірні організації. Із 1985 по 1997 рік у фінансово-кредитній сфері провідних країн світу було об’єднано та поглинуто установ на загальну суму понад 1 трлн. доларів США [4]. На комерційні банки припадала майже половина — 49.5%, на інвестиційні фонди — трохи більше чверті (25.8%) і на страхові компанії — 24.7%. Слід зазначити, що найбільшу увагу (5 480 покупців) привертають саме комерційні банки, тоді як до інвестиційних і страхових компаній інтерес менший (відповідно на 14.9% та 38.9%).

Із 1999 року в банківській сфері України розпочався новий процес, який характеризується посиленням конкуренції та усвідомленням необхідності концентрації банківського капіталу. Початком нових банківських об’єднань в Україні можна вважати приєднання у 1999 році Універсалбанку до кременчуцького Автокразбанку, а також поглинання банком “Столичний” одеського банку “Арманд”, тернопільським “Євроцентром” — хмельницької “Вікторії” (див. таблицю 1). Помітнішим було приєднання Укрнафтогазбанку до Укргазбанку, що ілюструє два взаємопов’язаних процеси: концентрація ресурсів галузі тісно пов’язана з концентрацією капіталу, в тому числі банківського.

Нині вітчизняні банки досить активно шукають партнерів. Так, за сло-

Таблиця 1. Злиття і поглинання комерційних банків України у 1999 — 2000 рр.

Назва банку	Рік	Результат
“Мрія” — “Рось”	1998	Статутний капітал збільшився до 7.64 млн. грн.
“Євроцентр” — “Вікторія”	1999	Статутний капітал збільшився до 4 млн. грн.
Автокразбанк — Універсалбанк	1999	Статутний капітал збільшився до 8.13 млн. грн.
“Столичний” — “Арманд”	1999	Статутний капітал збільшився до 5.6 млн. грн.
Укргазбанк — Укрнафтогазбанк	1999	Статутний капітал збільшився до 40 млн. грн.
“Надра” — “Кієво-Печерський” — “Слобожанщина”	2000	Статутний капітал зріс більш як на 3 млн. євро
“Укоопспілка” — “Поділля”	2000	Статутний капітал збільшився до 9.6 млн. грн.
Міжнародний комерційний банк — “Таврія”	2001	Статутний капітал збільшився до 35 млн. грн.
Укргазбанк — Народний банк	2002	Статутний капітал збільшився до 64.6 млн. грн.
“Аваль” — “Еталон”	2002	Статутний капітал збільшився до 341.5 млн. грн.
Корал-банк — “Крим-Юрт”	—	Угода не відбулася через відмову НБУ
“Мрія” — “Євроцентр”	—	Угода не відбулася через додаткову емісію акцій “Євроцентром”
Міжнародний комерційний банк — “Кліринговий дім”	—	Угода не відбулася через відмову акціонерів “Клірингового дому”

вами керівника АКБ “ТК-кредит”, протягом 1999 р. банк отримав певні пропозиції щодо реорганізації від 10 банків. АКБ “Мрія” вів переговори про приєднання на правах філій з п'ятьма банками.

Банк “Ажіо” також розглянув низку звернень щодо об'єднання чи реорганізації. АКБ “Корал-банк” вів переговори з багатьма претендентами, і зокрема щодо банку “Крим-Юрт” збори акціонерів уже прийняли було позитивне рішення, однак на таке об'єднання не дав дозволу НБУ.

Досить часто злиття чи приєднання банків унеможливають слабкий фінансовий стан окремих банків (незадовільний кредитний портфель, низька якість активів, завищена вартість основних фондів тощо), незгоди між акціонерами або неузгодженість стратегічних цілей банківського менеджменту. Наприклад, переговори про злиття АКБ “Кліринговий дім”, який обслуговує Українську міжбанківську валютну біржу (і, отже, здійснює практично безризикову діяльність) із Міжнародним комерційним банком виявилися безрезультатними, оскільки засновники “Клірингового дому” мали вагомі заперечення.

Йдучи на злиття або приєднання, багато банків не тільки розв'язують проблеми капіталізації, а й вирішують додаткові завдання. Показовим є приклад АКБ “Надра”, який після приєднання сумського банку “Слобожанщина” значно посилив свої позиції в регіоні.

АКБ “Надра” офіційно задекларував свої наміри і підписав із Сумською обласною державною адміністрацією договір про стратегічне співробітництво, головною метою якого є створення фінансово-інвестиційного механізму реалізації державної політики в галузі підприємництва, розвитку ринкової інфраструктури та підтримки підприємств Сумщини. Практично відразу після злиття банк “Надра” надав підприємствам області кредити на суму понад 30 млн. грн. Важливим пунктом договору про злиття банків “Надра” і “Слобожанщина” є умова про те, що всі фінансові ресурси, які залучає банк “Слобожанщина”, використовуються у межах регіону. Крім того, банк “Надра” зобов'язався надавати обласній державній адміністрації консультаційні послуги при розробці інвестиційних програм, залучати до регіону додаткові інвестиції, в тому числі на основі кредитних ліній ЄБРР. Отже, злиття цих двох банків свідчить, що за правиль-

них підходів можна вдало поєднати економічні та соціальні інтереси.

Аналіз досвіду реструктуризації та злиття українських комерційних банків доводить, що першими кандидатами на приєднання (поглинання) є банки, створені під певне підприємство чи галузь, у яких погіршилася ринкова кон'юнктура. Крім того, такі банки дуже вразливі в разі зміни політичної ситуації, загострення конкурентної боротьби тощо. Тому кращі перспективи мають універсальні банки з міцними й стабільними позиціями в регіонах.

Згадаємо ще один приклад об'єднання комерційних банків. У 1999 році Національний банк України виступив із пропозицією вирішити проблеми капіталізації малих банків шляхом створення банківського союзу. Телеграмою №43-112/2592 від 28 вересня НБУ надіслав комерційним банкам проект Українського банківського союзу (УБС), головною ідеєю якого було формування консолідованого капіталу шляхом об'єднання капіталів банків — членів цього союзу. Передбачалася передача окремих функцій у центральне управління УБС — казначейство (всі операції на грошовому ринку, ринках валют і капіталів), формування політики і поточне управління активами та пасивами, всі види зовнішніх платежів, поточний та перспективний аналіз кредитних ризиків, розробка нових видів банківських послуг, випуск власних цінних паперів, забезпечення вимог НБУ щодо формування загальних і спеціальних резервів, загальна звітність тощо.

Банки — члени УБС мали здійснювати розрахунково-касове обслуговування клієнтів, депозитні операції, підготовку заявок на відкриття кредитних ліній, кредитування в межах централізовано затверджених лімітів та інші функції.

Таку концепцію було розроблено на основі досвіду діяльності групи Райффайзенбанк (Австрія) і системи Ландесбанк (Німеччина). За статистичними даними Національного банку України, капітал потенційних учасників УБС оцінювався в сумі понад 85 млн. грн., обсяг активів — більш як 300 млн. грн., а кількість корпоративних клієнтів — понад 5 тисяч. Програму планувалося реалізувати протягом 2000 року.

На жаль, банківський союз створити не вдалося. Серед причин, — по-перше, небажання акціонерів окремих банків втратити можливість мати “свої банки”, а по-друге, протидія з

боку середніх банків, які боялися появи досить потужного конкурента.

Однак, на нашу думку, враховуючи реалії розвитку банківської системи України, пов'язані з необхідністю концентрації банківського капіталу, перерозподілом ринку банківських послуг та закінченням епохи “кишенькових банків”, ідея банківських союзів може і повинна бути реалізована.

На час виникнення задуму стосовно створення Українського банківського союзу багато питань залишалося неврегульованими, а тому об'єднання банків було малореальним. Після прийняття Закону України “Про банки і банківську діяльність”, яким передбачено створення не тільки банківських союзів та корпорацій, а й банківських та фінансових холдингів (статті 9—13), вирішення цих питань значно спрощеться, а ідея УБС може бути втілена в життя.

З іншого боку, для забезпечення стабільності банківської системи регіону доцільно було б на базі всіх малих банків створити один великий з філіями. Подібна реорганізація важлива для розвитку самих регіонів, завдяки їй можна “врятувати” малі банки, забезпечити інтереси їх кредиторів та акціонерів тощо.

У світовій практиці є приклади створення державною окремого органу чи організації, покликаних вирішувати проблеми реорганізації банків і надавати допомогу банкам у реструктуризації активів. Так, в Індонезії проблемними активами та рекапіталізацією займається Агенція з банківської реструктуризації, у Швеції — Відомство з питань підтримки банків. В Таїланді зазначені функції покладено на Фонд розвитку фінансових інститутів та Корпорацію з управління активами. За таким же принципом організовано процес реструктуризації банків у Малайзії.

Урядом та Центробанком Росії відповідно до федерального Закону “Про реструктуризацію кредитних установ” (1999 р.) створено державну неприбуткову корпорацію — Агентство з реструктуризації кредитних установ (АРКО) як інструмент безпосередньої фінансової участі держави в процесі оздоровлення банківської системи. У цьому ж законі (стаття 2) встановлено критерії та порядок прийняття банку під управління АРКО. Але слід зазначити, що цим надто жорстким вимогам відповідає вкрай обмежена кількість банків. На кінець 1999 року під критерії необхідності реорганізації підпадали 135

банків практично в усіх регіонах Росії, проте на 01.01.2000 року АРКО було вжито заходи з реструктуризації лише щодо 21 банку, розташованих у 10 регіонах Росії.

Схема діяльності Агентства з реструктуризації кредитних установ така. Банк Росії подає АРКО пропозицію взяти конкретний банк під своє управління. Водночас він призначає в цей банк тимчасову адміністрацію, до складу якої можуть входити фахівці агентства, Банку Росії, а також спеціалісти, рекомендовані АРКО. Тимчасова адміністрація протягом 90 днів обстежує комерційний банк, аналізує його фінансовий стан та ознайомлює зі своїми висновками Банк Росії й АРКО. Вона також може надавати агентству додаткову інформацію для обґрунтування рішення щодо прийняття банку під своє управління або відмови від пропозиції Банку Росії.

Банк вважається переданим під управління АРКО з моменту придбання агентством його акцій (внесення коштів до статутного капіталу комерційного банку). Із цього часу до закінчення строку санації банку:

- ♦ Банк Росії не застосовує до банку звичайні заходи впливу за порушення вимог нагляду;
- ♦ вводиться мораторій на задоволення вимог кредиторів банку за його зобов'язаннями, що виникли раніше;
- ♦ Банк Росії робить запис у Книзі державної реєстрації кредитних організацій про те, що банк знаходиться під управлінням АРКО.

Процедури санації комерційного банку під управлінням АРКО визначено у статтях 14 і 15 федерального Закону "Про реструктуризацію кредитних установ". Зупинимося на них детальніше.

1. Щодо комерційного банку, який знаходиться під його управлінням, АРКО має право:

- ♦ приймати рішення про проведення заходів щодо його фінансового оздоровлення;
- ♦ збільшувати чи зменшувати статутний капітал банку;
- ♦ продавати або передавати права на паї у статутному капіталі комерційного банку, що належать агентству, третім особам;
- ♦ надавати позики та забезпечення, розмішувати депозити, здійснювати інші види фінансової підтримки банку.

2. АРКО повинно здійснювати свою діяльність на підставі відповідного плану, який може бути розрахований на строк до 3 років.

3. АРКО може здійснювати всі заходи як через органи управління самого банку, так і від свого імені.

4. АРКО, якщо вважатиме за потрібне та якщо знайдуться покупці, може продавати (в основному через торги) активи комерційного банку, його структурні та функціональні підрозділи, а також належні йому паї статутного капіталу.

Досить цікавою, на наш погляд, була спроба санації українського банку "Інко". Цей приклад невдалої санації банку дає підставу стверджувати, що дане питання потребує подальшого вдосконалення. На жаль, Законом України "Про банки і банківську діяльність" безпідставно заборонено санацію банків після відкликання у них банківської ліцензії. Це положення доцільно застосовувати за умови обмеження повноважень акціонерів у разі погіршення фінансового стану банку й надання права НБУ примусово виставляти банк на санацію без згоди акціонерів. Потрібно запровадити дієві механізми санації банків, що перебувають у стані ліквідації. Можливо, доцільно було б розглядати пропозиції комерційних структур щодо санації банку, зважаючи на неповний розрахунок ліквідатора банку з його кредиторами.

Обґрунтування чіткої схеми санації та реорганізації банків, що перебувають у стані ліквідації, за участю стратегічного інвестора має винятково важливе практичне значення для забезпечення стабільної роботи банківської системи України.

Отже, відповідно до світової практики та з метою надання допомоги

банкам у проведенні санації та реструктуризації їх активів, доцільним є створення спеціальної організації (комітету) з питань реструктуризації банківських активів при Національному банку України або Асоціації українських банків.

Разом з тим слід зазначити, що значну роль у вирішенні цих питань повинна відігравати держава. При наявності в НБУ цільових ресурсів для реорганізації банків з метою підвищення рівня капіталізації, платоспроможності та ліквідності як окремого банку, так і банківської системи в цілому, виходячи з пріоритетності загальнодержавних, загальнобанківських інтересів та інтересів вкладників, реорганізацію банків можна здійснювати за безпосередньої фінансової участі НБУ.

Форми та процедури реорганізації можуть бути різноманітними, однак за всіх форм реорганізації експертне оцінювання можливих фінансових результатів цього процесу покладається на НБУ.

Реорганізація (злиття та поглинання) банків протягом останніх десятиліть є важливим інструментом перетворень у банківському секторі багатьох країн. Це дало змогу банківським установам рухатися разом із клієнтами на нові ринки та замінити застарілі види послуг новими. В цілому злиття обходяться значно дешевше, ніж створення нових банків чи відкриття філій, а тому й керівництво банків, і акціонери надають перевагу саме їм.

Основні чинники, що зумовлюють необхідність і доцільність злиття банків, такі:

- ♦ одержання додаткових прибутків

Таблиця 2. Чинники, які стимулюють злиття (приєднання) банків

№ п/п	Характеристика чинника	Актуальність для банківської системи України (за десятибальною шкалою)
1	Очікуване підвищення прибутків	8
2	Освоєння нових ринків і нових джерел прибутків	8
3	Виконання нормативних вимог НБУ	9
4	Підвищення частки банку на ринку фінансових послуг	7
5	Регіональна диверсифікація	8
6	Зниження рівня ризику діяльності	5
7	Розширення спектра банківських послуг	5
8	Підвищення рівня капіталізації	10
9	Поліпшення репутації банку	6
10	Можливість лобювання інтересів банку у владних структурах	10
11	Вихід на міжнародні фінансові ринки	5
12	Можливість залучення кваліфікованих менеджерів	5
13	Захист від недобросовісної конкуренції	5
14	Можливість підвищення цін на банківські послуги	4
15	Підвищення ефективності роботи банку та зниження витрат	7

і підвищення рентабельності банківського капіталу;

- ◆ вихід на нові ринки;
- ◆ підвищення рівня капіталізації;
- ◆ збільшення частки банку на ринку кредитів, депозитів та інших видів банківських послуг;
- ◆ зниження рівня витрат і собівартості банківських послуг;
- ◆ зниження рівнів фінансових і нефінансових ризиків;
- ◆ посилення конкуренції тощо.

У зарубіжних методиках оцінювання економічної ефективності злиття і приєднання комерційних банків основна увага приділяється таким показникам:

- ◆ ціна акцій банку;
- ◆ загальна вартість банку;
- ◆ розмір дивідендів на одну акцію;
- ◆ рівень експлуатаційних витрат;
- ◆ вартість придбання або розмір премії за придбання чи компенсації акціонерам.

Обґрунтування доцільності злиття чи приєднання насамперед має базуватися на ретельному аналізі майбутніх витрат і доходів, який дасть відповідь на головне питання: наскільки зросте ринкова вартість нового об'єднання і який прибуток отримають акціонери обох банків унаслідок реорганізації.

Як впливає з досліджень, домінуючими чинниками, що стимулюють злиття (приєднання) банків, для вітчизняних банкірів є підвищення рівня капіталізації, пов'язане з необхідністю виконання вимог Національного бан-

ку України щодо економічних нормативів, а також можливість лобювання власних інтересів у владних структурах. Тоді як питанням зниження ризику діяльності, розширення спектра банківських послуг, підвищення цін, виходу на міжнародні фінансові ринки, залучення кваліфікованих фахівців, вважаємо, приділяється недостатня увага (див. таблицю 2).

Такий підхід до оцінювання ефективності злиття та реорганізації комерційних банків, на нашу думку, відображає сучасний стан не тільки банківської системи, а й економіки в цілому, оскільки, з погляду банкірів, домінуючими є не якісні, а кількісні показники.

З погляду оцінювання ефективності приєднання банків найбільший інтерес становить визначення доцільності цього кроку для суспільства в цілому. За твердженням Пітера С. Роуза, внаслідок злиття банків підвищується якість банківських послуг, вони стають доступнішими. І хоча ціни на ці послуги дещо зростають, зокрема за перевірку рахунків, зберігання цінностей у сейфах банків тощо, втрат у фінансуванні місцевого бізнесу не спостерігається. Головним результатом приєднань можна вважати зниження ризику неплатоспроможності банків.

Аналізуючи результати й показники економічної ефективності реорганізації комерційних банків, слід зважати на ту обставину, що ці процеси мають винятково важливе соціальне

значення, адже часто-густо від злиття потерпають невеликі регіональні банки — відбувається скорочення робочих місць, вплив капіталу до великих центрів, скорочуються можливості кредитування підприємств регіону тощо. Втім, конкретні наслідки зміни соціальної ефективності злиття банків заздалегідь визначити досить важко. Банки не завжди зацікавлені в розголошенні інформації про свої подальші наміри стосовно роботи в регіонах, особливо щодо підтримки невеликих регіональних підприємств і малого бізнесу.

Література

1. Закон України “Про банки і банківську діяльність”.
2. Роуз Питер С. Банковский менеджмент. — М.: Дело ЛТД, 1995. — 768 с.
3. Сорос Дж. Кризис мирового капитализма. Открытое общество в опасности / Пер. с англ. — М.: ИНФРА-М, 1999. — 262 с.
4. Науменкова С. Ринок фінансових послуг: основні тенденції розвитку // Вісник НБУ. — 2000. — № 1. — С. 36—43.
5. Ларионова И.В. Реорганизация коммерческих банков. — М.: Финансы и статистика, 2000. — 368 с.
6. Мищенко В.І., Шаповалов А.В., Салтинський В.В., Вядрова І.М. Реорганізація та реструктуризація комерційних банків: Навч. посібник — К.: Т-во “Знання”, КОО, 2002. — 216 с.

Хроніка/

Стабільності гривні ніщо не загрожує

Голова Національного банку України Сергій Тігіпко вважає, що підстав для дестабілізації курсу гривні немає. Про це він заявив під час робочої поїздки на Тернопільщину 6 лютого 2004 року, повідомляє Укрінформ.

На зустрічах із керівниками області, місцевими банкірами, підприємцями, представниками бізнесових структур, членами політичної партії “Трудова Україна”, на пресконференціях для журналістів Сергій Тігіпко наголошував, що стабільність української національної валюти значною мірою залежить від того, як розвивається зовнішня торгівля. За підсумками минулого року її позитивне сальдо становило два з половиною мільярди гривень. Отже, підстав для побоювань, що гривня може похитнутися, немає.

Керівник головної банківської установи України, торкаючись питання повернення боргів за кредитами Міжнародного валютного фонду, сказав, що незважаючи

Під час зустрічі С.Л. Тігіпка з професорсько-викладацьким складом та студентами Тернопільської академії народного господарства.

на те, що такі борги заплановано було віддавати у 2009 році, цю роботу можна розпочати вже нині. Готовність Національного банку повернути борги Міжнародному валютному фонду є фактом надзвичайно важливим і принциповим для престижу України, а також для її потенційних інвесторів.

Фото Владислава Негребецького.

Із перших вуст /

Інтернет-комерція в Україні

Загальноприйнятого визначення терміна “електронна торгівля” немає. У світі, як правило, використовується поняття “e-commerce” — “електронна комерція”. Зустрічається ще “електронне ведення бізнесу”. Міжнародні організації дають власне трактування. Так, Світова організація торгівлі під “електронною торгівлею” розуміє виробництво, рекламу, продаж і поширення товарів з використанням телекомунікаційних мереж, тоді як у матеріалах “вісімки” за цим терміном стоїть просто використання електронних коштів (за допомогою телефону, факсу, телевізора, Інтернету тощо) для здійснення комерційних операцій. 8 червня 2000 року у Люксембурзі прийнято директиву Європейського парламенту та Ради Європейського Союзу про деякі правові аспекти інформаційних суспільних послуг, зокрема електронної комерції на внутрішньому ринку (Директива щодо електронної комерції), спрямовану на вдосконалення функціонування внутрішнього ринку шляхом забезпечення вільного руху інформаційних суспільних послуг.

Незважаючи на наявність різних термінів, вважаємо за доцільне при визначенні предмета електронної торгівлі виходити з того факту, що певні складові процесу або весь процес проходять в інтерактивному режимі з використанням електронних телекомунікаційних коштів і не супроводжуються оформленням звичайних документів на паперових носіях. Причому звичайні паперові документи підміняються електронними. Таким чином, однією з головних відмінностей електронної торгівлі від звичайної є використання електронного документообігу. З огляду на необхідність досягнення взаємного розуміння і визнання електронних документів, потрібно сформулювати ряд принципів, необхідних і достатніх для надання юридичного статусу цим документам. Слід також враховувати, що правова регламентація електронної торгівлі не має нічого спільного зі спробами обмежити розвиток і використання мережі Інтернет, яка в даному контексті використовується тільки

як транспортне середовище.

Основна перевага електронної торгівлі полягає в тому, що вона створює можливості для зниження витрат. Зокрема, витрати, пов'язані з обслуговуванням традиційного, існуючого нині звичайного документообігу у зовнішній торгівлі, сягають близько 10% від кінцевої вартості товарів. Завдяки електронній торгівлі ці витрати можна скоротити приблизно на 25%.

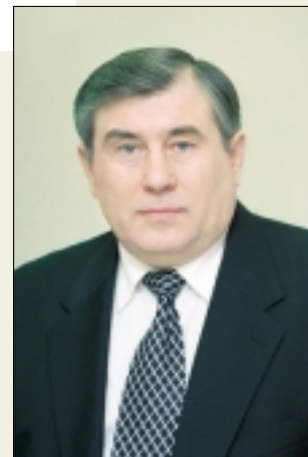
Використання сучасних інформаційних технологій у торгівлі дає змогу значно підвищити оперативність отримання інформації, особливо у міжнародних і міжрегіональних відносинах. Помітно скорочується цикл виробництва і продажу, усуваються посередники, що значно знижує споживчу вартість товару. З упрощенням дешевших засобів комунікацій зменшуються витрати, пов'язані з обміном інформації.

Використання інтернет-технологій в електронній торгівлі дає компанії можливість легко і швидко інформувати партнерів та клієнтів про продукти і послуги; вона стає для них відкритою.

Багато компаній, котрі займаються експортом-імпортом, досить активно використовують Інтернет для зв'язку з торговельними партнерами. Цілком природно, що аналогічних кроків вони очікують і від обслуговуючих банків.

Із розвитком банківських технологій і посиленням конкуренції банки виявляють дедалі більшу зацікавленість у наданні через Інтернет якомога ширшого набору послуг. Згідно з результатами демографічних досліджень віртуальний зв'язок клієнтів із банками перспективніший, ніж традиційний, оскільки обслуговування таких клієнтів для банку є прибутковішим, клієнти підтримують більші залишки на своїх банківських рахунках, виявляють вищий попит на фінансові послуги.

Міжнародні органи, покликані законодавчо забезпечувати транснаціональну торгівлю, ставлять за мету прискорити процедуру та ліквідувати деякі проміжні етапи торговельної операції. На думку розробників нових

Віктор Кравець

Директор департаменту платіжних систем Національного банку України. Кандидат економічних наук, заслужений економіст України

За останні роки український ринок електронних банківських технологій пройшов шлях від початкової стадії комп'ютеризації — реалізації найпростіших банківських операцій на базі персональних комп'ютерів — до повноцінних автоматизованих банківських систем, які відповідають найсучаснішим вимогам. Ми вже звикли до таких понять, як електронні платіжні документи з електронним цифровим підписом, автоматизовані системи “Клієнт — банк”, системи обслуговування клієнтів за допомогою смарт-карток тощо.

Однак у сфері найрозвинутіших на сьогодні інформаційних технологій ми маємо ще безліч невикористаних, нових можливостей, ще навіть не завжди чітко усвідомлених. Однією з них є розвиток і поширення так званої “електронної торгівлі”.

нормативів, уже через 10 років уся торговельна документація цілком може бути переведена в електронну форму.

Крім того, більшість банків останнім часом усе ширше практикує надання такої послуги, як автоматичне відкриття рахунку клієнтом через Інтернет і самостійна його робота з кількома відкритими рахунками в межах дозволених операцій: переказ коштів з рахунку на рахунок, здійснення поточних платежів тощо.

Компанії, які працюють у галузі інформаційних і телекомунікаційних технологій, отримали нові широкі можливості для свого розвитку і новий перспективний ринок. Цьому насамперед сприяли останні досягнення у сфері інформаційних технологій, зокрема в електроніці та математиці, що дали можливість вести розрахунки практично без затримок (у режимі он-лайн) із гарантією юридичної значущості електронних документів, які передаються каналами зв'язку. Водночас перевіряється можливість здійснення платежу, тобто достатність коштів у платника. Більшість систем, що використовуються для електронної комерції в Інтернеті, виконують кліринг усіх платежів у єдиному розрахунковому банку.

У звіті, опублікованому Emarketer, зазначено, які переваги отримує компанія, обслуговуючи клієнтів через Інтернет. Скажімо, звичайні витрати на продаж авіаквитків оцінюються у 8 доларів США за один квиток. При роботі через Інтернет ця цифра становить 1 долар. Звичайна банківська трансакція коштує 1.07 долара, а в он-лайнному режимі — всього 1 цент. На думку осіб, які склали звіт, он-лайнова форма обслуговування особливо вигідна при продажу програмного забезпечення, обладнання, книг, квитків, страхових і фінансових послуг.

Нині в Інтернеті запроваджуються платіжні системи, які забезпечують обмежену анонімність платежів. Неанонімні системи дають змогу ідентифікувати кожну конкретну покупку. Їх перевага — у можливості створювати високоефективні бази даних для маркетингу, а також розробляти стратегію зміцнення стосунків із клієнтами. До того ж, не секрет, що анонімність сприяє кримінальній діяльності та ухиленню від сплати податків. Проте, з іншого боку, відсутність анонімності є втручанням у приватне життя споживачів. Тому поєднання “плюсів” обох підходів паралельно з обмеженням притаманних їм негативів є вельми перспективним.

Однак для того, щоб рух уперед був усвідомленим, треба ясно бачити і *проблеми, пов'язані з електронною комерцією*. Серед головних — *довіра, законодавство і безпека*. Як бачимо, ці проблеми тісно пов'язані одна з одною.

Довіра

Загальновідомо, що довіра — це одна з найважливіших умов існування грошей. До паперових грошей вона виникла не відразу, а формувалася десятиріччями, сторіччями, хоча й підривалася шахрайством та суспільними катаклізмами. Паралельно розвивалися фінансові інститути — банки, які разом із законодавчою системою держав відігравали величезну роль в існуванні грошей і розвитку економіки.

Крок за кроком, у ході розвитку багатонаціональних, а може, й світових, фінансових інститутів, розвиватиметься довіра й до електронних грошей. Найактивніша частина населення, що почала бізнес в Інтернеті, “підкована” в математиці, розуміє, які механізми стоять за електронними грошима, і не боїться їх. На жаль, решта орієнтується за статтями та замітками популярних видань, де рідко тверезо висвітлюються питання безпеки, натомість друкуються різні жахи про витівки хакерів.

Законодавство

Питання правового регулювання електронного обігу грошей — чи не найзлободенніші для українських інтернет-комерсантів. Електронна комерція вже підійшла до того рівня, коли вона стає цілком життєздатною з багатьох точок зору: технологічності, привабливості для покупця та з огляду на законодавче врегулювання.

Визначення терміну “Інтернет” знаходимо в Законі України “Про телекомунікації”, а саме: “Інтернет — це всесвітня інформаційна система загального доступу, яка логічно зв'язана глобальним адресним простором та базується на Інтернет-протоколі, визначеному міжнародними стандартами”.

А інформаційна система загального доступу становить сукупність телекомунікаційних мереж і засобів для накопичення, обробки, зберігання та передавання даних.

Слід зауважити, що сьогодні українське законодавство зробило великі кроки у напрямі врегулювання відносин у сфері електронного документообігу.

Першим кроком було прийняття у травні 2001 року Закону України “Про платіжні системи та переказ грошей в

Україні”, яким визначено загальні засади функціонування платіжних систем у нашій країні, поняття та загальний порядок проведення переказу грошей в межах України, а також встановлено відповідальність суб'єктів переказу.

Наступною значною подією було прийняття законів України “Про електронні документи та електронний документообіг” і “Про електронний цифровий підпис”. Першим законом закладено основні організаційно-правові засади електронного документообігу та використання електронних документів. Другим визначено правовий статус електронного цифрового підпису (надалі — ЕЦП) та врегульовано відносини, що виникають у ході його використання. Згідно з останнім законом ЕЦП призначений для забезпечення діяльності фізичних та юридичних осіб, яка здійснюється з використанням електронних документів.

Народними депутатами України внесено на розгляд Верховної Ради України проект Закону України “Про електронну торгівлю”, яким пропонується визначити правила ведення електронної торгівлі. Зокрема — встановити правовий режим електронних документів та електронного підпису в електронній торгівлі, правовий режим оригіналів і копій документів, визначити можливість подання електронних документів у судових доказах, а також вимоги щодо зберігання електронних документів.

У проекті визначено порядок укладення договору в електронній торгівлі, функції, права та обов'язки, особливості діяльності центрів сертифікації ключів, контролюючих, випробувальних органів, порядку скасування, блокування та поновлення сертифіката ключа. Урегульовуються також питання діяльності інформаційних посередників.

Прийняття законопроекту, що стимулювало б розвиток сучасних електронних технологій в Україні у таких галузях, як електронна торгівля товарами й послугами (включаючи надання страхових та банківських послуг) має важливе й актуальне значення. Крім того, прийняття законопроекту сприятиме інтеграції України з економіками розвинутих країн, а також поширенню досвіду і практики здійснення електронної комерції.

Слід зазначити, що законопроект у деяких напрямках дублює вже діючі Закони України “Про електронні документи та електронний документообіг” і “Про електронний цифровий підпис”, а тому потребує доопрацювання.

Безпека

Донедавна західні банки постійно нарікали на Інтернет і практично жоден банкір не оминав нагоди публічно покритикувати глобальну мережу за “відсутність безпеки”. Однак сьогодні вони усвідомили загрозу конкуренції з боку молодших і “спритніших” технологічних компаній, з’ясували розміри нового ринку, а відтак один за одним стали користуватися послугами Інтернету, що вселяє надію на зростання довіри громадян до електронних грошей з огляду на репутацію шанованих фінансових інститутів.

Слабке місце мережевої інфраструктури — захищені канали зв’язку, де можливі такі зловживання, як поява неіснуючих платежів, перехоплення і несанкціоноване використання платіжних даних тощо. Є два шляхи захисту передачі інформації: ізолювання мережі, яка використовується для обробки платежів, тобто використання приватних мереж, і шифрування даних.

У платіжних системах важливим завданням є ідентифікація учасників платежу. Це робиться для обмеження доступу до платіжних засобів (право такого доступу повинні мати лише їх власники) та для забезпечення можливості одержувати повідомлення про платіжні операції лише тим, кому вони адресовані. Надійна ідентифікація учасників сприяє також підвищенню рівня взаємної довіри між сторонами в електронній комерції. Сьогодні в Інтернеті застосовуються різноманітні засоби ідентифікації учасників, зокрема — персональний ідентифікаційний код (ПІН-код), який потрібно ввести перед виконанням фінансової операції. Але незначна довжина таких кодів дає змогу шахраям досить легко долати подібні засоби захисту.

Надійніша річ — використання для захисту комп’ютерних паролів, які мають більшу довжину і складнішу структуру, що ускладнює їх розгадування. Даний метод досить широко застосовується в Інтернеті. Але й у цьому разі надійність забезпечується лише за умови правильного користування ними.

Ефективним засобом захисту є електронний підпис. Алгоритми перевірки електронного підпису не дають змоги підробити його навіть за наявності найсучаснішої обчислювальної техніки. Це — надійний засіб підтвердження автентичності електронного документа, а також ідентифікації особи, відповідальної за його зміст.

До речі, ці ж математичні ідеї закладено в основу побудови системи забезпечення конфіденційності елек-

тронних повідомлень, що передаються відкритими каналами зв’язку ніби запечатаними у своєрідні “цифрові конверти”, які неможливо розкрити стороннім особам і які персоніфіковано за адресатами. Без застосування дорогих “шифрувальних засобів” і решти додаткових витрат, пов’язаних із використанням електронних повідомлень та їх змістом, у пересічного користувача звичайного персонального комп’ютера з’явилася можливість гарантовано убезпечити свою інформацію, передаючи її будь-яким доступним “відкритим” каналом зв’язку, тобто захистити її так же надійно, як захищені перекази в сотні мільйонів доларів при міжбанківських платежах у системі SWIFT. Парадоксально, але це справді так.

Зауважимо, що всі конкретні проблеми сучасних взаємовідносин невеликих фірм-розробників у цій сфері з урядовими організаціями породжені саме зазначеною особливістю. Деякі урядові організації ніяк не можуть примиритися з фактом: сьогодні створити програму захисту даних для комерційного користувача з тим же рівнем захисту, який раніше був доступний тільки для систем засекреченого урядового зв’язку, стало настільки просто, що її можуть легко розробити маленька компанія або окремих програміст.

Потенційну загрозу безпеці електронних систем становить, швидше, “людський фактор”. Зайве говорити про те, що комп’ютерні центри, які займаються ключовими операціями (емісією електронних грошей, обліком операцій і клірингом між учасниками системи), повинні охоронятися, як сховища грошей і держбанки.

Для електронної комерції, яка швидко розвивається, бажано створити регуляторну структуру, щоб допомогти електронним грошам сповна виявити свої потенційні переваги і, зокрема, прискорити впровадження технологічних новацій.

Переваги використання електронних грошей

З економічної точки зору вигода для банку-емітента електронних грошей очевидна:

- ◆ по-перше, він отримує на депозит реальні безготівкові гроші чи готівку, якою забезпечується емісія електронних грошей;
- ◆ по-друге, надходять проценти за обслуговування;
- ◆ по-третє, з’являється можливість працювати із залишками сум елек-

тронних грошей, не пред’явлених до оплати.

У принципі, це додаткові і здебільшого гарантовані фінансові ресурси: залучені кошти клієнтів банк може пустити в оборот у повному обсязі й відразу, а із “залишками” працювати як зі звичайними залишками на рахунках клієнтів.

Які економічні (а з ними, як похідні, й політичні) інтереси держави у використанні електронних грошей?

По-перше, держава звільняється від необхідності підтримувати і оновлювати велику масу готівки, дбати про дорогі засоби її захисту від підробки, забезпечувати належну охорону при друкуванні, зберіганні і розподілі за регіонами. При емісії електронних грошей усі ці проблеми вирішуються набагато простіше й ефективніше. Витрати на обслуговування клієнтів банки перекладають на самих клієнтів, забезпечуючи їм додаткові зручності.

По-друге, обмежується простір для зловживань з боку працівників правоохоронних органів при проведенні юридично правомірних дій: накладенні арешту на майно, конфіскації, обшуках тощо (скористатися незаконно привласненими електронними грошима значно складніше, ніж готівкою).

По-третє, це спонукає фіскальні органи держави та законодавців до введення прийнятої в усьому цивілізованому світі системи контролю за податками через витрати платника податків законними методами, а не шляхом “вибиття” грошей із платників будь-якими методами, хто скільки зможе.

Відтак, врешті-решт, досягається головна мета будь-якого уряду — така організація суспільства, за якої економіка, що динамічно розвивається, гарантує прибуток, достатній не лише для виживання нації, а й для підтримки нормального функціонування держави: її армії, правоохоронних структур, науки, мистецтва, культури, освіти тощо.

Хоча технічних проблем практично не існує, залишається ще “людський фактор”, тому надзвичайно важливо популяризувати ідею електронних грошей, зацікавлювати банки, фінансові компанії, державні структури.

Проблеми, що виникають у державі при використанні електронної комерції

Тих, хто надає інформаційні послуги, приваблює перспектива інформаційного спілкування з аудиторією в будь-якому куточку світу. Втім, уряди, інші владні та контролюючі органи

не в захопленні від цього — адже в підсумку зменшується їхній вплив на суспільство та ускладнюється нормативно-регулятивна діяльність. Так, послуги, що надаються з-за кордону, не підлягають ні місцевому оподаткуванню, ні місцевому нормативно-законодавчому регулюванню.

Запровадження новітніх методів комерції викликає певні застереження, що безпосередньо або опосередковано стосуються платіжних систем. Центральні банки в усьому світі стурбовані проблемами, породженими запровадженням нових систем електронних платежів. Серед цих проблем — не лише ймовірність втрати прибутків від процентів на залишки коштів на рахунках, які отримують деякі з них у даний час, а й небезпека порушення монетарної стабільності внаслідок безконтрольного введення в обіг електронних еквівалентів місцевих валют. Збільшення загальної грошової маси в обігу може призвести до інфляції. Витісняючи готівку, новітні системи опановують останній механізм масових платежів, який ще залишається під контролем центральних банків, — готівковий ринок. Комерційні банки побоюються послаблення своїх позицій у сфері надання фінансових послуг, оскільки інші установи зможуть займатися діяльністю, еквівалентною традиційному банківському обслуговуванню.

Гарячі дискусії викликає проблема невтручання у приватне життя. Вона пов'язана з питаннями анонімності і захисту приватної інформації. Багатьох непокоїть можливість порушення прав споживачів унаслідок того, що кожному окрему покупку, навіть дрібні, які нині оплачують готівкою, можна буде відстежити. На думку прибічників такої точки зору, збирання та володіння інформацією про приватне життя є неприпустимим і може стати джерелом зловживань. А податкові та правоохоронні органи занепокоєні протилежною проблемою: електронні платежі можна буде виконувати анонімно на будь-якій відстані, що створюватиме ідеальні умови для уникнення від сплати податків, відмивання грошей тощо.

Зауважимо: побутує низка хибних уявлень щодо електронної комерції. Скажімо, вважають, що електронні гроші, по суті, не відрізняються від готівкових, тому їх можна анонімно перемішувати. А відтак висловлюються побоювання щодо можливого використання Інтернету для відмивання коштів, здобутих шляхом кримінальної діяльності або ухилення від опо-

даткування. Насправді ж електронна комерція дає значно менший простір для зловживань, ніж готівка.

Усіх зазначених вище небезпек можна уникнути, принаймні значно їх зменшити, якщо буде створено надійну правову та регулятивну базу, яка запобігатиме неправомірному використанню нових систем. При цьому зовсім не обов'язково відстежувати кожний окремих платіж споживача.

Бажано також удосконалити систему оподаткування з урахуванням можливостей електронних платежів і розрахунків.

Як уже зазначалося, значних результатів у цій галузі можна досягти завдяки використанню потужних засобів захисту і посиленню контролю за платежами з боку емітентів електронних платіжних інструментів, розрахункових та сертифікуючих установ.

Дедалі більше поширюється новий спосіб платежів через Інтернет з електронною авторизацією. Платіжну картку досить вставити у спеціальний пристрій, що підключається до комп'ютера — chip-reader, котрий зчитує інформацію, яка знаходиться на чіпі. Далі за допомогою відповідного протоколу безпеки дані пересилаються на авторизацію до процесингового центру. В результаті платежі через Інтернет за допомогою мікропроцесорних карток не відрізняються від будь-яких інших операцій із картками — оплати товарів у магазинах, отримання грошей із банкоматів тощо.

Необхідно також, щоб комерційні структури та споживачі розібралися в особливостях функціонування та можливостях новітніх платіжних систем і могли користуватися ними у спільних інтересах.

Висновок

Огляд інновацій у сфері банківських послуг засвідчує, що використання Інтернету як каналу дистрибуції дійсно дає банкам змогу розширити спектр послуг. Але значною мірою ці можливості пов'язані не з використанням Інтернету як нового каналу дистрибуції банківських послуг, а як зі специфічним ринком електронної комерції.

По-перше, розвиток ринку електронної комерції прямо залежить від рівня розвитку інфраструктури Інтернету в конкретному регіоні.

По-друге, у країнах із розвинутою інфраструктурою оборот електронної торгівлі не перевищує 0.2 і 1.2% (відповідно Європа та США) від загального товарообороту. При цьому більшість інтернет-продавців орієнтується на внутрішні і національні ринки. Це ознака того, що в найближчі кілька років електронна комерція не відіграватиме вирішальної ролі в економічному обороті.

Стрімке зростання популярності інтернет-технологій зумовлюється тим, що заснований на них потенційний ринок фінансових послуг є глобальним за своєю природою. Інтернет дає банкам змогу долати перешкоди, пов'язані з проведенням фінансових операцій з клієнтами у географічно віддалених регіонах, а отже, істотно розширити межі свого бізнесу. Впровадження передових технологій сприятиме створенню нових, персоніфікованих комбінацій фінансових і банківських послуг, які в недалекому майбутньому стануть основою обороту банківського капіталу.

□

Холодне тепло березня.

Фото Леоніда Мілевського.

Найближчий великий банк

Редакційна пошта, безпосередні контакти з читачами "Вісника НБУ" засвідчують, що оновлений дизайн видання викликав у них зацікавлення. Один із елементів нового обличчя журналу — запланований нами цикл інтерв'ю з відомими банкірами, політиками, провідними вченими країни. Продовжуючи серію цих матеріалів, розпочату в першому номері "Вісника НБУ" бесідою з Головою Національного банку України С.Л.Тігіпком, пропонуємо вашій увазі інтерв'ю з головою правління АПБ "Аваль" — одного з найбільших банків України, який за підсумками 2003 року лідирує за цілою низкою основних показників банківської діяльності.

За рахунок чого банку вдається рік у рік зміцнювати свої позиції на фінансово-кредитному ринку? На якому підґрунті базується нинішня стійкість "Авалю" та його впевненість у завтрашньому дні? На ці та інші запитання "Вісника НБУ" відповідає голова правління АПБ "Аваль" Олександр Віталійович Деркач.

Знайоме обличчя:

інтерв'ю

з головою правління

АПБ "Аваль"

О.В.Деркачем

Банк "Аваль"
у цифрах і фактах:
на 1 січня 2004 р.
статутний фонд банку "Аваль"
становив 800 млн. грн.,
чисті активи —
понад 9.9 млрд. грн.,
кількість корпоративних
клієнтів
сягнула 190 тисяч.

— *Олександр Віталійовичу, зрозуміло, що річним підсумкам діяльності такого великого банку, як ваш, можна було б присвятити окрему статтю. Зупиніться, будь ласка, на принципових, основоположних з точки зору подальшого розвитку результатах роботи банку в минулому році.*

— Фундаментальне досягнення одне — протягом 2003 року ми в основному завершили створення бази для широкомасштабного роздрібного бізнесу та ефективної роботи з корпоративними клієнтами. Це ті дві опори, на яких стоїть “Аваль”.

Нині нашими послугами користуються близько 190 тисяч корпоративних клієнтів. Серед них — Алчевський і Дніпродзержинський металургійні комбінати, Чорноморський суднобудівний та Львівський автобусний заводи, виробничі об'єднання і компанії “Оболонь”, “Кока-кола”, “Макдональдс”... Для них “Аваль” пропонує повний комплекс банківських інструментів, причому — з урахуванням потреб, галузевої приналежності, специфіки бізнесу та фінансового стану кожного клієнта.

Для прикладу візьмемо дві категорії підприємств. Тим із них, які надають послуги великій кількості громадян (скажімо, страховим або брокерським компаніям, операторам мобільного зв'язку), тобто фірмам, що мають регулярно отримувати значні суми готівки, банк пропонує спеціалізовану послугу — структурований платіж за кредитом. Завдяки їй та чи інша компанія одержує змогу контролювати отримання коштів від кожного свого клієнта.

Для підприємств, які, навпаки, повинні сплачувати значні суми готівки своїм численним клієнтам, “Аваль” пропонує поки що унікальну для України послугу — проведення готівкових платежів каналами системи Аваль-експрес. Відтак отримувачі коштів зможуть одержати їх у будь-якому відділенні банку. А наша мережа, як відомо, — одна з найрозгалуженіших у країні.

Другий магістральний напрям діяльності банку — розвиток роздрібного бізнесу. За підсумками 2004 року ми вийшли на перше в системі місце за обсягом залишків на рахунках клієнтів — фізичних осіб. Інакше кажучи, “Аваль” став лідером у сфері банківського обслуговування населення. Останнє соціологічне опитування громадян засвідчило, що про наш банк знає 90% населення країни. Тобто впізнаваність його бренду май-

же абсолютна. Це найвища оцінка роботи багатотисячного колективу “Авалю”, який упродовж тривалого часу докладав максимум зусиль для того, щоб сформувати свою кредитно-фінансову установу як універсальний роздрібний банк.

— *Що сприяло цьому найбільшою мірою?*

— Розвиток банківської мережі та застосування новітніх технологій. Серед ключових заходів — упровадження інтегрованої банківської системи для роздрібного бізнесу на основі програмного комплексу Банкмайстер РС (Bankmaster RS).

Як відомо, вона застосовується у більшості економічно розвинутих

В “Авалі” створено власний процесинговий центр, який обслуговує 60% українського ринку операцій із картками провідних міжнародних платіжних систем. Мережа банкоматів банку — одна із найрозгалуженіших в Україні.

країн. Працюватиме і в нас. Минулого року спеціалісти “Авалю” провели дослідне випробування системи в 40 відділеннях банку, розташованих у Житомирській та Київській областях. Результат — успішний. Тож найближчим часом до неї плануємо підключити відділення в Миколаївській, Дніпропетровській і Львівській областях.

Нині відділення в рамках інтегрованої системи надають приватним клієнтам послуги з відкриття та ведення поточних і термінових рахунків, здійснення термінових грошових переказів каналами Вестерн Юніон та Аваль-експрес. Цими днями за допомогою впроваджуваної системи апробується надання послуг із відкриття та обслуговування поточних і депозитних рахунків юридичних осіб, здійснення валютнообмінних операцій, проведення комунальних платежів. На наступному етапі реалізації проекту система охопить також споживче та корпоративне кредитування, випуск і обслуговування платіжних карт.

Основною перевагою інтегрованої банківської системи для роздрібного бізнесу на основі програмного комплексу Банкмайстер РС є зручності для клієнтів. Якщо сьогодні елементарні операції у вітчизняних банках забирають у них не менше 15—20 хвилин, то в разі застосування зазначеного програмного комплексу — не більше двох-трьох. При цьому клієнт не “прив'язаний” до конкретного відділення, він

може відкрити рахунок, провести транзакцію в будь-якому з них.

— *Діяльність Національного банку України, офіційним виданням якого є наш журнал, спрямована на створення умов для повноцінного функціонування банківської системи країни. Як цю діяльність оцінюєте Ви — практик банківської справи?*

— З мого боку було б некоректно оцінювати роботу центрального банку, пов'язану із забезпеченням стабільності національної валюти, скажімо — з регулюванням грошової маси, курсоутворенням та іншими макроекономічними явищами. Що ж до взаємодії Національного та комерційних банків, то в цьому напрямі є постійний прогрес.

Я працюю в банківській системі України практично з початку її створення. На моїх очах відбувалося становлення центрального банку країни, вироблення форм і методів роботи, позицій, їх зміни, які часом були кардинальними. Мабуть, зараз не варто критикувати центральний банк за прорахунки, що залишилися в минулому. Я скажу так: Національний банк України зразка 1992 і зразка 2004 років — це дві різні установи. Нинішня, безумовно, досвідченіша й компетентніша. Зараз Національний банк працює гнучкіше, професійніше. І це природно. Досвід — найкращий учитель.

Звичайно, нині теж є чимало актуальних питань, на вирішення яких очікують практики. Думаю, передусім треба було б суттєво вдосконалити принципи валютного регулювання, відмовитися від деяких обмежень і заборон, які на сьогодні є вже архаїчними. Хотілося б, щоб банківський нагляд на практиці відповідав міжнародним стандартам.

Загальне моє враження про нинішні взаємостосунки центрального й комерційних банків позитивне. Ці взаємини набули форми діалогу.

— *Які з проблем, що виникли раніше і з'являються у фінансово-кредитній сфері нині, непокоїть Вас найбільше?*

— Загальна проблема, що спричиняє виникнення безлічі конкретних, пов'язана з тим, що, як засвідчує офіційна статистика, банківська система розвивається з темпом, який у 7—8 разів перевищує темп розвитку української економіки в цілому. Та навіть за таких темпів зростання можливості банківської системи не адекватні запитам економіки.

Стрімке зростання показників

діяльності системи банків — явище позитивне, яке, однак, таїть у собі численні загрози. Воно загострює проблеми капіталізації, управління ризиками, кваліфікації персоналу та багато інших. Особливо актуальним є питання належної капіталізації банків. Забезпечуючи стрімке зростання активів, слід дбати й про відповідне збільшення капіталу. А чи є для цього ресурси? В умовах, коли економіка розвивається значно нижчими темпами, ніж банківська система, банки змушені покладатися лише на свої, внутрішні можливості. А це вже — проблема, успішне вирішення якої залежить не лише від банків.

Практично не вирішеним залишається і питання захисту прав кредитора. Про це багато говориться, пишеться. А віз і нині там. Чи можете Ви, представник преси, пригадати конкретний випадок, коли б недобросовісний позичальник, який, скажімо, придбав за кредитні кошти квартиру, поквитався б за грубе порушення кредитної угоди своїм майном? Можливо, десь колись такі поодинокі випадки й були, та загалом українське законодавство досі, як правило, на боці порушників кредитних угод.

— Останнім часом процес удосконалення законодавчого забезпечення банківської діяльності дещо активізувався. Прийнято низку нових законів та змін до вже діючих законів. Які з них відчутно поліпшили умови для практичної банківської діяльності?

— Відверто кажучи, якогось поліпшення законодавчих умов для ведення банківського бізнесу ми поки що не відчули. Зате деякі нововведення позначилися на ньому миттєво. Наприклад — закриття банківських рахунків органів місцевого самоврядування і переведення їх на обслуговування в Державне казначейство (що зроблено на підставі відповідної постанови Верховної Ради України). Будемо говорити не про хибність чи доцільність цього рішення, а про його наслідки для банків. Вони, безумовно, негативні — банківські установи зненацька, водночас втратили значну частину клієнтів. Місцеві органи самоврядування теж виявилися обмеженими у своєму праві вибору кредитора. Це — приклад вирішення проблеми шляхом створення нових проблем.

Тим часом проблем нам вистачає й старих. Одна з найгостріших пов'язана з принципами кредитування державних підприємств. Вони давно вже суперечать новим умовам господарю-

вання на ринкових засадах. Адже, як і раніше, державні підприємства не можуть оформляти в заставу основні фонди; банки не мають права застосовувати до боржників цієї категорії санкції, які можуть спричинитися до банкрутства. Хто захоче мати справу з такими позичальниками?

“Аваль”, як і інші українські банки, кредитує державні підприємства на свій страх і ризик. Ми, по суті, надаємо їм бланкові кредити. Хіба це правильно? Хіба це сприяє посиленню конкурентоспроможності вітчизняних товаровиробників, яка є чи не

головною передумовою їх виживання у глобалізованому світі? Запитання риторичні.

— Оскільки мова зайшла про законодавче забезпечення банківської діяльності, яка Ваша думка щодо можливого дозволу іноземним банкам відкривати в Україні свої філії?

— Моя позиція проста і зрозуміла: немає принципового значення, який це банк — іноземний чи вітчизняний. Головне, щоб усі працювали у рівних умовах. Хочуть іноземні банкіри працювати на українському ринку? Ласкаво просимо! Але станьте резидентами України, тобто створіть дочірній банк, внесіть у нього інвестиції, зареєструйтеся в Національному бан-

ку, сформуєте капітал і працюйте на здоров'я. За спільними для всіх українських банків правилами. На мою думку, такий підхід — справедливий.

— Зараз ми говоримо про спроби опанування іноземними банками українського фінансового ринку. А чи робляться вітчизняними банкірами кроки у зворотному напрямі? Чи розглядає нині банк “Аваль” можливість виходу, скажімо, на польський чи принаймні на російський фінансовий ринок?

— Поки що ми не ставили перед собою такого завдання. Сьогодні у цьому просто немає потреби. Нам є що робити в Україні. Наш клієнт тут. Відкривати філію в Європі лише для того, щоб похизуватися цим — нерационально.

Ми — один із небагатьох великих банків, які не входять до тієї чи іншої промислово-фінансової групи. Тому в нас немає якихось промислових інтересів у Росії чи в будь-якій іншій країні світу. “Аваль” — самодостатній банк, основний бізнес власників якого — банківський. І нас цікавить лише банківська сфера. Своїми активами за кордоном ми спокійно управляємо з Києва.

— А що у найближчій перспективі “Авалю”?

— Нині наші зусилля зосереджені на завершенні формування бази роздрібного бізнесу. Протягом року маємо намір відкрити 133 нових відділень і встановити 550 банкоматів. Отже, наша мережа налічуватиме 1400 відділень (із них 1100 — повнофункціональних), а також — 1100 банкоматів, встановлених у всіх регіонах України. Плануємо повсюдно впровадити інтегровану банківську систему для роздрібного бізнесу на основі програмного комплексу Банк-майстер РС. Це, на нашу думку, достатня передумова для того, щоб зберегти за собою роль лідера на ринку банківських послуг для населення.

Розроблено комплекс заходів, який, сподіваємося, дасть нам змогу значно посилити свою присутність у базових галузях економіки.

Остаточний успіх, як завжди і всюди, залежатиме від старанності, компетентності й добросовісності людей. У працездатності й талановитості трудового колективу “Авалю” я не сумніваюся. □

Розмову вів
Андрій Папуша,
“Вісник НБУ”.

На сьогодні мережа банку “Аваль” з урахуванням обласних дирекцій (філій), спеціалізованих відділень з обмеженим переліком послуг налічує 1276 структурних підрозділів, розташованих у всіх без винятку регіонах України. Нині банк надає понад 300 видів послуг.

**Віктор
Лисицький**

Кандидат економічних наук

Ідея електронного уряду прийшла в Україну із зарубіжжя. Обстоюючи необхідність його створення в нашій країні та розмірковуючи, які перші кроки необхідно зробити у визначеному напрямі, автор статті, колишній урядовий секретар Кабінету Міністрів України, звертається до досвіду країн із розвинутою демократією, котрі першими реалізували цю прогресивну форму співпраці уряду з громадянами.

Компетентно/

Електронний уряд України: з чого починати?

ЕЛЕКТРОННИЙ УРЯД — ОЗНАКА СЬОГОДЕННЯ

Словосполучення “електронний уряд” досить широко відоме. Втім, для логічного викладу міркувань уточнимо формулювання: електронний уряд — це система співпраці уряду і громадян (бізнесових кіл, громадських організацій), заснована на використанні інформаційно-комунікаційних технологій. Інформаційний простір, у якому взаємодіють виконавча влада і народ, організовується на основі синтезу:

- 1) інформаційно-комунікаційних технологій;
- 2) нормативно-правової бази (прийняття рішень);
- 3) інформаційно-ресурсної бази.

ІСТОРІЯ ПОБУДОВИ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУ В ЕКОНОМІЧНО РОЗВИНУТИХ КРАЇНАХ ТА ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ЦИМ ПРОБЛЕМИ

У недалекому минулому в економічно розвинутих країнах світу процес удосконалення демократії, підвищення ефективності спілкування виконавчої влади зі співвітчизниками наштовхнувся на зростаючу невідповідність комунікаційних можливостей суспільним потребам, навіть на комунікаційні обмеження. Йдеться ось про що.

Перше. Процедури, традиції діяльності урядів сучасних економічно розвинутих демократичних країн формувалися сотні років. Подолавши драматичні поневірвання антидемократичних державних систем, переживши сотні урядових криз, ці країни виробили вимоги, дотримання яких дає змогу організувати найефективніший режим співпраці урядів та громадян.

1. *Прозорість* роботи урядів, особливо у процедурах підготовки та прийняття урядових рішень.

2. *Участь громадян* у роботі урядів, починаючи з різних форм постійного моніторингу громадської думки, публічних слухань, референдумів тощо.

3. *Відповідальність урядовців перед*

громадянами. Чітко закріплена законом, вона стала важливою складовою суспільної моралі та етики поведінки політиків і бюрократів.

4. *Надійність спілкування уряду з громадянами.* Цей діалог має бути сталим та характеризуватися наявністю задовільного для обох партнерів зворотного зв'язку.

5. *Справедливість урядових рішень* з точки зору абсолютної більшості політично активних громадян.

6. *Здатність урядів до проведення ефективних соціальних трансформацій*, до вчасного та прийнятного для більшості громадян удосконалення суспільних правил співпраці.

7. *Надання урядових послуг громадянам у максимально зручний для них спосіб.*

Таке трактування призначення урядів є досить незвичним для нас. Адже більшість громадян України не одне десятиліття прожила за планового соціалізму, де це завдання майже не декларувалося. На практиці ж спроби реалізувати такий підхід робилися рідко. Хоча, по суті, йдеться про втілення класичного підходу до організації співпраці урядів і громадян у демократичних суспільствах, точніше — реанімацію родової форми, прямої форми демократії.

Друге. Зауважимо, що процес “підтягування” якості роботи урядів до задоволення наведених вище семи вимог сьогодні далекий від завершення навіть у високорозвинутих демократіях. Безперечно, поки що залишається нерозв'язаною до кінця проблема усвідомлення та законодавчої формалізації цих вимог. Але все ж такі головною перешкодою на шляху до відновлення родової (прямої) форми демократії були істотні обмеження, пов'язані з технічними можливостями комунікацій.

Третє. З огляду на технологічність, спілкування урядів та громадян за допомогою паперів унеможливлювало повноцінне впровадження прямої демократії. Спроби досягти прийнятної прозорості і відкритості роботи урядів супроводжувалися величезними витратами. Дуже важко давалося забезпечення вчасного інформування громадян. Ще складніше виявилось зробити це у зручний для людей спосіб. Дотри-

муватися інтегруючої, підсумкової союмої вимоги, якою передбачається зручне надання урядових послуг, в умовах домінуючих паперових технологій було неможливо.

Четверте. Початок 1990-х років ознаменувався бурхливим розвитком відносно дешевих і зручних інформаційно-комунікаційних технологій. В нових умовах стало можливим впровадження у життя інтерактивних моделей спілкування урядів та громадян. Саме тому приблизно в середині 1990-х років з'явилися різні, з різними назвами модифікації ідеї "електронного уряду".

П'яте. Різноманітні у назвах і підходах не позначився на розгортанні процесів консолідації використання Інтернету для налагодження ефективніших стосунків у ланці "уряди — громадяни".

Шосте. На цій основі прискорено вдосконалюється робота урядів — розвивається процес надання урядових послуг з використанням Інтернету.

ДОСВІД, ЯКИЙ СТАНЕ НАМ У ПРИГОДІ

Вивчення досвіду країн, що першими впровадили електронні уряди, дає змогу зорієнтуватися, які головні переваги отримує суспільство з їх появою. Назвемо їх.

1. Нові можливості інформаційно-комунікаційних технологій допомагають урядові надавати послуги 24 години на добу, сім днів на тиждень.

2. Відновлення прямої форми демократії стає реальністю найближчої перспективи, оскільки з появою новітніх технологій формується нова якість спілкування урядів із громадянами. Усуваються технологічні перепони, що ускладнювали прямий контакт громадян з урядовцями. Хоча виникає проблема спроможності виконавчої влади дати раду потенційно великим обсягам звернень громадян.

3. Критично важливим для запровадження електронного уряду є успішне вирішення нормативно-правових аспектів удосконалення його роботи на основі використання інформаційно-комунікаційних технологій. Їх якісні переваги не дадуть належного ефекту, якщо не будуть змінені найважливіші процедури роботи урядів.

Згадаймо, що передувало появі електронних урядів. Ідея щодо їх створення виникла в результаті бурхливого розвитку Інтернету і спілкування завдяки цьому громадян та менеджерів від електронної комерції. Відтак питання підготовки кадрів та інвестицій в інформаційно-комунікаційні технології були

значною мірою вирішені заздалегідь. Отже, вже на момент виникнення ідея електронного уряду мала досить потужне кадрове та інфраструктурне забезпечення, сформоване внаслідок розвитку попиту на послуги з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. **Ідея електронного уряду виникла як природний продукт розвитку суспільства.**

Але нові якості спілкування урядів і громадян, опосередкованого використанням інформаційно-комунікаційних технологій, порушили **проблему вдосконалення законодавчої бази.** Отже, проблема оновлення законодавчої бази гостро постала лише після впровадження в життя проектів електронних урядів.

НОВІ ЗАКОНОДАВЧІ РІШЕННЯ

Аналіз електронного уряду на прикладах країн, які першими його впровадили, виявляє низку притаманних йому якостей, які, власне, й вимагають розвитку законодавства та його змін.

По-перше. Розробка, впровадження та експлуатація електронного уряду — це багатопланова, складна і політично відповідальна робота. Адже життя кінцевого споживача урядових послуг — пересічного громадянина — є багатofункціональним. І він вправі вимагати від влади відповідей і рішень комплексних, без не завжди йому зрозумілої структуризації органів влади за функціями. Вже ці обставини передбачають координацію зусиль у національному масштабі.

По-друге. Електронний уряд не має галузевих або функціональних ознак. Адже його впровадження означає зміну якості стосунків уряду в цілому та всіх громадян.

По-третє. Розробка та впровадження електронного уряду має часові ознаки. Можна (і кінче необхідно) юридично чітко визначити початок розробки, експлуатації тих чи інших складових (підсистем). Не менш важливо визначити також терміни розробки, впровадження у дослідницькому (випробувальному) режимі, введення у промислову експлуатацію та подальше сервісне обслуговування (шеф-монтажний нагляд). Отже, **електронний уряд є загальноурядовим проектом, а не функцією якогось окремого органу виконавчої влади.**

Країни — лідери у використанні інформаційно-комунікаційних технологій досить швидко продемонстрували активну творчу політику та адекватну систему впровадження електронного уряду. Головне, і це прикметно, практично

скрізь було прийнято спеціальні інституційні рішення, а також розбудовано системи управління цим проектом. І що дуже важливо, **призначені відповідальні за проект, його так звані "генеральні конструктори"**. Наприклад, у Великобританії запроваджено спеціальну посаду уповноваженого з електронного уряду (Electronic Envoy), підпорядкованого безпосередньо прем'єр-міністрові. Він керує досить розвинутою системою органів, які розробляють і впроваджують цей проект. Канада у міністерствах та агенціях ввела посади головних інформаційних керівників. Загальну координацію здійснює президент казначейства, на якого покладено завдання управління проектом. Це чи не єдиний випадок, коли функціональний керівник є уповноваженим за проект. В інших країнах прийняті дещо відмінні рішення стосовно його інституційної розбудови. Але об'єднує їх те, що скрізь **проектом електронного уряду управляють керівники проектів, а не функціональні управління.**

ПРОЕКТ "ЕЛЕКТРОННИЙ УРЯД УКРАЇНИ"

Зусього широкого спектра думок щодо проблем електронного уряду в Україні у рамках цієї статті обґрунтуємо найважливішу — ту, що не тільки має вагомий політичний зміст, а й претендує на національну значущість.

Уважні спостереження за кроками урядів та власний досвід роботи автора в органах виконавчої влади підводять до такої думки: **втілювати в життя проект "Електронний уряд України" необхідно тому, що формування сучасного демократичного уряду ще не завершено. Йдеться, наголошую, не про персоналії чи партійні нахили, а про очевидну невисоку інституційну спроможність.** І тому впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у спілкування, у співпрацю уряду та громадян шляхом створення електронного уряду допомагає радикально прискорити цей процес.

Передбачаю, що така оцінка викличе заперечення, адже досягнуто непоганих темпів людського розвитку. Однак на стратегічно, критично важливих напрямках у нас ще не досягнуто належних, добре сприйнятих суспільством результатів.

Зусилля урядовців на шляху досягнення прийнятної інституційної спроможності загального уряду в цілому є недостатньо ефективними. Попри численні закони, постанови, розпорядження та окремі доручення вищого керівництва, автор змушений констатувати появу **інституційної прірви** — пе-

ревантажний вирішенням не притаманних йому питань, уряд не має інституційних засобів, аби системно і вчасно розробляти і впроваджувати конче необхідні інституційні зміни, щоб вибратися із цієї прірви. **Уряд не має інституційної драбинки** яка б допомогла це зробити. Саме тому на тринадцятому році незалежності ми не маємо (хоча це дуже важливо) національної ідеї, яку можна було б довести до кожного верстата, робочого столу, до кожної кухні, і яка б змогла об'єднати уряд і громадян у щоденній роботі.

Проголошена розбудова відкритого демократичного суспільства, орієнтація на інтеграцію до ЄС передбачають, що у спорудженні цієї інституційної драбинки широку участь мають брати громадяни.

Відкрите демократичне суспільство розбудовується протягом історично невеликого проміжку часу — лише тринадцятий рік. Однак ми не матимемо багато часу для відпрацювання демократичних процедур.

Щоб забезпечити таку якість роботи уряду, яка б відповідала переліченим на початку статті семи вимогам, йому, на нашу думку, слід зробити головну ставку на інформаційно-комунікаційні технології.

ВІТЧИЗНЯНИЙ СТАРТОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ

Створення електронного уряду сприятиме насамперед поліпшенню консолідації уряду та громадян. Відповідно прискориться формування відкритого суспільства. Реалізація проекту — це шанс наздогнати передові демократичні держави у розбудові реального народовладдя.

З огляду на сказане вище, у розробці та впровадженні електронного уряду України слід спиратися на проектні, тобто програмно-цільові підходи. Україна ще з часів СРСР має досвід їх використання для вирішення надзвичайно складних, проривних науково-технічних завдань, таких як виробництво сучасних літаків, ракет, танків, кораблів та будівництво ГЕС, як розв'язання проблеми-2000 у сьогоденні.

Без сумніву, наша країна має досить солідну базу для швидкої й успішної реалізації проекту "Електронний уряд України". Щоб довести, що це твердження не голослівне, наведемо аргументи.

1. Інформаційно-комунікаційні технології швидко впроваджуються у життя, отже, розширюється коло потенційних користувачів послуг електронного уряду. Проект уже має величезну кількість

клієнтів. Зафіксовано десятки тисяч щоденних звернень до урядових веб-порталів та веб-сайтів. Це доказ того, що його не покладуть під сукно.

2. Ми ще й досі, попри складності фінансування освіти і науки, маємо хорошу кібернетичну школу, яка щорічно постачає добре підготовлених фахівців. Опанувати комп'ютерну грамоту прагне дедалі більше наших співвітчизників різних вікових категорій.

3. Досить швидко розвиваються зв'язок, виробництво вітчизняних комп'ютерів. Наші програмісти активно й успішно працюють на світових ринках програмного забезпечення.

4. Уже сьогодні, коли лише розпочато впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у діалог влади та громадян, можна говорити про достатню громадську підтримку ідеї.

5. Світова спільнота готова надати конче необхідну допомогу в становленні електронного уряду в Україні. Принагідно нагадаю про проект Світового банку "Україна — розвиток через Інтернет", який стартуватиме ближчими місяцями. Відповідна допомога надається UNDP та іншими міжнародними організаціями для оцінки електронної готовності нашої країни.

ПРОБЛЕМИ НА ШЛЯХУ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЕКТУ "ЕЛЕКТРОННИЙ УРЯД УКРАЇНИ"

Влада у цілому та уряд зокрема приділяють помітну увагу впровадженню інформаційно-комунікаційних технологій у співпрацю з громадянами. Можна згадати нещодавно створений веб-сайт Президента України, веб-портал виконавчої влади, дуже корисні веб-сайти різних органів виконавчої влади. Великою популярністю користується інформаційний веб-сайт Верховної Ради. Недосяжно високу, особну позицію займає лідер в упровадженні інформаційно-комунікаційних технологій — національна банківська система на чолі з НБУ.

Однак, незважаючи на все сказане, уряд ще не наблизився до комплексного надання урядових послуг громадянам через Інтернет. Інформаційне обслуговування вже практикується, але урядові документи для його юридичного оформлення не видаються. Вкрай засмучує, що пересічні громадяни ще не мають змоги працювати в Інтернеті.

На нашу думку, такі обставини склалися через недооцінку владними структурами даного проекту. Зокрема, про це свідчить той факт, що всі плани сто-

совно інформатизації, розвитку тих чи інших підсистем електронного уряду загальмовуються на стадії виділення ресурсів. В умовах відсутності системи це призводить до асиметричного розвитку інформатизації у цілому та електронного уряду зокрема. У вищому ешелоні системи державного управління домінує паперовий документообіг. Секретаріат Кабміну, наприклад, лише нещодавно почав наздоганяти у впровадженні інформаційно-комунікаційних технологій лідерів — Національний банк та банківську систему.

Збої в системі, покликаній створити електронний уряд, є результатом відсутності урядових рішень стосовно:

— **інституціональної основи електронного уряду:** не сформовано систему органів влади, яка його створюватиме;

— **інструментарію:** не визначено права та обов'язки цієї відповідальної за реалізацію проекту електронного уряду системи. Не встановлено норми регулювання, які застосовуватимуть відповідальні за його створення органи. Не виключено, що використовуватиметься вже існуючий регламент, діючі норми та правила. Але про це слід повідомити громадськість;

— **ресурсів:** порядок їх виділення для потреб інформатизації та створення електронного уряду не регламентовано законодавством. Особистий вплив того чи іншого політика є визначальним для виділення грошей. Відомчі інтереси часто переважають над урядовими.

Оскільки зазначені вище проблеми давно осмислені, сформульовані й запропоновані для обговорення, то зрозуміло, що й **пропозиції** стосовно їх подолання давно виношені.

Передусім треба вирішити проблему **інституціональної основи**, тобто визначити систему органів, яка втілюватиме цей проект, та вирішити питання щодо її підпорядкування. Назвемо принципи формування системи.

♦ Проектний підхід. Система створюється для управління складним і дуже відповідальним проектом.

♦ Зважаючи на національні масштаби та глобальний зміст перетворень, провідну роль стратегічного керівника проекту має відігравати найвища політична особа держави — Президент України.

♦ Електронний уряд розбудовується як єдина, інтегрована система. Цей принцип логічно випливає з того, що Україна — унітарна держава. Зміни на всіх поверхах виконавчої влади повинні відбуватися за єдиним алгоритмом і орієнтуватися на створення єдиної як технологічно, так і процедурно системи.

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНА ОСНОВА. СТРУКТУРА

Доцільно формувати інституціональну основу з таких блоків.

1. Програмно-цільовий (блок стратегічного планування). До нього мають входити Президент України, Прем'єр-міністр України, інші політичні керівники, Наглядова рада, уповноважений Кабінету Міністрів України з питань діяльності електронного уряду, керівники проекту в міністерствах та областях. Їх роботу обслуговуватиме невелика група фахівців.

2. Урядовий блок із питань проектування, впровадження та експлуатації. Доцільно створити базове державне госпрозрахункове підприємство, яке б налагоджувало функціонування всіх комерційних зв'язків, необхідних для проектування, розробки програмного забезпечення, створення технічної основи електронного уряду і відповідало за організацію впровадження та експлуатацію.

3. Неурядовий блок із питань проектування та впровадження. Складатиметься з приватних прибуткових і неприбуткових підприємств, асоціацій, які співпрацюватимуть з урядовим блоком на суто ринкових засадах.

ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВИЙ БЛОК. РОЗПОДІЛ ПОВНОВАЖЕНЬ

Як ми вже наголошували вище, принципово важливо, щоб Президент України був стратегічним керівником проекту, контролював ідеологію і стратегію розробки та впровадження проекту.

Прем'єр-міністр України повинен стати вищим політичним керівником, відповідальним за впровадження проекту, очолити Наглядову раду і бути, по суті, політичним натхненником проекту.

Уповноважений Кабінету Міністрів України з питань діяльності електронного уряду — це своєрідний генеральний конструктор проекту. Опис його прав та обов'язків подано нижче.

Завершальною ланкою у структурі програмно-цільового блоку є керівники проекту в міністерствах та областях. Фактично вони мають бути членами команди уповноваженого.

ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ УПОВНОВАЖЕНОГО КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ З ПИТАНЬ ДІЯЛЬНОСТІ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУ

З нашим глибоким переконанням, впровадження посади уповноваженого — ключ до життєздатності

проекту. Тому приділимо більше уваги його правам та обов'язкам.

Головне призначення уповноваженого — це координація робіт, контроль за виконанням прийнятих Президентом України та Наглядовою радою рішень. Спокусливе право на розподіл ресурсів має реалізовуватися в межах чинного регламенту і з використанням наявних інструментів. Усі пропозиції стосовно ресурсів формуватиме Наглядова рада і за своїм поданням надсилатиме їх у відповідні органи.

Передусім уповноважений Кабінету Міністрів України з питань діяльності електронного уряду зобов'язаний сформувати команду для управління проектом. Потому він мусить забезпечити управління розробкою та впровадженням проекту. До кола його обов'язків має входити забезпечення комунікацій з політиками та владними структурами. Він також повинен бути наділений повноваженнями розглядати й ухвалювати проектні рішення, налагоджувати систематичну звітність і контролювати виконання проекту. Проект втілюється шляхом встановлення завдань для відповідальних за окремі його фрагменти, координації їх діяльності та розв'язання спірних питань.

ІНСТРУМЕНТАРІЙ. ГОЛОВНІ СКЛАДОВІ

Доцільно формувати інструментарій у вигляді трьох блоків.

Блок 1. Нормативно-правове забезпечення процедур взаємодії Адміністрації Президента України, Кабінету Міністрів України, центральних органів виконавчої влади, обласних державних адміністрацій та місцевої влади.

Блок 2. Загальносистемне законодавче забезпечення роботи електронного уряду (закон про електронний цифровий підпис та акти, які легалізуватимуть різні види електронних документів, що замінять паперові).

Блок 3. Законодавче забезпечення, яке активізуватиме використання накопиченого потенціалу та залучення додаткових ресурсів з різних джерел. Ідеться про відповідне відшкодування у перспективі учасникам реалізації проекту за їх власні ресурси, використані сьогодні.

РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Питання стосовно виділення ресурсів для реалізації проекту є чи не найскладнішим у нинішній фінансовій ситуації в Україні. Спробуємо за-

пропонувати підхід до розв'язання цієї проблеми.

Насамперед необхідно подбати про концентрацію ресурсів на напрямках, які, з одного боку, відкривають широкий фронт робіт для всіх учасників проекту, з іншого — допомагатимуть створити передумови максимального ефективного використання коштів.

Сьогодні, ще раз наголосимо, фактична структура використання наявних ресурсів свідчить про переважання відомчого підходу. Кошти на реалізацію стратегічних національних інтересів виділяються за залишковим принципом. Саме тому вищі ешелони влади ніяк не можуть відірватися від паперових технологій. Саме тому термін виконання доручень Президента України іноді добігає кінця раніше, ніж безпосередній виконавець (головний спеціаліст того чи іншого міністерства) отримає цей документ на відпрацювання. Образно кажучи, вище керівництво держави все ще змушене їздити на возі, тоді як головні спеціалісти окремих відомств давно вже пересіли на швидкісні авто. Таке ставлення до використання найдефіцитнішого ресурсу — уваги вищого керівництва держави — є вельми деструктивним.

На другому етапі всі пропозиції, проекти, підсистеми необхідно розподілити на блоки — за принципом досягнення цільової єдності і гарантованого ресурсного забезпечення. Скажімо, перший блок, який має стати пусковим комплексом, повинен складатися з:

1) системи електронного документообігу на вищих поверхах виконавчої влади (процедури підготовки та прийняття урядових рішень);

2) веб-порталу органів виконавчої влади (Кабінету Міністрів України). Доступ громадян до урядової інформації потребує систематизації.

Другий блок, який увійде до першої черги проекту, має складатися із задач інформаційно-аналітичного забезпечення у ланці "область — центр".

Третій блок (друга черга проекту) — інформаційно-аналітичне забезпечення у ланці "район — область".

Дорога, на яку ми мусимо вийти, широка й світла, але довга й важка, незважаючи на те, що окремі її відрізки вже пройдено. Проект "Електронний уряд України" — це реальний шанс шляхом розвитку комунікацій у ланці "уряд — громадяни" наздогнати демократично розвинуті держави, де вже розбудовано й ефективно працюють такі уряди.

Актуальне питання

Олександр Черевко

Начальник управління
Національного банку України
в Черкаській області

Євген Романів

Завідуючий кафедрою обліку,
ревізії та економічного аналізу
Львівського державного
фінансово-економічного інституту.
Кандидат економічних наук,
доцент

Механізми запобігання розвитку тіньової економічної діяльності у сфері фінансово-грошових відносин

Нині, коли у світовій економіці спостерігається посилення тіньової діяльності, надзвичайної актуальності набуває питання стосовно дієвого протистояння їй — і не лише на силовій, а й на науковій основі. Тобто необхідно передбачити появу нових видів тіньової економічної діяльності, розробляти запобіжні заходи щодо зниження або повної ліквідації її негативних наслідків, пропонувати владним структурам і правоохоронним органам нові механізми боротьби з нею.

Центральним елементом фінансово-грошових відносин, пов'язаних із відмиванням “брудних” грошей, як правило, слугують банківські установи, через які, власне, проходять фінансові ресурси тіньовиків, осідаючи на їхніх особистих рахунках у зарубіжних банках.

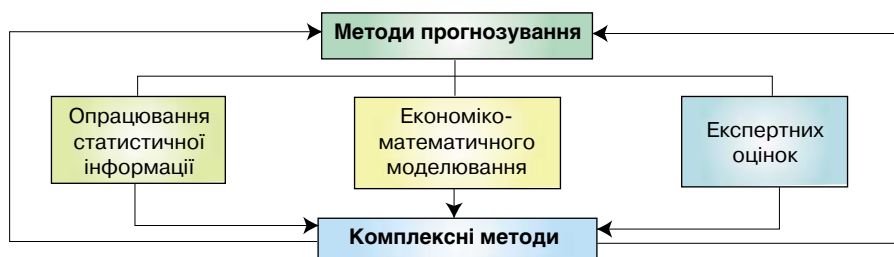
В Україні згідно з вимогами Міжнародної організації з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей, отриманих злочинним шляхом (FATF), розроблено Національну програму боротьби з відмиванням “брудних” грошей, прийнято закони “Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом”, “Про внесення змін до деяких законів України з питань запобігання використанню банків та інших фінансових установ з метою легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом”. Аби забезпечити реалізацію норм цих законів, постановою Правління Національного банку України від 14 травня 2003 р. № 189 затверджено Положення “Про здійснення банками фінансового моніторингу”.

Однак уже перші кроки щодо виконання законодавчих і нормативних

актів свідчать, що процеси виявлення тіньової економічної діяльності доволі трудомісткі, потребують концентрації зусиль не лише правоохоронних і контролюючих органів, а й висококваліфікованих фахівців у сфері управління економікою.

Нещодавно управлінням Національного банку України в Черкаській області з метою вивчення стану реалізації норм Закону України “Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом” та Положення “Про здійснення банками фінансового моніторингу” проведено 30 перевірок у 28 філіях банків регіону. В ході перевірок виявлено порушення вимог статті 64 Закону України “Про банки і банківську діяльність”, зокрема не надання деякими установами банків відповідним органам інформації щодо ідентифікації осіб, які здійснили значні та/або сумнівні операції, а також окремі порушення нормативно-правових актів Національного банку України стосовно проведення фінансового моніторингу. Так, в установах ВАТ “Державний ощадний банк України” за рахунками п'яти юридичних та двох фізичних осіб проводилися значні операції на загальні суми

Схема 1. Методи прогнозування розвитку тіньової економічної діяльності

відповідно 46.3 млн. грн. та 1.4 млн. грн. на незвичних та заплутаних умовах. Виявлено факт відкриття однією з київських фірм поточного рахунку у філії Черкаське обласне управління ВАТ “Державний ощадний банк України”, на який за період із 1 жовтня 2002 р. по 1 січня 2003 р. надійшло коштів на загальну суму 41 863.7 тис. грн. з рахунку № 3320 “Ощадні (депозитні) сертифікати, емітовані банком”, відкритого в одній банківській установі м. Києва, з призначенням платежу “Погашення сертифіката згідно акта пред’явлення”. Того ж дня (в міру надходження) кошти по системі “Клієнт — банк” перераховувалися різним фірмам (рахунки яких відкрито у різних банківських установах м. Києва) з призначенням платежу “Оплата за сільськогосподарську продукцію згідно з договором” та фізичним особам. Зауважимо, що всі кошти на зазначені вище рахунки перераховувалися по системі “Клієнт — банк” окремими сумами, які не перевищували 240 тисяч гривень для юридичних осіб та 52 тисяч гривень — для фізичних. При цьому одному одержувачу за день здійснювалось від одного до дев’ятнадцяти перерахувань із зазначенням однакового призначення платежу.

Матеріали про ці порушення передано управлінню Служби безпеки України в Черкаській області, управлінню по боротьбі з організованою злочинністю УМВС України в Черкаській області, генеральному департаменту банківського нагляду Національного банку України.

Узагальнена практика перших перевірок засвідчує: слід активізувати дослідження, які давали б змогу передбачати виникнення тіньової економічної діяльності і напрацьовувати механізми запобігання їй у всіх сферах економіки. Зазначимо у цьому зв’язку, що необхідність протистояння тіньовій економічній діяльності на науковій основі глибоко обґрунтовано в книзі “Отмывание грязных денег”, авторами якої є О.Римарчук, Ю.Лисенков, В.Капустін та інші.

Враховуючи швидкі темпи та специфіку розвитку фінансово-кредитних відносин в Україні, можна прогнозувати, що розробка механізмів запобігання прояву тіньових операцій саме у цій сфері посідатиме чільне місце в розв’язанні проблем детінізації національної економіки. Доцільність розробки зазначених механізмів зумовлена такими чинниками:

- ♦ фінансово-кредитні та фінансово-грошові відносини притаманні всім суб’єктам ринкової економіки, тому рівень їх тінізації є визначальним для прояву тіньових економічних операцій у сфері виробництва та обігу;

- ♦ тіньовим операціям у сфері фінансових відносин притаманна чітка тенденція до зростання з темпами, що випереджають темпи зростання світових фінансових оборотів;

- ♦ досягнення у сфері сучасних інформаційних технологій та обчислювальної техніки, поряд із відставанням розвитку механізмів запоби-

гання виникненню тіньових фінансових операцій, сприяють появі нових схем відмивання “брудних” грошових потоків;

- ♦ процеси глобалізації посилюють взаємопроникнення фінансових шахрайств у національні економіки.

Розробка та запровадження у практику механізмів запобігання тіньовим процесам у сфері грошового обігу передбачає активізацію досліджень у таких напрямках:

- аналіз та оцінка тіньових процесів і фінансової діяльності у сфері фінансово-кредитних, фінансово-гро-

Таблиця 1. Методи прогнозування тіньової економічної діяльності

Різновиди групових методів	Економічна сутність	Сфера використання
I. Група методів опрацювання статистичної інформації		
Проста екстраполяція	Перенесення визначених залежностей досліджуваних показників на перспективу	Розробка короткострокових прогнозів за умови, що у прогнозованому періоді не відбудеться кардинальних змін
Метод найменших квадратів	Встановлення емпіричних залежностей між досліджуваними показниками та перенесення їх на перспективу	Розробка короткострокових прогнозів
Метод плавних середніх; метод експоненціального вирівнювання	Встановлення емпіричних залежностей досліджуваних показників від часового фактора	Розробка короткострокових і середньострокових прогнозів з урахуванням змін, що відбулися в ретроспективному періоді
Методи дисперсійного, регресійного, кореляційного аналізу	Визначення кількісних залежностей між головним критерієм та показниками, що впливають на його величину	Результати двофакторного або багатфакторного аналізу переносяться на прогнозний період. Розробка короткострокових і середньострокових прогнозів
II. Група методів прогнозування, побудована на економіко-математичних моделях		
Структурні, функціональні моделі	Врахування характеру відображення співвідношень між зовнішніми умовами і внутрішніми параметрами досліджуваних явищ	Розробка середньотермінових прогнозів. Прогнози мають імовірнісний характер, відповідають типові змінних, закладених у моделях
Оптимізаційні моделі	Визначення максимальної або мінімальної величини прогнозного показника при заданих обмеженнях складових	Програмно-цільові прогнози
III. Група методів прогнозування, побудована на основі використання експертних оцінок		
Індивідуальні експертні оцінки (інтерв’ю, аналітичні узагальнення, соціологічні опитування)	З’ясування думки окремих респондентів стосовно зміни виділених показників або економічних явищ у перспективі	Суб’єктивні методи прогнозування. Доцільно використовувати за відсутності об’єктивніших джерел інформації
Колективні експертні оцінки (метод “мозкової атаки”, метод комісій, метод “Дельфі”, матричний метод та інші)	Проведення соціологічних досліджень на базі анкетування, опитування певних груп населення або фахівців стосовно перспектив розвитку досліджуваних явищ та опрацювання анкетних даних на основі певних математичних формул, які дають змогу визначити достовірність прогнозів, з’ясувати пріоритетність факторів, що впливатимуть на розвиток подій у перспективі	Суб’єктивність методів дещо знижується внаслідок узагальнення думок великої кількості респондентів. Рекомендується використовувати при розробці середньострокових і довгострокових прогнозів
IV. Комплексні методи прогнозування		
Поєднання методів прогнозування, побудованих на основі використання статистичного опрацювання інформації, експертних оцінок тощо	Одночасне використання різних методів прогнозування дає змогу підвищити достовірність результатів дослідження, але збільшує витрати на їх здійснення	Для підвищення достовірності прогнозних показників. Пропонується використовувати для прогнозування важливі показники за наявності коштів, необхідних для дослідження

шових операцій у зарубіжних державах та виявлення основних тенденцій розвитку тіньових фінансових операцій міжнародного масштабу;

- аналіз та оцінка тіньових фінансових операцій у національній економіці та виявлення основних тенденцій їх розвитку в різних галузях економіки;

- виявлення зв'язків вітчизняної економіки із економіками зарубіжних країн та прогнозування можливих форм тіньових фінансово-кредитних і фінансово-грошових операцій в Україні;

- аналіз та оцінка видів тіньових фінансових операцій за регіонами України і виявлення найпроблемніших із них;

- прогнозування розвитку нових фінансових інструментів, банківських продуктів і послуг в Україні та оцінка їх захисту від тіньових шахрайських обробок;

- розробка мотиваційних механізмів, що спонукають підприємців функціонувати в легальній економіці;

- удосконалення чинної юридичної бази з метою захисту населення, суб'єктів господарювання від тиску і негативного впливу тіньових злочинних структур та ухвалення нових законодавчих актів, які б стимулювали діяльність суб'єктів легальної економіки.

Основу розробки механізмів запобігання розвитку тіньової економічної діяльності становлять результати аналізу та прогнозні оцінки можливості виникнення нових форм тіньових операцій, тенденцій розвитку вже відомих форм тіньової економічної діяльності у сфері фінансово-кредитних відносин.

Економічна теорія використовує для прогнозування економічних процесів різні методи, більшість із яких придатні також для прогнозування нових форм і способів тіньової діяльності, у тому числі й у сфері фінансово-грошових відносин.

Для дослідження розвитку тіньової економічної діяльності можна скористатися трьома групами методів прогнозування (див. схему 1).

У таблиці 1 містяться рекомендації щодо доцільності використання методів кожної групи.

На практиці при визначенні прогнозних величин часто використовують комплексні методи або сукупність методів перелічених груп. Це дає змогу підвищити достовірність прогнозів та повністю або частково уникнути

недоліків, притаманних кожному з методів окремо.

Щоб розв'язати проблеми, пов'язані з активізацією тіньової економічної діяльності, важливо не лише розробити прогнози, а й використати їх у системі управління економічними процесами, зокрема — при плануванні заходів і розробці програм детінізації економіки на державному та регіональному рівнях.

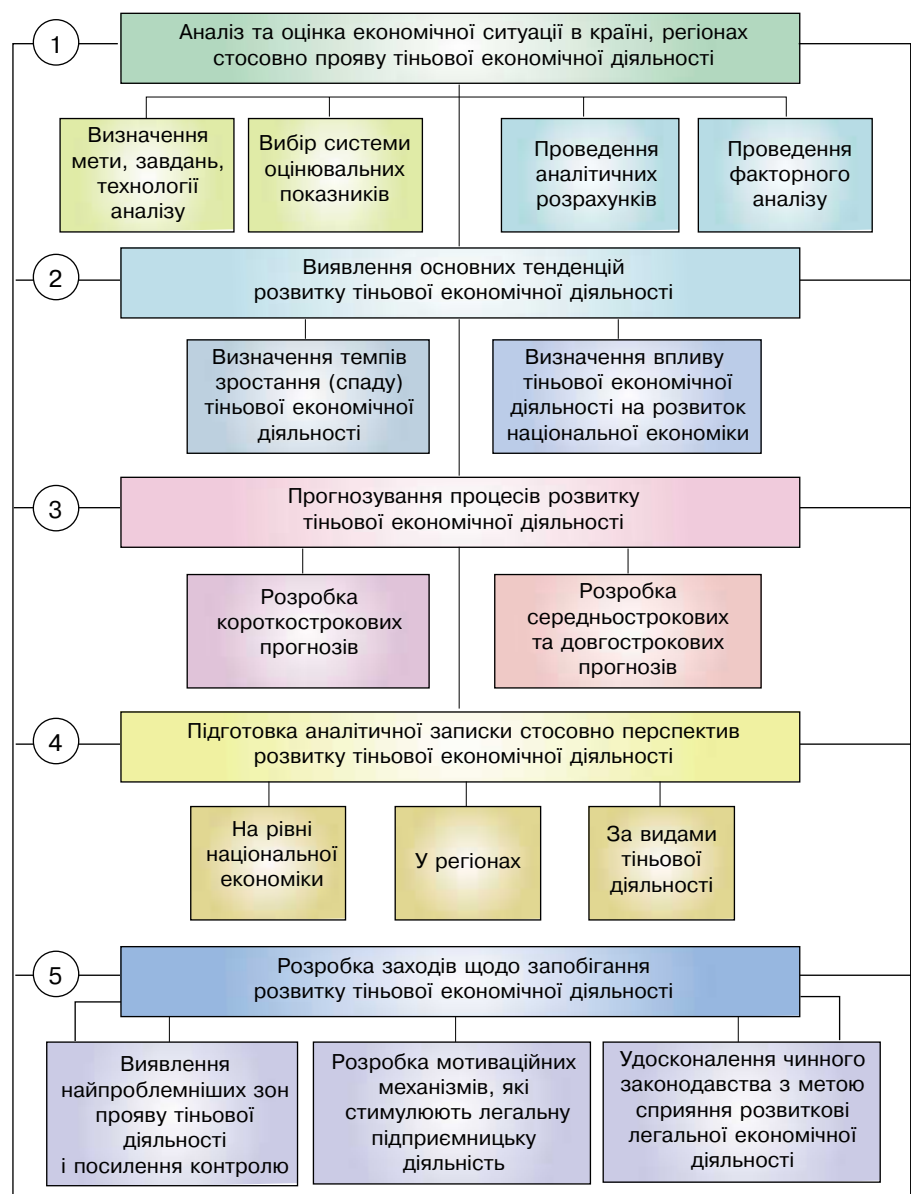
З огляду на зазначені вище позиції пропонуємо певну послідовність у реалізації заходів, спрямованих на запобігання розвитку тіньової економічної діяльності (див. схему 2) на базі використання прогнозних оцінок.

Можна констатувати, що банківські та інші фінансово-кредитні установи

дедалі частіше стають об'єктом тіньових шахрайських операцій, що негативно впливає на їхні доходи, знижує стабільність фінансового стану та загрожує збереженню ресурсів клієнтів. Останній аспект набуває особливої актуальності з огляду на зростання кількості фіктивних фінансових операцій, шахрайств із пластиківими картками і потребує розробки спеціальної стратегії запобіжного характеру та механізмів її реалізації.

В Україні поширюються такі нові види злочинної діяльності, як телефонне шахрайство, комп'ютерне піратство, фальсифікація та пошкодження інформаційних засобів, несанкціонований доступ до комп'ютерних систем, незаконне маніпулювання даними та про-

Схема 2. Блок-схема використання прогнозів у розробці заходів щодо запобігання розвитку тіньової економічної діяльності

Таблиця 2. Комплекс заходів запобіжного характеру, спрямованих на зниження рівня тіньової економічної діяльності

Заходи	Економічна сутність та напрям використання в управлінні процесами зниження тіньової економічної діяльності
Аналіз форм і видів тіньової економічної діяльності в державі, регіонах, окремих сферах господарювання	Оцінка реального стану тіньової економічної діяльності в державі, регіонах, окремих сферах господарювання та обґрунтування висновків щодо побудови стратегії запобігання її розвитку
Аналітичний огляд зарубіжних досліджень із питань розвитку тіньової економічної діяльності в різних країнах світу	Виявлення нових для вітчизняної економіки видів тіньової діяльності та оцінка можливостей проникнення і поширення їх в економіці України
Виявлення тенденцій розвитку типових видів тіньової економічної діяльності	Прогнозування особливостей їх прояву в перспективі
Прогнозування розвитку тіньової економічної діяльності: — за видами; — за формами прояву в різних галузях економіки	Розробка заходів протидії їх реальному прояву шляхом: — ухвалення нових законодавчих актів, що дають змогу уникнути розвитку прогнозованих форм тіньової економічної діяльності; — створення умов, які сприятимуть виходу підприємницьких структур із тіньової економіки; — розробки мотиваційних механізмів, що сприяють розвитку легального бізнесу

грамами, комп'ютерна підробка тощо. При цьому збитки від таких форм злочинності можуть бути значно більшими порівняно з традиційними видами тіньової економічної діяльності.

З огляду на те, що зазначені види злочинів становлять загрозу для фінансово-кредитних установ економічно розвинутих країн світу, а збитки від їх скоєння зростають швидшими темпами, ніж збитки від традиційних економічних злочинів, можна прогнозувати загострення ситуації у сфері фінансових злочинів і в Україні. Розглянемо комплекс заходів запобіжного характеру, спрямований на зниження рівня тіньової діяльності (див. таблицю 2).

У кожному конкретному випадку запропонований комплекс заходів можна уточнювати або доповнювати відповідно до завдань дослідження. Проте під час їх розробки завжди варто зважати на дві основні позиції:

♦ передбачення (прогнозування) нових видів тіньової діяльності у

вітчизняній економіці та оцінку її впливу на економічний розвиток держави, регіонів чи окремих сфер господарювання;

♦ завчасне вжиття запобіжних заходів, спрямованих на повну або часткову ліквідацію негативного впливу тіньової діяльності на розвиток легального сектору економіки.

У сфері фінансово-грошових відносин комплекс заходів протидії тіньовим фінансовим операціям та фінансовому шахрайству слід розробляти за такими напрямками:

♦ поширення інформації серед учасників вітчизняних фінансових ринків про відомі схеми й можливу появу нових схем шахрайства із цінними паперами;

♦ доведення до населення через ЗМІ інформації про можливі види фінансового шахрайства та форми економічної злочинності, з якими воно може стикатись у повсякденних стосунках;

♦ удосконалення чинного законодавства в напрямках посилення економічної та кримінальної відповідальності за підробку і фальсифікацію цінних паперів, грошових знаків, кредитних карток, електронних платіжних засобів;

♦ ухвалення законів і законодавчих актів про комерційну, банківську таємницю з урахуванням міжнародних вимог, корпоративних та особистих інтересів клієнтів і власників;

♦ оголошення конкурсів на кращі розробки у сфері детінізації вітчизняної економіки тощо.

Заходи, вживані відповідно до обґрунтованих напрямів запобігання розвитку тіньової економічної діяльності у сфері фінансово-грошових відносин, і механізми їх реалізації дадуть змогу знизити негативний вплив "тіньовиків" на розвиток національної економіки та фінансових ринків зокрема.

Література

1. Білоус В. Координація боротьби з економічною злочинністю / ДПАУ, Академія державної податкової служби України. — К., 2002. — 447 с.
2. Костіна Н., Алексєєв А., Василенко О. Фінансове прогнозування: методи та моделі. — К.: Т-во "Знання", КОО, 1997. — 183 с.
3. Николаєва М., Шевякова А. Теневая экономика: методы анализа и оценки — М.: ЦЭМИ АН СССР. 1987. — 53 с.
4. Попович В. Теорія детінізації економіки: Монографія. — Ірпін: Академія державної податкової служби, 2001. — 524 с.
5. Римарчук А., Лысенков Ю., Капустин В. и др. Отмывание грязных денег — К., 2003.
6. Турчинов О. Тіньова економіка: теоретичні основи дослідження — К.: Артк, 1995. — 300 с.

Погія/

Всеукраїнський економічний симпозіум

У столичному Будинку вчителя відбувся Всеукраїнський економічний симпозіум, організований працівниками економічного факультету Київського національного університету імені Т.Шевченка та гуманітарного ліцею університету. Мета форуму — сприяти поліпшенню якості викладання економіки у шко-

лах та гімназіях. У симпозіумі взяли участь викладачі економіки та кращі учні профільного навчання.

У рамках симпозіуму проводилися олімпіади, обговорювалися шляхи вдосконалення методичного забезпечення навчальних закладів та формування нових підходів до викладання економічних наук.

Під час зустрічі у Будинку вчителя. Зліва направо: завідувач кафедри економічної теорії Київського національного університету імені Т.Шевченка В.Д.Базилевич, Голова Національного банку України С.Л.Тігішко, директор гуманітарного ліцею Г.С.Сазоненко.

Кількість усміхнених облич — індикатор успішності банку

Організатор повинен почувати себе капітаном корабля, який тримає курс, дає директиву, регулює його хід. І над усе він повинен остерігатися самовпевненості, не вважати, що він краще, ніж хто інший, знає техніку будь-якої справи. Вміти звільнитися від тягаря дрібниць — ось найсуттєвіша якість для керівника, організатора.

П.Керженцев

Ми не можемо управляти людьми, ми повинні управляти їхнім розвитком.

Г.Гант

Одне з головних завдань менеджера — вміти спілкуватися з людьми, впливати на них, пробуджувати в них ентузіазм, бажання працювати, самовдосконалюватися, вміти дати працівникам відчуття своєї значущості.

Л.Яковка

Нині однією з найголовніших складових успіху будь-якої організації чи установи є використання менеджменту, тобто науково обґрунтованої та якісно побудованої системи управління. Центральною фігурою сучасного менеджменту є менеджер — управлінець ринкової орієнтації, який активно впроваджує ефективні умови господарювання, нововведення, своєчасно впливає на кон'юнктуру, вміло перебудовує організацію праці з урахуванням вимог ринку, по-сучасному працює з персоналом.

Наша публікація звертає увагу на один з аспектів діяльності управління — роботу з персоналом. Якою вона є у ТАС-Комерцбанку, де персонал працює в єдиній команді, по-сучасному й ефективно? Деякі відповіді на це запитання ви знайдете у пропонованій статті.

Це — не данина моді, а необхідність, продиктована часом. Ще, здавалося б, зовсім недавно у нас в Україні інституту управлінського консалтингу як такого навіть не існувало. А сьогодні без нього неможливе успішне просування на ринку, поступальний розвиток і прогрес. Сьогодні потрібно сформува-ти еліту бізнесу, яка була б адекватною епосі, володіла б технологією впливу на людей і мала внутрішню притягальну силу.

Зрозуміти це — значить зробити величезний крок уперед. У ТАС-Комерцбанку питання корпоративної культури, психології управління належать до тих, якими насамперед опікується керівництво. Тому вже не вперше запрошують до себе професора, відомого бізнес-консультанта Неллі Власову, яка нині в Ново-сибірську очолює Центр харизми. Протягом шести років Неллі Власова постійно буває в Україні, навчає банкірів, тобто проводить для них семінари з питань технології обслуговування, оргпроекування, просування банківських послуг, залучення клієнтури, утримання клієнта, ефективного адміністрування.

— Консультант, — наголошує Неллі Власова, — це фактично носій нового інструментарію. Я намагаюся розширити цей набір інструментів. Мое завдання — суто просвітницьке, адже ринок у матеріальному вигляді не існує... Що таке довір'я, що таке ефективність? Цих понять у матеріальному вигляді теж не існує. І світ ми сприймаємо таким, яким він віддзеркалюється в нас. Лише органом

зору є не очі, а знання. І моє завдання — давати ці знання, найсвіжіші, найсучасніші...

ТАС-Комерцбанк запросив Н.Власову, щоб разом із нею розробити стратегію корпоративної культури і підготувати конкретний пакет документів для цього. Спочатку зібрали керівників підрозділів і запропонували їм виявити всі несприятливі для роботи чинники. Підхід був незвичайний, тобто керівники середньої ланки не просто ставили запитання. Є така методика виявлення так званих “больових точок” — витягнути, наприклад, інформацію про те, що заважає в роботі, що недосконале в наборі продуктів, що слабке в бізнес-технологіях. При цьому треба було пам'ятати, що завжди є ключові фактори опору, своєрідні “міни”, на яких “відстрілюється” ентузіазм працівників. Підходи визначалися на рівні іміджу, репутації, внутрішньої культури. Виділили дванадцять блоків, серед них — кадрова політика, система контролю, система оперативного управління. Топ-менеджери називали вузькі місця, класифікували їх за окремими напрямками. А потім увечері починався аналіз. Тривожні симптоми переводилися у площину задач, які потребували правильних рішень...

На сьогодні ТАС-Комерцбанк сформулював цілий ряд задач. Розробляючи стратегію підвищення керованості банком і стратегію його активнішого просування на ринку, тут шукали відповіді на такі запитання: чим ТАС-Комерцбанк може відрізнитися

від усіх інших, у чому його конкурентні переваги? Банкіри заявили: ТАС-Комерцбанк — “толковий” банк. І, взявши ці слова девізом, задумали наповнити слово “толковий” гамою конкретних смислів. “Як ми повинні виховувати ринок, щоб клієнти душею, серцем відчували комфорт у стосунках із “толковим” банком?” “На кого ми повинні бути схожі?” “Що скажемо ринку про те, що собою становимо?” Ці питання обговорювалися колегіально і дуже серйозно. Адже за словом “толковий” криється певний ресурс, поєднання певних хороших якостей... Яких саме?

Так розроблялася бренд-технологія ТАС-Комерцбанку. Однак бренд “толкового” банку треба й особисто уособлювати — це завдання ставилося перед кожним із працівників. Тобто йшлося вже про корпоративну культуру. Як має формуватися ставлення до роботи, в яких документах і правилах закріплюватися?

Наприклад, нині у ТАС-Комерцбанку вибудовують політику контролю. Здається, поняття, з яких вона складається, досить абстрактні, але коли ці поняття матеріалізуються, то стають документом для всього банку. В ньому зафіксовано певні правила, скажімо, чітко формулюються функції, які виконує контроль, конкретизуються об’єкти контролю тощо.

Свого часу Ніцше сказав, що культура — як яблуко. Всередині м’якоть, тобто поведінка, знання, досвід, а зверху — шкуринка, тобто оболонка, що стримує емоції, почуття... В банку всі надто різні, щоб бути завжди у згоді й злагоді, тому тут теж має бути своя корпоративна конституція, де визначено, так би мовити, правила спільної гри в усіх сферах діяльності.

Ми живемо у світі, який постійно змінюється, і залишатися “ментальними динозаврами” в ньому — неприпустимо. Людина повинна бути готовою до змін — це норма життя. Повному слід підходити до роботи, повному визначати пріоритети в житті.

Однак не секрет: яку б новачку не вводили, завжди буде опір. Тому потрібні спеціальні правила для менеджерів, як природним шляхом упродовжувати нове. Ламати треба легко, безболісно, використовуючи певні психологічні інструменти.

У цьому плані в ТАС-Комерцбанку є чого повчитися іншим. Наприклад, як можна стимулювати робочий ентузіазм? Голова спостережної ради ТАС-Комерцбанку Юрій Герасименко пояснює, що в них існує ціла система мотивації до праці. Людина, яка прийшла

працювати у ТАС-Комерцбанк, отримує насамперед право працювати. Робота має сприйматись як найвища цінність. За свою працю людина отримує зарплату, але за право працювати вона має підписати моральний контракт, де, зі свого боку, зобов’язується — перше — бути успішною і — друге — розвиватися. І далі формулюються критерії успішності. Якщо людина, котра прийшла працювати у банк, не відповідає цим критеріям, їй просто не по дорозі з “толковим” банком. І вона вже сама вирішує, чи працювати їй тут.

У ТАС-Комерцбанку вважають, що робота — це місце для самореалізації. Якщо ж робота сприймається працівниками як місце для заробляння грошей (а поза банком — справжнє життя), то насправді йдеться про жертву, а цьому банку не потрібні жертви, які не поділяють корпоративних цінностей. У ТАС-Комерцбанку справді є своєрідний документ — кодекс успішної людини, в якому визначено 20 золотих постулатів про роботу. Крім того, тут є спеціальні пам’ятки для працівників банку — “нагадувальнички”. А на робочих місцях завжди мають бути лозунги (їх називають “мінами” з “відстрілювання” клієнтів), деякі — видимі для клієнта, деякі — ні. Є в ТАС-Комерцбанку і щоденні виробничі “молитви”. Одна з них: “Боже, дай мені сили змінити те, що я можу змінити. Дай терпіння, коли не можу змінити. Дай мудрості відрізнити перше від другого”. Або заповідь енергизуючої дії: “Мій найкращий день — саме сьогодні”. У вигляді настільних календарів у ТАС-Комерцбанку — кодекси обслуговування клієнтури. Наприклад, із чого починається будь-який контакт із клієнтом? Порада: “Нанесіть на обличчя тонкий шар теплоти і симпатії, включіть оптимізм, запаліть світло внутрішньої гідності, візьміть на свої плечі терпіння. Вам не буде рівних, усе людство перетвориться на ваших шанувальників”.

Крім того, у ТАС-Комерцбанку є свої ритуали, атрибути, посвяти. Запис у трудовій книжці обов’язково супроводжується підписанням ще кількох документів, зокрема контракту етико-морального змісту — кодексу честі, наприклад.

А як же працює ТАС-Комерцбанк у зовнішньому середовищі? Як добивається свого місця на ринку? Зауважимо, ринок теж має свої епохи. На Заході часи реклами, сенс якої полягав у роз’ясненні суті продуктів або послуг, закінчилися в 70-ті роки минулого століття. Як тільки ринок пе-

Якщо керівник в’язне в дрібницях, це згубно для справи. Якщо він просто не зважає на дрібниці, це так само згубно. Завдання полягає не в тому, щоб керівник був спроможний сам виконувати роботу своїх підлеглих, а в тому, щоб кожному підлеглому дати відповідну ділянку роботи. При правильному розподілі й організації праці вона на всіх ланках виконуватиметься з найменшими зусиллями і максимальною точністю.

П.Керженцев

Одна з рис, які характеризують хорошого менеджера — рішучість. Не можна допускати довготривалого прийняття рішення, якщо у вас є 90% інформації. Покладайтеся на інтуїцію і дійте.

Л.Якокка

Головна причина, через яку людям не вдається зробити кар’єру, — погана взаємодія зі своїми колегами, невміння спілкуватися з людьми. Спілкуйтеся з людьми звичною для них мовою, будьте на їх боці. Говоріть відверто і просто, але й умійте вислуховувати людей, заглиблюйтесь у їх проблеми.

Л.Якокка

У світі є лише один спосіб переконати нас щось зробити — це примусити іншого захотіти зробити це.

Д.Карнегі

Уміння змінити стан речей — основна властивість керівника. А змінювати його раніше від інших є ознакою творчої особистості.

Перший закон керівництва Дзея

Більшість менеджерів потребують знань щодо спілкування та поводження з людьми у щоденних ділових та громадських контактах. Якщо ви ділова людина, то вміння поводитися з людьми є однією з найважливіших проблем.

Д.Карнегі

Ефективне управління в жодному випадку не може бути сумою раз і назавжди знайдених прийомів, незмінних ідей. Змінюється праця, людина, економіка, і саме змінність, багатоманітність прийомів і підходів дають змогу привести в рух працівників сучасного виробництва усіх сфер діяльності.

Л.Арська

ренаситився, люди дізналися про суть продуктів або послуг, почалася епоха позиціонування. Тепер у рекламу закладається інформація про те, чим даний продукт або послуга відрізняється від решти подібних, які їх примітні ознаки, в чому їх конкретні переваги? Але й ця епоха в 1990-ті роки закінчилася. Настала епоха брендингу. Вже замало рекламувати переваги продукту, щоб просунути банк — треба просувати власне себе, пропагуючи певну, особливу систему цінностей, говорити про те, для чого ми на цьому ринку. А люди вирішуватимуть самі: якщо вони поділяють пропонувану систему цінностей установи, то приєднаються. ТАС-Комерцбанк відразу опинився в епосі брендингу. Рекламуючи себе, він жодного слова не говорить про продукти, послуги, характеристики, властивості. Розповідає лише про те, які вони — банкіри і чому їм можна довіряти. Деклараціям сьогодні ніхто не вірить, і клієнти шукають тих, на кого справді можна покластися. Банк повинен не себе вихвалити, а подавати факти суспільного визнання, демонструвати вирішення складних проблем, які ніхто, крім нього, не зміг розв'язати. Водночас треба інформувати, чим банк цікавий і цінний. У ТАС-Комерцбанку чудово розуміють, що просування на ринок залежить передусім не від його технологій, а від вимог і запитів середовища, від сигналів епохи. А тому, розповідаючи про себе, необхідно демонструвати те, чим можна виділитися з-поміж інших. Ноу-хау, історичною спадщиною, новою корисністю старої послуги... Клієнта треба здивувати, вразити, захопити! Бути просто "хорошим" на ринку сьогодні замало (зараз усі стараються) — треба бути видатним.

ТАС-Комерцбанк глибоко вивчає усі ці проблеми, починаючи зі стратегії, з корпоративної культури, управлінського консалтингу. Банкір-стратег, банкір-керівник повинен відчувати вимоги часу. У матеріальному вигляді цих вимог немає, але абстрактно вони існують — у поняттях, відчуттях, інтуїції. І найбільш "просунуті" бачать більше і більше бачать те, чого поки що немає, але завтра стане реальністю. Для одних сфера корпоративної культури — просто точка, фікція, а хтось її нутром відчуває... Корпоративна культура — це не брошка для краси, а пліч, який обвиває все довкола себе. Якщо культурним буде лише В'ячеслав Сичов, голова правління ТАС-Комерцбанку, і його заступники, банк не будуть

впізнавати. Тобто про нього знатимуть лише з преси або телебачення. А найпоширеніша, найдостовірніша і найвпливовіша інформація — та, яку дають самі співробітники або клієнти банку. Хоча, звичайно, особлива відповідальність — на керівному складі.

— Топ-менеджеру недостатньо лише виконувати свої обов'язки, — говорить В'ячеслав Сичов. — Мій заступник, відповідаючи за певний напрям роботи, повинен розуміти загальну логіку розвитку банку, жити його стратегічними завданнями. Топ-менеджер — не консультант у білих рукавичках, а людина, готова брати на себе і персональну, і колективну відповідальність за все, що відбувається в банку.

Неллі Власова керівників поділяє на два типи. Технократи, у яких підхід до людини, як до машини: зламалася — давай нову, і це всіх тримає у напрузі. Погодьтеся, напружена рука довго в одному положенні бути не може. Частіше це виявляється у просиджуванні місця. Кажуть, якщо місце зайнято, але мізки не киплять, то насправді це місце — порожнє. Другий вид керівників — це землероби, які "виросшують" власні кадри, турбуються про людей, створюють їм хороші умови для роботи.

Справді, ми добре працюємо лише тоді, коли для нас робота — наче хобі. Тоді не втомлюємося і не поділяємо своє життя на дві смуги: чорна — робота, біла — поза нею. Навіть тоді, коли люди багато заробляють, але весь час перебувають у напрузі, вони стомлюються, а отже, починають шукати іншу роботу. А добре працюється тоді, коли люди реалізуються, коли атмосфера на роботі доброзичлива. За Сичовим команда ТАС-Комерцбанку рухається, із ним розвивається.

— Ми прагнемо бути хорошим середнім банком, — говорить голова спостережної ради банку Юрій Герасименко. — Так, у нас є довгострокові проекти до 2010 року. Але сьогодні наше завдання — бути лідером серед середніх банків, знайти те, чим ми можемо бути цікавими для інших.

У ТАС-Комерцбанк приємно заходити. За кількістю посмішок на обличчях можна судити, скільки успішних людей тут працює і яка загальна атмосфера в банку. А це означає, що ТАС-Комерцбанк, обравши правильний стратегічний курс, упевнено прямує в майбутнє.

Людмила Патрікац,
"Вісник НБУ".

Методичний досвід

Гуманітарні ігри як засіб формування особистості

Сучасне виховання у вищому навчальному закладі повинно бути зорієнтованим на особистісний саморозвиток як студентів, так і викладачів. Значний потенціал активізації особистісного зростання криється у різних формах організації навчальної, дослідницької, творчої та рекреаційної діяльності.

Методологія гуманітарної гри полягає в тому, що емпіричний матеріал, який добуває студент, за умов коректної педагогічної допомоги може істотно інтенсифікувати його моральну та інтелектуальну працю. Домінування активних методів виховання надає стосункам студента і викладача характеру потужної поведінкової взаємодії, створюючи поле спільної творчої напруги, емоційного переживання. У змодельованих вихователем умовах (тривала експедиція, подорож, перебування в горах, інтелектуальні змагання, ситуаційні ігри тощо) студент починає оцінювати процес освіти не лише з позиції корисності його результатів, але й етично осмислює його.

Перебування у горах, що само по собі створює нестандартні проблемні ситуації, веде до унікальної інтелектуально-вольової напруги, яка нерідко доповнюється через колективно-групову організацію та розподіл обов'язків напругою моральною. Час такої учбової діяльності перетворюється у мікромодель саморозвитку студента: отримання досвіду, нове розуміння "очевидних" речей, гартування характеру, посилення відповідальності не лише за себе, а й за інших.

Гуманітарна гра на вершині гори з "території" захищеної, заздалегідь спроектованої і майже штучної повинна перетворитись у простір невизначеності, де студенти можуть вільно робити вибір, приймати самостійні рішення. Вихователь, оцінюючи вибір, глибше розуміє справжній внутрішній світ студента, допомагає йому в зоні невизначеності освоїти новий соціальний досвід.

Раптове занурення у незвичну ситуацію допомагає студенту створювати систему внутрішніх регуляторів — моральної відповідальності, сумління, переконань, ідеалів, любові та обов'язку. Організаційно-рекреаційні ігри організовано так, що в них мімохідь складаються умови для активного та цілеспрямованого саморозвитку учасників. Своім змістом гра задає певні ідеали для студентів, спонукає їх до рефлексії, "примірювання" до реального життя.

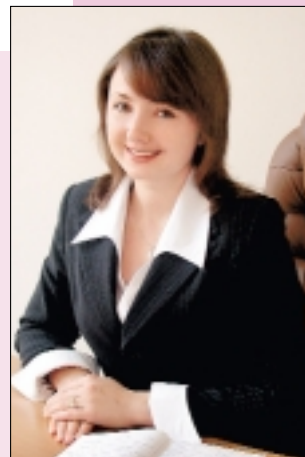
У ході гуманітарної гри педагог спостерігав за здатністю студентів формулювати свої цілі та визначати шляхи їх досягнення. Формально студенти мали виконувати завдання підйому на гору та спуску, облаштування власного побуту на базі, організації дозвілля. І справа була не в рішучості молодих людей долати фізичні перешкоди. Головне, що цікавило вихователя, — це вміння перетворити своє рішення у ланцюг раціональних дій, розробити стратегію, передбачити можливі проблеми та знайти засоби їх вирішення. Із педагогічної точки зору це однаковою мірою стосується як подолання снігових завалів, так і вирішення хлопцями та дівчатами складних організаційно-управлінських завдань у майбутньому.

Спостереження за студентами у нових умовах довели, що характер подолання перешкод визначається духовним, ціннісним ядром. Виявилось, що поведінка лідерів невеликої молодіжної групи в експериментальних умовах зорієнтована на "бути", а не "мати", на "віддати", а не "взяти". Щоразу, оцінюючи свою діяльність за власною моральною шкалою, студент, якщо його духовні зусилля були зрозумілими вихователю та підтримані ним, удосконалював себе не лише як майбутнього управлінця, а й як цілісну особистість.

У незвичній для себе ситуації молода людина отримує нові "ступені свободи" під час соціальної взаємодії — у вигляді навиків встановлення зв'язків з однокурсниками, організації діяльності, групової взаємодії, творчості у вирішенні складних ситуацій.

Такі організаційні ігри є серйозним викликом і для вихователя. Він має заздалегідь розгледіти та оцінити кожну ситуацію, контролювати і спрямовувати поведінкові реакції. Необхідно вміти ідентифікувати себе зі студентським колективом. Така здібність допомагає педагогу на кожному кроці виховної роботи мати зворотний зв'язок зі студентами та коригувати власні оцінки і дії.

Гру закінчено. Нова — не за горами. Виховний процес у Львівському банківському інституті своє головне призначення реалізує в тому, що становить найзначніший чинник особистісного зростання студента (і викладача також). Інститут стає простором творчості його суб'єктів — простором взаємопов'язаного саморозвитку студентів та викладачів.

Ірина
Жеребило

Проректор з виховної роботи
Львівського банківського
інституту. Кандидат філософських
наук, доцент

Наприкінці січня 2004 року Львівський банківський інститут провів черговий експеримент у формі гуманітарної організаційно-рекреаційної гри. Для групи з 11 студентів різних курсів було змодельовано ситуацію, за якої вони мали проявити характерні психологічні, вольові та лідерські здібності. Із цією метою інститут організував триденне перебування учасників тренінгу у віддаленому куточку гори Бескид (Польща) поблизу селища Касіна Велька, в молодіжному рекреаційно-оздоровчому центрі "Сніжниця".

**Лілія
Омельчук**

Провідний економіст
департаменту платіжних систем
Національного банку України

Забезпечення безперебійності та безперервності платежів між різними суб'єктами підприємницької діяльності є однією з найважливіших умов нормального функціонування економіки. Широке розгалуження господарських зв'язків, територіальна віддаленість підприємств, наявність рахунків у різних банках приводять до того, що розрахунки між партнерами здійснюються шляхом виконання розрахунків між банками. У статті висвітлюються результати роботи системи електронних міжбанківських переказів Національного банку України за 2003 рік порівняно з 2002 роком.

Аналіз

Стан міжбанківських розрахунків, що здійснювалися через СЕМП НБУ в 2003 році

Для здійснення міжбанківських розрахунків Національний банк України розробив та запровадив систему електронних платежів (СЕР) і систему термінових переказів (СТП), які й становлять систему електронних міжбанківських переказів (СЕМП).

Перш ніж підбити підсумки міжбанківських розрахунків у 2003 році, зазначимо, що в січні 2004 року виповнилося десять років відтоді, як в Україні в повному обсязі почала функціонувати система електронних платежів, котра дала змогу повністю відмовитися від використання поштових і телеграфних авізо, значно підвищити швидкість, якість і надійність виконання платежів, гарантувати безпеку та конфіденційність банківської інформації.

Постійно вдосконалюючись, система електронних платежів за період функціонування неодноразово доводила свою спроможність відповідати вимогам часу і потребам її учасників щодо здійснення міжбанківських розрахунків. Пригадаємо такі пам'ятні події, як запровадження гривні в ході грошової реформи у вересні 1996 року; перехід банківської системи України на міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та звітності у січні 1998 року; розробка та впровадження моделей обслуговування консолідованого кореспондентського рахунку;

підключення до системи органів Державного казначейства України тощо.

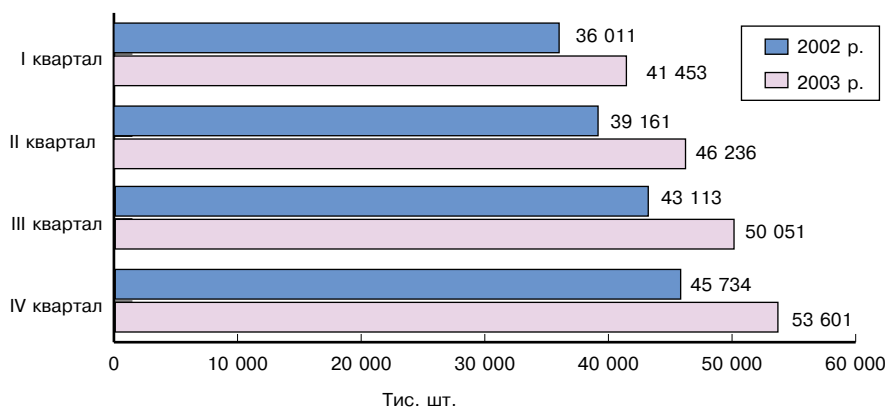
Створена Національним банком України, система електронних міжбанківських переказів здійснює нині переважну більшість міжбанківських розрахунків і охоплює всю банківську систему країни. У 2003 році через СЕМП виконано 191 342 тисячі початкових платежів на суму 1 767 712 млн. грн., що відповідно на 17 та 32 відсотки більше, ніж у 2002 році.

Система електронних платежів НБУ забезпечує проведення міжбанківських розрахунків у пакетному режимі.

Протягом 2003 року кількість учасників СЕР збільшилася на 31 одиницю і за станом на 01.01.2004 року їх налічувалося 1 644 (в тому числі 161 юридична особа); серед них — 1 615 банківських та 29 інших установ, зокрема органи Державного казначейства України.

Кількість платежів, здійснюваних засобами СЕР, постійно зростає. Так, у 2003 році через СЕР виконано 191 341 тисячу початкових платежів на суму 1 767 678 млн. грн., що відповідно на 17 та 32 відсотки більше, ніж 2002 року. Банківськими установами виконано зокрема 173 345 тисяч початкових платежів на суму 1 516 292 млн. грн., що відповідно на 17 та 31% перевищує аналогічні показники 2002 року. Динаміку зростання здійснених учасниками СЕР

Графік 1. Динаміка зростання кількості здійснених учасниками СЕР початкових платежів у 2002–2003 роках

початкових платежів за 2002—2003 роки відображено на графіку 1.

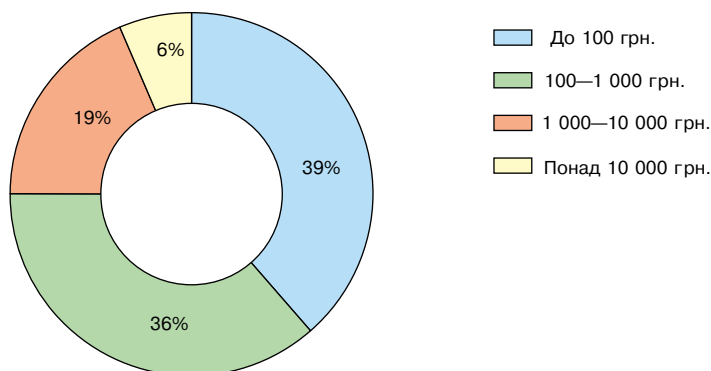
Аналіз обсягу виконаних початкових платежів засобами СЕП у 2003 році свідчить, що найбільше трансакцій припадає на банківські установи. Загальний обсяг платежів, виконаних учасниками СЕП за 2003 рік, у процентному відношенні такий:

- 91% — припадає на банківські установи;
- 7% — на органи Державного казначейства України;
- 2% — на установи Національного банку України.

Аналіз структури платіжних трансакцій за їх сумами свідчить, що найбільше, а саме 75% — це платежі на суму до 1000 грн. (див. графік 2).

Учасники системи електронних міжбанківських переказів мають змогу вибрати, як працювати: за незалежним кореспондентським рахунком чи за однією з моделей обслуговування консолідованого кореспондентського рахунку.

Графік 2. Розподіл кількості початкових платежів, здійснених учасниками СЕП у 2003 році, за сумами платежів

Національний банк розробив та впровадив вісім моделей обслуговування консолідованого кореспондентського рахунку. Остання, восьма модель, розроблена 2003 року, характеризується тим, що в ній керування філіями здійснюється в реальному часі засобами системи термінових переказів.

Загалом можливістю працювати в СЕП за консолідованим кореспондентським рахунком скористалися 73 учасники (72 банки та Державне казначейство України), 9 із них отримали на це дозвіл Національного банку протягом 2003 року. Отже, 85% учасників СЕП надали перевагу роботі за консолідованим кореспондентським рахунком, тоді як 15% працюють за незалежним кореспондентським рахунком і є самостійними учасниками СЕП.

Найбільшим попитом серед учасників СЕП користується третя мо-

дель (див. графік 3), за якої юридична особа має консолідований кореспондентський рахунок, а для виконання переказів між філіями та міжбанківських переказів використовується внутрішньобанківська платіжна система. Цю модель вибрали 604 банківські установи, тобто 37% від загальної кількості учасників СЕП. Протягом 2003 року ними виконано 69 624 тисячі початкових платежів на суму 673 932 млн. грн. Порівняно з 2002 роком кількість початкових платежів, виконаних банками за цією моделлю, збільшилася на 15%, а сума — на 41%.

Решта 807 (48% від загальної кількості) учасників СЕП, які працюють за консолідованим кореспондентським рахунком, використовують 1, 2, 4, 6, 7, 8 моделі. Протягом 2003 року цими установами виконано 86 957 тисяч початкових платежів на суму 576 164 млн. грн., що перевищує показники 2002 року відповідно на 19 та 31 відсоток.

За незалежним кореспондентським

і становить 34 761 тисячу штук, сума початкових платежів збільшилася на 22% — до 517 617 млн. грн.

Середньодобова завантаженість системи за кількістю початкових платежів порівняно з 2002 роком зросла на 17% і сягнула більш як 762 тисячі платежів, а за сумою початкових платежів зросла на 32% і становить близько 7 043 млн. грн.

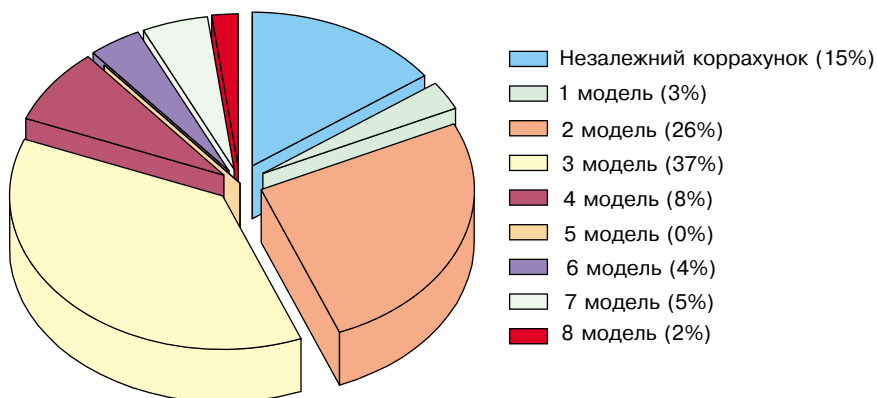
Упродовж року середньоденний залишок коштів на рахунках учасників СЕП коливався від 5.2 до 8.7 млрд. грн. Протягом одного банківського дня середньоденна сума залишків на рахунках учасників СЕП оберталася близько 1.1 раза.

Щодо СТП, то вона дає змогу здійснювати розрахунки в режимі реального часу і відкрита для всіх учасників СЕП. Приєднання до СТП — справа добровільна і залежить від готовності банку до роботи за он-лайнними технологіями. На жаль, на сучасному етапі коло учасників СТП розширюється дуже повільно. Так, за 2003 рік їх стало всього на 2 більше і на 01.01.2004 року загалом налічувалося п'ять учасників. Це свідчить про те, що нині для учасників розрахунків гострої необхідності у підключенні до СТП немає, оскільки швидкість здійснення міжбанківських переказів через систему електронних платежів цілком задовольняє її учасників.

Удосконалення Національним банком України діючої платіжної системи є фактором підвищення стабільності фінансового сектору та економіки країни в цілому. У перспективі — робота над розширенням безготівкових розрахунків, запровадженням сучасних технологій та методів передачі платіжної інформації, забезпеченням ефективного й надійного обслуговування всіх учасників розрахунків.

□

Графік 3. Розподіл учасників СЕП за способом обслуговування кореспондентського рахунку

**Олександр
Євтух**

Професор кафедри фінансів
підприємств і кредиту
Волинського державного
університету імені Лесі Українки.
Доктор економічних наук

У статті розкрито сутність нормування з позицій сучасного стану економіки, запропоновано новий погляд на поняття економічних норм і нормативів, висвітлено їх взаємозв'язок. На основі ретроспективного аналізу обґрунтовано значимість нормування у пізнанні економічних процесів та управлінні ними.

Пропозиції

Теорія економічного нормування: сучасний погляд

Ефективність функціонування будь-якої системи базується на певних нормах та нормативах, які є основою її стійкої роботи, — починаючи від природи як цілісної системи і закінчуючи будь-якою окремою біологічною системою, від соціально-економічної організації суспільства в цілому до окремого господарства, сім'ї тощо. Необхідно зазначити, що в природі нормування здійснюється в основному без безпосередньої участі людини, яка пізнає навколишній світ та дотримується існуючих норм.

У соціальному житті норми та нормативи встановлюються суспільством, яке визначає етичний та правовий порядок відносин громадян, технічні параметри виробництва, економічні принципи поведінки суб'єктів господарювання, а також встановлює на їх основі певні нормативи.

Визначення норм економічних відносин є одним із найважливіших завдань суспільства. Правильно встановлені нормативи, які є похідними від норм, гармонізують функціонування всієї економічної системи, сприяють ефективному обігу капіталу як на макро-, так і на мікрорівні. Якщо норми не визначено, нормативи не встановлено чи встановлено невірно, або їх не дотримуються, це призводить до значних втрат, що, в свою чергу, спричиняється до кризових явищ як в окремій галузі господарювання, так і в економіці в цілому. Отже, проблема економічного нормування є надзвичайно важливою, і науковці та практики протягом усіх етапів розвитку суспільства приділяють їй особливу увагу.

Нормування економічних відносин у науці бере початок зі стародавніх часів, але найбільшого розвитку та обґрунтування воно набуло в період зародження і розвитку товарно-грошового та кредитного господарства. Це питання стало предметом уваги багатьох дослідників. Його вивчали, зокрема, такі всесвітньо відомі вчені, як В.Петті, Ж.Б.Сей, А.Маршал, Ф.Кене, Ф.Тейлор, Г.Емерсон, Ф.Гільбрет, Дж.Кейнс, Дж.Хікс, В.Леонтьєв, М.Фрідмен,

І.Фішер, а з числа вітчизняних науковців — А.Гальчинський, В.Гець, А.Гриценко, І.Лукінов, А.Мороз, М.Савлук, Ю.Пахомов та інші.

На сьогодні теоретико-методологічну базу економічного нормування як необхідної умови ефективності економічних процесів розроблено ще недостатньо. В економічній літературі побутують різні тлумачення поняття нормування, але всі вони, як правило, пов'язані з терміном “витрати”. Так, в українській економічній енциклопедії нормування — це розробка нормативів і встановлення норм витрат різноманітних ресурсів (праці, матеріалів тощо) [1, с. 599]. В економічному словнику, укладеному за участю російських учених, під нормуванням розуміється процес розробки нормативів і встановлення норм витрат праці, часу, матеріалів та інших ресурсів [2, с. 369]. Як бачимо, нормування традиційно розглядається як процес, спрямований на нормалізацію витрат. Такий підхід, що склався ще за часів зародження індустріальної епохи, досі домінує в економічній думці. Не можна сказати, що він є помилковим, однак він істотно обмежує розуміння проблеми нормування в сучасних економічних умовах.

Як відомо, за індустріального розвитку господарства, відносно вузького попиту та низької конкуренції на ринку прибуток можна було збільшувати передусім за рахунок зниження виробничих витрат. Ж.Б.Сей ще в XIX столітті сформував правило щодо управління виробництвом: необхідно зменшувати виробничі витрати, щоб збільшити прибуток. Це правило діяло протягом кількох століть. Поль Самуельсон майже через сто років писав, що виробник може вистояти в конкуренції цін і підвищити до максимуму свій прибуток, лише до мінімуму знизивши витрати, що в свою чергу досягається завдяки застосуванню ефективних методів виробництва [3]. Проте в сучасному швидкоплинному світі, коли ринкова конкуренція стає все жорсткішою (але не внаслідок дії фак-

тору ціни, а в результаті появи витонченіших методів і форм суперництва фірм на ринку), основним принципом роботи керівників підприємств уже не може бути виключно зменшення витрат виробництва. Виживання підприємств усе більше залежить від факторів довгострокового порядку, а не від економії на деяких видах прямих чи накладних витрат.

Вистояти у конкурентній боротьбі сьогодні неможливо без певних інновацій та інвестицій, котрі спонукають розраховувати дохід в умовах певної невизначеності результатів використання капіталу. Сьогодні неможливо досягти стабільного руху вартості з розрахунковою нормою дохідності та ризику без нормування процесу обігу капіталу. Тому в сучасних умовах необхідно принципово по-новому розглянути такі поняття, як економічне нормування, норми та нормативи.

Виходячи із запропонованих поглядів на економічні процеси, було б логічним під нормуванням розуміти процес визначення норм, процедур, встановлення нормативів та їх використання з метою ефективного обертання капіталу протягом відносно тривалого періоду. Дане визначення є ширшим, ніж попереднє, й більше відповідає сучасному рівню розвитку економіки.

Щодо понять “норма” та “норматив” існує неузгодженість у їх трактуванні в економічній літературі та загальноприйнятому розумінні. Так, у словнику сучасної української мови за редакцією В. Бусела читаємо, що норма — це “звичайний, узаконений, загальноприйнятий обов’язковий порядок, стан і т. ін. Загальноприйняте правило...” [4, с. 626].

Наприклад, етичними нормами ми вважаємо встановлений порядок відносин у суспільстві або правила поведінки людини. Правові норми — це формальні обов’язкові правила поведінки, які мають загальний характер і встановлюються або санкціонуються державою з метою регулювання суспільних відносин. Норматив у свою чергу є певним показником норм [5].

Разом із тим у вітчизняній економічній літературі під нормою розуміється “максимально допустима величина матеріальних, трудових, фінансових ресурсів для виробництва одиниці продукції, виконання одиниці робіт чи надання одиниці послуг...” [1, с. 587], а під нормативом — “показник, що характеризує рівень використання знаряддя і засобів праці, предметів праці, живої праці, грошових коштів тощо” [1, с. 594].

Даний підхід безпосередньо пов’язаний з нормуванням власне витрат і не спрямований на аналіз економічних процесів на різних рівнях.

Тому з огляду на загальноприйняті поняття, існуючі реалії в економіці та з метою побудови певної концепції нормування, яка дасть змогу системно підходити до пізнання та розв’язання важливих проблем економіки, було б доцільно віднести до економічних норм певні правила, за якими повинні здійснюватися господарські операції. Це сприяло б раціональнішому використанню ресурсів. Зазначимо, що правила слід визначати виходячи з об’єктивних процесів розвитку економіки.

Норматив — це показник, який розраховується та встановлюється людиною на основі певних норм. Якщо норма є якісною характеристикою ефективності обертання капіталу, то норматив — це кількісний показник. Норма, звичайно, — ширше поняття, ніж норматив. Вона має загальний характер, тобто, по суті, це принцип, а визначення принципів здійснення економічних процесів — одне з найважливіших завдань економіки.

При нормуванні, крім визначення норм, встановлюються певні нормативи, які визначаються на основі норм і мають враховувати конкретну ситуацію, що склалася в певний період часу. (Наприклад, нормативом платоспроможності банківських установ враховуються ризики ринку країни. Ступінь ризиковості активних операцій банку визначається центральним банком і переглядається з огляду на зміни економічної ситуації).

Якщо економічні норми є досить стабільними у межах існуючих знань у галузі, то нормативи — відносно змінні.

При нормуванні необхідно забезпечити єдність якісних та кількісних характеристик обігу капіталу, що створює основу для пізнання процесів та управління ними.

Даний підхід до природи нормування дає змогу системно та цілеспрямовано вирішувати економічні завдання, які постають перед суспільством, що підтверджується аналізом підходів всесвітньо відомих учених до розв’язання проблем, які виникали у ті чи інші часи. Так, економічна таблиця відомого французького вченого Ф. Кене з’явилася з необхідності подолання нееквівалентних відносин між учасниками ринку, що склалася у Франції у XVIII столітті. Франсуа Кене писав, що людське суспільство — це частина світобудови, яка підпорядковується зако-

нам природи, і не лише в природі, а й у суспільстві обмін здійснюється за принципом еквівалентності [6].

Умовою, або основним правилом, котре забезпечує стабільність обміну і системи загалом, є, на думку вченого, відтворення ресурсів. Аналізуючи ситуацію в економіці країни, Ф. Кене дійшов висновку, що еквівалентність господарських відносин на засаді відтворення виробничих ресурсів не повинна порушуватися з боку держави, а всі регулятивні дії уряду допустимі лише в межах ринкової норми. Він вважав, що недотримання цього економічного принципу призведе до неефективного використання капіталу (як на рівні окремого господарства, так і країни в цілому) й негативних соціальних наслідків, що, власне, підтвердили події у тогочасній Франції.

Фізіократичний підхід до економіки на основі еквівалентності дав змогу Ф. Кене одному з перших виявити таку норму, як відповідність кількості грошей у країні ціні сукупної товарної маси. Однак ця норма на той час іще не мала практичного застосування і була доведена до кількісних показників (нормативів) лиш у XX столітті.

Удосконаленням теорії нормування на основі єдності норм і нормативів наприкінці XIX століття займалися економісти США. В той час економічні поняття “норма” та “норматив” були пов’язані з необхідністю розробки теоретичної бази ефективного використання обмежених людських ресурсів на північноамериканському ринку¹. Питання нормування праці розробляли такі видатні вчені-економісти та практики, як Ф. Гільбрет, Г. Емерсон, Ф. Тейлор, Г. Форд. Найглибше економічну сутність та методологію нормування розкрив видатний американський учений Г. Емерсон у монографії “Дванадцять принципів продуктивності”, яка була надрукована 1912 року і не втратила свого значення дотепер.

При нормуванні праці Г. Емерсон шукав основу її продуктивності. У процесі пошуку вчений дійшов висновку, що “напруження” та продуктивність — не лише не одне й те ж, а речі прямо протилежні. Працювати напружено означає докладати до роботи максимальних зусиль, а працювати продуктивно означає докладати до роботи зусиль мінімальних [7].

Свої економічні дослідження Г. Емерсон будував на природних за-

¹Тому сьогодні проблему нормування в економіці деякі вчені пов’язують насамперед із нормуванням використання робочої сили.

кономічності. Він писав: “Природа вчить, що високі результати досягаються не збільшенням, а зменшенням зусиль... Але ми все ще не можемо засвоїти ці уроки... Дихати частіше, ніж звичайно, так само важко, як і дихати повільніше, ніж звичайно, а найлегше дихати у нормальному, звичайному ритмі” [7, с. 126].

Заслуга американського вченого полягає не тільки в тому, що він визначив норми праці, — Г.Емерсон пішов ще далі й на основі норм розрахував нормативи — певні кількісні показники норм. Таким чином, він заклав підґрунтя методології нормування. Крім нормування праці він активно займався також проблемами нормування обігових коштів, передусім сировини, матеріалів та енергоносіїв.

Здобуток Г.Емерсона ще й у тому, що він одним із перших дав визначення поняття “економічного стандарту”. Під ним учений розумів “писані та затверджені” нормативи і певний порядок робіт, що забезпечують ефективність використання ресурсів. Проблемами запровадження економічних стандартів активно займалися також економісти Ф.Тейлор і Г.Форд.

Попри очевидні заслуги американських учених у розвитку теорії нормування, слід зазначити, що їхні зусилля були спрямовані швидше на вирішення проблем нормування капіталу в межах підприємства.

Нормування відносин на макrorівні наприкінці XIX — на початку XX століття досліджували представники американської та англійської неокласичних шкіл. Серед них насамперед відзначимо А.Маршала, У.Фішера та А.Пігу; два останні розробили інструментарій визначення нормативів грошової маси у національному господарстві [8].

Проте найактивніше проблеми нормування економіки на макrorівні вчені почали вивчати із часів “великої депресії”. Серед них особливо слід відзначити Дж.Кейнса, Дж.Хікса та В.Леонтьєва.

Як відомо, кейнсіанський аналіз включає в себе дві складові — якісну та кількісну характеристики економічного процесу, що є прикладом методології нормування на макrorівні. Якщо Г.Емерсон висвітлював підхід до визначення норм і нормативів витрачання ресурсів на підприємстві, то Дж.Кейнс дослідив підхід щодо нормування економіки на рівні держави. Він встановив певне правило, згідно з яким при збільшенні попиту на ринку за допомогою грошово-кредитної політики та бюд-

жетних важелів зменшується безробіття, а при рестриктивній політиці знижується інфляція [9]. Заслуга Дж.Кейнса полягала ще й у тому, що він послідовно прагнув перейти від норм до встановлення кількісних показників, виконання яких дало б змогу забезпечити стабільне функціонування економіки країни. На його думку, інфляція, за якої ціни в країні протягом року зростають не більш як на 10%, сприяє економічному розвитку, стимулюючи платоспроможний попит та інвестиційні процеси.

Підхід Кейнса до нормування дещо відрізнявся від підходів представників неокласичної економічної школи. Він пропонував при нормуванні економічних процесів на макrorівні впливати на попит. У цьому полягали особливості підходу представників кейнсіанської школи до проблем нормування. Хоча сучасні вчені оцінюють його неоднозначно. Деякі з них ставлять питання: чи не порушуються за такого підходу природні закономірності ринку? Це питання сьогодні є основним у теорії нормування.

На основі закономірностей наявного попиту і правил еквівалентного відтворення капіталу, визначених Ф.Кене ще у XVIII столітті, американський учений російського походження В.Леонтьєв розробив нормативи для збалансованого розвитку економіки на рівні країни у вигляді таблиць “витрати — випуск”. Таблиці В.Леонтьєва значно відрізняються від таблиць французького вченого, які були інструментом для визначення лише норми розвитку економіки. Нормативи американського економіста використовувалися у розвинутих країнах світу при розрахунку обсягу випуску валової продукції, необхідного для задоволення наявного попиту. Проте, як відомо, широкого застосування вони не знайшли через відсутність достатньо чітких критеріїв стійкості коефіцієнтів, які оцінювалися [10].

Вагомий внесок у теорію нормування капіталу зробив видатний англійський учений-економіст Дж.Хікс. Його підхід до дослідження проблем норми процента на капітал ґрунтувався на природних явищах ринкового середовища і насамперед — попиту на гроші [12].

У 30-х роках минулого століття в умовах активізації теоретичних досліджень із проблем нормування у світовій економічній думці вчені почали використовувати термін “нормативна економіка”.

Із розвитком суспільства та появою фінансової економіки — в умовах по-

ширення кредитних відносин, при створенні та широкому використанні різноманітних фінансових інструментів — проблеми нормування на макро- і мікрорівнях розв’язуються переважно на основі принципів обертання грошових коштів та інформаційної функції грошей. Це знайшло відображення у широкому використанні певних фінансових нормативів [13] та появи в економічній думці сучасної монетарної теорії.

Появі монетарних підходів до управління економікою сприяла також незначна ефективність кейнсіанських рецептів, які перебільшували роль прямих державних інвестицій та бюджетних методів і не були пристосованими до регулювання кон’юнктури сучасних ринків в умовах їх трансформації.

Проблемами нормування економіки за допомогою грошей та грошового обігу займалися різні вчені, найвідоміші серед яких — М.Фрідмен, Дж.Стігліц, А.Шварц. Звичайно, їхні наукові розробки були продовженням досліджень попередників — Ф.Кене, І.Фішера, А.Пігу, Туган-Барановського та інших, але значним кроком уперед представників сучасної монетарної школи було те, що вони побудували певну систему управління економікою за допомогою грошей, виходячи з існуючого попиту на них.

Слід зазначити, що перевага М.Фрідмена та його однодумців полягала ще й у тому, що вони, продовжуючи дослідження попередників, чітко визначили основний принцип обертання грошових коштів: кількість грошей на ринку має визначатися наявним на них попитом. Завдяки цьому принципу вчені зробили суттєвий внесок у теорію нормування на засаді класичного підходу. Результатом їх досліджень стала розробка сучасних інструментів розрахунку фінансових нормативів.

В останні десятиріччя процеси нормування національних та об’єднаних економік розвинутих країн світу все більше здійснюються на основі фінансового нормування за допомогою банківських систем. Значення банківської системи в нормуванні економічних відносин у цивілізованому суспільстві важко переоцінити. Воно було суттєвим здавна і з перебігом часу його роль лише зростає. З кінця XIX століття в економічній думці існує стійке переконання в тому, що банкам належить визначальна роль в управлінні економічними процесами як на макро-, так і на мікрорівні [14].

Як банки нормують економічні процеси? Якими принципами вони

повинні керуватися при розрахунку нормативів? Ці питання є темою окремостатті.

Підсумовуючи сказане вище, зазначимо, що проблеми нормування мають надзвичайно важливе значення для економіки. Підхід до нормування, запропонований у цій статті, потребує подальшої розробки, однак він уже тепер дає змогу побачити перспективи розв'язання проблем теоретико-пізнавальної та управлінської функцій нормування. За допомогою нормування ми, з одного боку, визначаємо закономірності ринкових процесів в економіці, а з іншого, встановлюючи нормативи та дотримуючись їх, — керуємо цими процесами. Тому важко переоцінити значення нормування як певної методології в економіці, яка гармонійно поєднує теорію і практику.

Література

1. Економічна енциклопедія: В трьох томах. — К.: Видавничий центр "Академія", 2001. Т. II. — 848 с.
2. Большой экономический словарь. — М.: Институт новой экономики, 1997. — 864 с.
3. Современный маркетинг. — М.: Финансы и статистика, 1991. — 256 с.
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови. — К.: "Ірпін" ВТФ "Перун", 2002. — 1440 с.
5. Словарь иностранных слов. — М.: Русск. яз., 1988. — 605 с.
6. Кенз Ф. Избранные экономические произведения. — М.: Соц. экгиз., 1960. — 550 с.
7. Эмерсон Г. Двенадцать принципов производительности. — М.: Бизнес информ, 1997. — 197 с.
8. Мишкін Ф. Економіка грошей,

банківської справи і фінансових ринків. — К.: Основи, 1999. — 963 с.

9. Кейнс Дж. Общая теория занятости, процента и денег. — М.: Прогресс, 1978. — 494 с.

10. Леонтьев В. Экономическое эссе. Теории, исследования, факты и политика. — М.: Политиздат, 1990. — 415 с.

11. Хикс Дж. Стоимость и капитал. — М.: Прогресс, 1993. — 488 с.

12. Бизнес: Оксфордский толковый словарь. — М.: Прогресс — Академия, 1995. — 752 с.

13. Євтух О. Інформаційна суть грошей через призму сучасної фінансової науки // Фінанси України. — 2003. — № 7.

14. Стиглиц Дж. Кредитные риски и контроль над капиталом // Мировая экономика и международные отношения. — 1989. — № 6.

Монети України

Про введення в обіг пам'ятної монети “Не вмирає душа наша, не вмирає воля”

Національний банк України 30 січня 2004 року ввів у обіг пам'ятну монету номіналом 20 гривень “Не вмирає душа наша, не вмирає воля”. Її випущено з нагоди 190-ї річниці з дня народження видатного українського поета Т.Г.Шевченка (1814—1861) і створено за мотивами його творів.

Монету виготовлено зі срібла 925 проби, якість виготовлення — “пруф”, маса дорогоцінного металу в чистоті — 62.2 г, діаметр — 50.0 мм, тираж — до 4 000 штук. Гурт монети — секторальне рифлення.

На аверсі в центрі розміщено малий Державний герб України на тлі рушника з голографічним зображенням орнаменту (ліворуч); праворуч від герба — мальви. Угорі півколом розміщено напис **УКРАЇНА**, внизу в три рядки — **20 / ГРИВЕНЬ / 2004**, а також позначення металу та його проби — **Ag 925**, маса дорогоцінного металу в чистоті — **62.2** та логотип Монетного двору НБУ.

На реверсі зображено портрет Тараса Шевченка з факсиміле; по обидва боки від портрета — композиція з персонажів окремих творів; півколом угорі розміщено напис: **НЕ ВМИРАЄ ДУША НАША**, внизу — **НЕ ВМИРАЄ ВОЛЯ**.

Художник і скульптор — Роман Чайковський.

Пам'ятна монета номіналом 20 гривень “Не вмирає душа наша, не вмирає воля” є дійсним платіжним засобом України та обов'язкова до приймання без будь-яких обмежень за її номінальною вартістю до всіх видів пла-

тежів, а також для зарахування на розрахункові рахунки, вклади, акредитиви та для переказів.

Банкноти України

Про введення в обіг банкноти номіналом 50 гривень зразка 2004 року

Національний банк України з 29 березня 2004 року вводить в обіг банкноту номіналом 50 гривень зразка 2004 року¹. Розмір банкноти — (72 x 136) мм. Переважаючий колір банкноти — фіолетовий.

ЛИЦЬОВИЙ БІК БАНКНОТИ

Праворуч від центру лицьового боку банкноти розміщено портрет Михайла Грушевського. Під портретом праворуч — напис **МИХАЙЛО ГРУШЕВСЬКИЙ**. Зазначені елементи дизайну виконано фарбою коричневого кольору.

Ліворуч від портрета у верхній частині банкноти розміщено декоративний елемент із зображенням малого Державного герба України, виконаний у двох кольорах: коричневому та фіолетовому.

У верхній частині поля водяного знака паралельно довгій стороні банкноти надруковано напис **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ**, який поділено на зони коричневого та фіолетового кольорів. Нижче розміщено підпис Голови Національного банку України і напис **ГОЛОВА**, виконані фарбою коричневого кольору.

Біля лівого краю банкноти розміщено елемент для людей із послабленим зором у вигляді кола фіолетового кольору.

У нижній частині поля водяного знака фарбою, колір якої змінюється під час розглядання банкноти під різними кутами зору з пурпурового (малиново-фіолетового) на оливково-зелений, надруковано цифрове позначення номіналу — **50**, праворуч від якого розміщено частину наскрізного елемента — зображення гривні часів Київської Русі.

Уздовж правого краю короткої сторони банкноти розміщено смугу орнаменту, в якій двічі надруковано цифрове позначення номіналу. Праворуч від смуги вертикально розміщено напис **П'ЯТДЕСЯТ ГРИВЕНЬ**. Смугу та напис виконано у двох кольорах: коричневому та фіолетовому.

Фон центральної частини банкноти утворює зображення сторінок книги з написом **ІСТОРІЯ УКРАЇНИ**, а також орнамент із цифрами **50**.

Дизайн лицьового боку банкноти доповнюють орнаменти і захисні антисканерні сітки.

ЗВОРОТНИЙ БІК БАНКНОТИ

Центральним елементом дизайну зворотного боку банкноти є зображення будинку української Центральної Ради. Обабіч від будинку розміщено фігури робітни-

Голова НБУ С.Л.Тігіпко репрезентує банкноту номіналом 50 гривень зразка 2004 року.

ка та селянки. Колір зазначених зображень переходить із темно-синього до темно-коричневого.

Біля лівого краю банкноти вертикально розміщено напис **П'ЯТДЕСЯТ ГРИВЕНЬ**.

Уздовж трьох сторін банкноти розміщено геометричні орнаменти, виконані з використанням сіро-фіолетового, рожевого, бузково-рожевого, фіолетового та сірого кольорів.

У верхній частині вертикального орнаменту розміщено логотип Національного банку України, під яким міститься напис **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ**, у центральній частині — цифрове позначення номіналу — **50**. Усі зазначені елементи дизайну виконано фарбою синього кольору.

У центрі нижнього орнаменту розміщено цифрове позначення номіналу — **50**, виконане тонкою лінією (негатив).

У нижній частині банкноти праворуч зазначено рік її випуску — **2004** (напис синього кольору), праворуч від якого розміщено частину наскрізного елемента — зображення гривні часів Київської Русі.

У правому нижньому куті розташовано цифрове позначення номіналу синього кольору — **50**.

Серійний номер надруковано горизонтально двічі: у лівому нижньому куті фарбою червоного кольору та в правому верхньому куті фарбою чорного кольору. Кожний номер складається з двобуквенної серії і семизначного номера.

Дизайн зворотного боку банкноти доповнюють захисні антисканерні сітки.

¹ Банкнота вводиться в обіг згідно з Постановою Правління Національного банку України №27 від 21.01.2004 р. "Про введення в обіг банкноти номіналом 50 гривень зразка 2004 року".

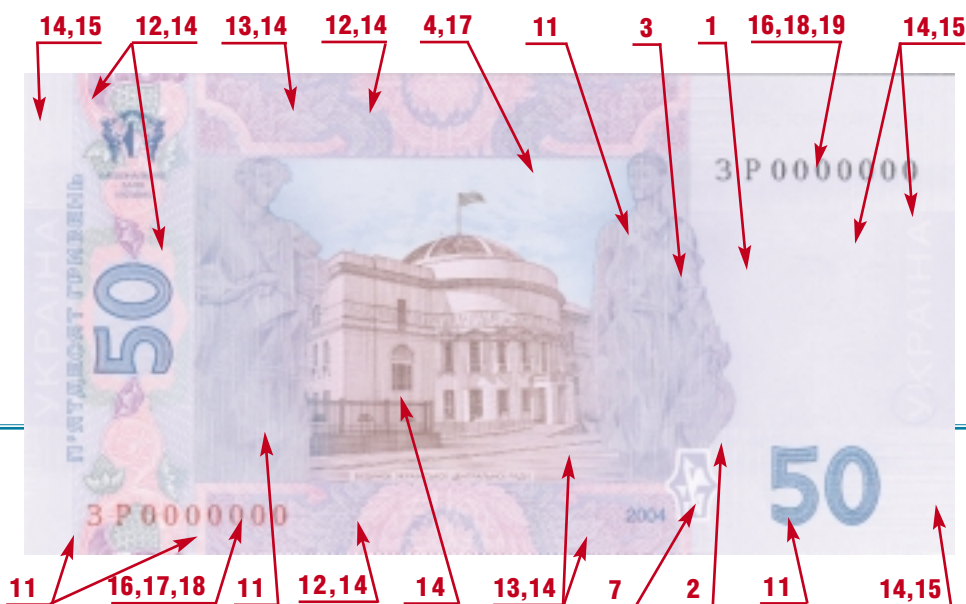
Банкнота номіналом 50 гривень зразка 2004 року

ЛИЦЬОВИЙ БІК

ЗВОРОТНИЙ БІК

72 × 136 мм

ХАРАКТЕРИСТИКА ЕЛЕМЕНТІВ ЗАХИСТУ

Банкнота надрукована на спеціальному тонованому папері з фіолетовим відтінком, який відповідає переважачому кольору зображень, що є на банкноті. Папір не флуоресцює в ультрафіолетових променях (надалі — УФ-промені). Склад паперу за волокном — 100-відсоткова бавовна.

Папір містить багатотоновий локальний водяний знак, світлий елемент водяного знака, двотоновий водяний знак (штрих-код), захисну стрічку та захисні волокна.

1. ВОДЯНИЙ ЗНАК — зображення портрета Михайла Грушевського, утворене внутрішньою структурою паперу в різних тонах (світліших і темніших від паперу), що повторює портрет, надрукований на лицьовому боці банкноти. Зображення розміщено локально з лівого краю лицьового боку банкноти та видиме під час її розглядання проти світла. Розмір водяного знака збільшений порівняно з розміром водяного знака банкноти номіналом 50 гривень попереднього випуску.

2. СВІТЛИЙ ЕЛЕМЕНТ ВОДЯНОГО ЗНАКА — зображення цифрового позначення номіналу, розміщене в правій нижній частині портрета Михайла Грушевського.

3. ШТРИХ-КОД — двотоновий водяний знак, розміщений праворуч від поля локального водяного знака.

4. ЗАХИСНА СТРИЧКА — повністю занурена в товщу паперу полімерна стрічка “Комет” з магнітним кодом ІМТ, видима ліворуч від центру банкноти при розгляданні лицьового боку банкноти проти світла. За допомогою збільшувального скла на стрічці можна побачити прозорі зображення в прямому та перевернутому вигляді: **50 ГРН**, елемент малого Державного герба України — тризуб і цифрове позначення номіналу **50** (висота елементів зображення — 1.2 мм, ширина стрічки 1.5 мм). Стрічка має жовто-блакитну флуоресценцію, довжина відрізків кожного кольору — 15 мм. Відрізки флуоресціюючих ділянок, які розміщені з країв банкноти, можуть мати довільну довжину.

5. ЗАХИСНІ ВОЛОКНА — хаотично розміщені в товщі та на поверхні паперу з обох боків банкноти, невидимі при денному світлі волокна із двоколірною червоно-зеленою флуоресценцією. Довжина волокон 4–6 мм, на 1 дм² розміщується 20–30 шт. волокон.

6. ОПТИЧНО-ЗМІННА ФАРБА (ОВІ). Нею інтаглюдруком у нижній частині поля водяного знака на лицьовому боці банкноти виконано цифрове позначення номіналу — **50**. Фарба змінює колір під час розглядання банкноти під різними кутами зору: пурпуровий (малиново-фіолетовий) — під час розглядання цифр **50** перпендикулярно до поверхні зображення; оливково-зелений — під час розглядання їх під гострим кутом.

7. НАСКРІЗНИЙ ЕЛЕМЕНТ (СУМІЩЕНЕ ЗОБРАЖЕННЯ) — зображення, всі елементи якого збігаються та доповнюють один одного при розгляданні банкноти проти світла (зображення гривні часів Київської Русі), і яке розміщене на межі поля водяного знака в нижній частині лицьового та зворотного боків банкноти. При розгляданні лицьового боку банкноти проти світла в зображенні проглядає літера **У**.

8. МЕТАЛОГРАФСЬКИЙ (ІНТАГЛЮ) ДРУК — друк, який забезпечує рельєфність елементів зображень, що виступають над поверхнею паперу, і шорсткість яких відчувається на дотик (портрет, написи, цифрові позначення номіналу, мікротекст). Є тільки на лицьовому боці банкноти.

Підвищений рельєф мають такі зображення: окремі ділянки ручної гравюри портрета; напис **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ** у верхній частині поля водяного знака; елемент для людей із послабленим зором; цифрове позначення номіналу, виконане фарбою OVI; напис **П'ЯТДЕСЯТ ГРИВЕНЬ** уздовж правого краю банкноти.

9. ЕЛЕМЕНТ ДЛЯ ЛЮДЕЙ ІЗ ПОСЛАБЛЕНИМ ЗОРОМ — рельєфне позначення номіналу у вигляді кола, розміщене біля лівого краю лицьового боку банкноти.

10. ЛАТЕНТНЕ (ПРИХОВАНЕ) ЗОБРАЖЕННЯ — рельєфне зображення цифрового позначення номіналу **50**, приховане в декоративному елементі із зображенням малого Державного герба України. Його розміщено у верхній частині лицьового боку банкноти ліворуч. Зображення цифр **50** стає видимим при розгляданні банкноти під гострим кутом до джерела світла.

11. МІКРОТЕКСТ — написи, що повторюються, які можна прочитати за допомогою збільшувального скла.

Мікротексти на лицьовому боці банкноти:

— напис **НБУ**, виконаний офсетним друком мікрошрифтом (позитив зображення). Обрамляє праворуч зону водяного знака;

— слово **УКРАЇНА**, виконане офсетним друком мікрошрифтом (негатив зображення). Повторюється чотири рази і розміщене вздовж контуру наскрізного елемента всередині;

— смуга орнаменту, виконана інтаглюдруком із позитива та негатива зображення мікрошрифту **50** (цифри з перемінною товщиною). Її розміщено вздовж правого краю короткої сторони банкноти. Ліворуч смуга обмежена стрічкою з мікротексту **П'ЯТДЕСЯТ ГРИВЕНЬ** (позитив зображення).

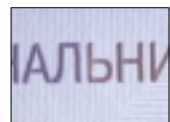
Мікротексти на зворотному боці банкноти:

— дві смужки, виконані мікрошрифтом, **УКРАЇНА** (позитив зображення), що обрамлюють смугу орнаменту, розміщену вздовж лівої сторони банкноти;

— зображення фігур робітника та селянки, виконані мікрошрифтом **50** (позитив зображення, цифри з перемінною товщиною і висотою);

— цифрове позначення номіналу у правому нижньому куті банкноти, наповнене мікрошрифтом **50** (позитив зображення, цифри з перемінною товщиною і висотою).

12. ОРЛОВСЬКИЙ ДРУК — спеціальний друк, який забезпечує точне збігання фарб на межі двох різних кольорів без розривів і зміщення елементів дизайну.

Орловський інтагліодрук застосовано лише на лицьовому боці банкноти. Його здійснено трьома захисними фарбами: двома коричневим кольором, однакового у видимій зоні спектра (одна із фарб — з магнітними властивостями) та фарбою фіолетового кольору (портрет, напис **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ**, декоративний елемент із зображенням малого Державного герба України, смуга орнаменту вздовж правого краю короткої сторони банкноти).

Орловський офсетний друк застосовано лише на зворотному боці банкноти. Його здійснено фарбами восьми кольорів (фонові елементи — антисканерні сітки, орнаменти і підклади під малюнками).

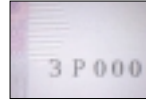
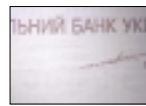
13. РАЙДУЖНИЙ ДРУК — спеціальний друк, що забезпечує поступовий перехід одного кольору елементів без їх розривів і зміщення в інший.

Кількість фрагментів райдужного друку на лицьовому боці — три: перехід сірої фарби в синьо-фіолетову та рожевою — у світло-коричневу у двох сітках, що утворюють геометричний орнамент, а також бузковою — у світлу рожево-коричневу в сітці з цифрами **50** по центру банкноти.

Кількість фрагментів райдужного друку на зворотному боці — чотири: перехід світлої сіро-фіолетової фарби в темну, а також рожевою — в бузково-рожеву, фіолетовою — в сіру у фрагментах верхньої та нижньої смужок орнаменту, виконаних з орловським кольороподілом, і темно-синьою — в темно-коричневу при виконанні фігур і будинку Центральної Ради.

14. ОФСЕТНИЙ ДРУК — друк, яким виконано фонові елементи дизайну, антисканерні сітки, мікротексти на лицьовому боці банкноти та всі зображення, крім серійних номерів, на зворотному боці банкноти.

15. АНТИСКАНЕРНА СІТКА — розміщені під різними кутами тонкі лінії, які під час копіювання або сканування банкноти можуть утворювати на копії “муар” (захисні сітки з обох боків банкноти).

16. ВИСОКИЙ ДРУК — друк, у результаті якого на папері може залишатися потовщений із країв штриха відбиток фарби і рельєфний поглиблений відбиток (серійні номери на зворотному боці банкноти).

17. ФЛУОРЕСЦЕНТНИЙ ЗАХИСТ — елементи дизайну, що світяться відповідними кольорами під впливом УФ-променів (містяться на лицьовому і зворотному боках банкноти):

— захисна стрічка під впливом УФ-променів світлиться жовто-блакитним кольором під час розглядання лицьового і зворотного боків банкноти, довжина відрізків кожного кольору — 15 мм; відрізки, які розміщені з країв банкноти, можуть мати довільну довжину;

— зображення сторінок книги з написом **ІСТОРІЯ УКРАЇНИ** в центрі лицьового боку банкноти виконане фар-

бою блакитного кольору, що має фосфоресцентні властивості і світиться зеленим кольором під впливом УФ-променів;

— елементи дизайну лицьового боку, виконані фарбою коричневого кольору, що має фосфоресцентні властивості і світиться оранжевим кольором під впливом УФ-променів: частина напису **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ**, підпис Голови Національного банку України і напис **ГОЛОВА**, частина декоративного елемента із зображенням малого Державного герба України, ліва частина портрета Михайла Грушевського, частина смуги орнаменту і частина напису **П'ЯТДЕСЯТ ГРИВЕНЬ** праворуч від смуги;

— серійний номер, надрукований фарбою червоного кольору, що має фосфоресцентні властивості і світиться оранжевим кольором під впливом УФ-променів.

18. ІНФРАЧЕРВОНИЙ ЗАХИСТ — елементи дизайну, які надруковані фарбами, що видимі та невидимі в інфрачервоних променях (надалі — ІЧ-промені).

Елементи дизайну, видимі в ІЧ-променях:

— цифрове позначення номіналу, виконане фарбою ОВІ на лицьовому боці банкноти;

— елементи дизайну лицьового боку, виконані фарбою коричневого кольору, — права частина портрета Михайла Грушевського, частина смуги орнаменту і частина напису **П'ЯТДЕСЯТ ГРИВЕНЬ** праворуч від смуги;

— серійні номери, надруковані фарбами червоного та чорного кольорів.

Решта фарб, якими віддруковані зображення на лицьовому і зворотному боках, невидимі в ІЧ-променях.

19. МАГНІТНИЙ ЗАХИСТ — елементи дизайну, надруковані фарбами, що мають магнітні властивості:

— права частина портрета Михайла Грушевського, частина смуги орнаменту і частина напису **П'ЯТДЕСЯТ ГРИВЕНЬ** праворуч від смуги;

— серійний номер, надрукований фарбою чорного кольору.

20. ІЗАРД — машиночитаний елемент захисту. Розміщений у нижній частині лицьового боку банкноти праворуч від наскрізного елемента.

21. БЕЗПЕРЕРВНИЙ ДРУК — спеціальний друк, що забезпечує збігання (продовження) елементів малюнка верхнього і нижнього та лівого і правого країв банкноти під час їх суміщення шляхом згинання банкноти (вертикальні та горизонтальні орнаменти лицьового і зворотного боків).

Банкнота має також інші елементи захисту.

До уваги власників банкнот! У разі відсутності на банкноті захисних елементів або їх невідповідності зазначеним вимогам банкноту слід пред'явити в установу Національного банку України або Міністерства внутрішніх справ України.

Офіційний опис банкноти номіналом 50 гривень зразка 2004 року склали працівники департаменту готівково-грошового обігу Національного банку України Віталій Білорус і Ганна Вороніна.

**Зоя
Запорожець**

Технічний директор компанії
R-Style Ukraine

Уточнюючи стратегію розвитку банку, визначаючи плани на майбутнє, складаючи кошториси, банкіри звертають увагу й на частку інформаційних технологій у загальнобанківських витратах. Якщо цифра значна, її детально аналізують і обґрунтовують.

Автор розповідає про стан і напрями розвитку інформаційних технологій банків в Україні та зарубіжних країнах.

Дослідження/

Сучасні тенденції у сфері банківських інформаційних технологій

У західних банках витрати на інформаційні технології становлять у середньому близько 14 відсотків, а в країнах СНД — від 1% до 10% від загального кошторису, хоча у перспективних, розвинutih банках вони мають стійку тенденцію до зростання.

Дедалі більше вітчизняних банків упроваджують **сучасні методології управління**, формують місію, визначають стратегічні напрями розвитку. Завдяки цьому формується система зовнішніх **об'єктивних критеріїв** удосконалення інформаційних технологій. Оскільки вкладення в розробку програмного забезпечення та засобів автоматизації не є безпосередньою метою банку, його інформаційні технології розбудовуються задля досягнення загальної стратегії банку. Так, обґрунтуванням необхідних змін у програмному, технологічному, методологічному чи апаратно-технічному забезпеченні можуть бути рішення банку про вихід на нові ринки, розширення територіальної мережі, запровадження нових видів послуг тощо. Щодо частіше використовуються економічні методи обґрунтування: наприклад, розраховуються собівартість відкриття й експлуатації торгової точки, прибутки від конкретного бізнес-продукту і таке інше.

Характерною для країн СНД тенденцією, яка збережеться і в майбутньому, є зростання інтересу банків до **роздрібних продуктів та послуг**. Ця сфера ще не насичена, банки надають обмежене коло послуг і продуктів, не досягли високої якості обслуговування, мають багато невідпрацьованих технологій та обмаль комплексних продуктів. Впровадження нових Базельських угод (так званого Базеля-II) у перспективі також позначиться на формуванні стратегії банків, спрямованої на розвиток роздрібних продуктів. Адже у цьому проєкті знижено вимоги щодо мінімальних рівнів капіталу для забезпечення багатьох видів роздрібних активних банківських операцій, зокрема з іпотечного кредитування. Розвиток роздрібних продуктів в Україні має свої особливості.

Порівняно з економічно розвинутими західними країнами в Україні такі канали доставки банківських послуг у роздрібній сфері, як Інтернет, пластикові картки, WAP не надто популярні. Ними користується ще дуже мало людей. Це пояснюється низьким рівнем комп'ютеризації населення, недостатнім розвитком інфраструктури для проведення електронних платежів, слабкою мережею зв'язку. Тож банки, які прагнуть охопити послугами широкі верстви населення, мусять розвивати територіальну мережу, щоб забезпечувати свою фізичну, а не віртуальну присутність у певному регіоні.

Слід зауважити, що вимоги до засобів автоматизації роздрібних операцій суттєво відрізняються від вимог до аналогічних продуктів не роздрібного характеру. Так, наприклад, якщо оформлення кредиту на суму в 15 млн. доларів якійсь корпорації сукупно потребує витрати сімнадцяти годин робочого часу і виконуватиметься протягом кількох тижнів, — це не матиме вирішального значення для корпоративного клієнта, а собівартість оформлення документів, обліку та обслуговування покривається комісійними, навряд чи дуже великими порівняно з очікуваними вигодами. І коли банк здійснює час від часу роздрібне споживче кредитування — наприклад, на придбання побутової техніки для своїх працівників чи керівників підприємств — постійних клієнтів, — відпрацьованість елементів технології також не дуже важлива, оскільки йдеться про унікальні або нечасті операції. Але якщо банк планує масове впровадження продукту, визначаючи конкретні його напрями у своїй стратегії, — питання технологічності стають дуже важливими, адже вони можуть визначити доцільність та конкурентоспроможність певного виду послуги чи всього бізнес-напрямку. Організуючи роботу за таких обставин, слід скористатися принципами серійних технологій у промисловості. Всі складові масового продукту мають бути виважені, а види забезпечення відповідних бізнес-процесів

враховані й оптимізовані. Адже кожна деталь процесу примножить на кількість операцій, тож будь-які негативні ефекти будуть мультипліковані. Треба враховувати, як ті чи інші чинники вплинуть на собівартість операції, на ризики, на якість обслуговування клієнта, а отже, на конкурентоспроможність продукту чи послуги.

Впроваджуючи роздрібні продукти й послуги, насамперед беруть до уваги архітектуру і конкретні можливості програмного забезпечення, адже цими факторами визначаються вимоги до конфігурації технологічних процесів, до кваліфікації операціоністів. Важливо також оцінити рівні операційних та інших ризиків. Собівартість у перерахунку на одну операцію є важливим критерієм для визначення бізнесдоцільності послуги чи продукту та його конкурентоспроможності. Безумовно, впровадження нових технологій, у тому числі й роздрібних, — царина діяльності не лише для спеціалістів із програмного забезпечення, а й для технологів, методистів, юристів, спеціалістів із ризик-менеджменту, з управлінського обліку, фахівців з податкового обліку тощо.

Компанія R-Style Ukraine пропонує спеціалізовані продукти RS-Retail та RS-Loans для автоматизації роздрібних операцій. Це програмне забезпечення дає змогу автоматизувати технології таких операцій, як поточні та строкові депозити фізичних осіб, ведення карткових рахунків, у тому числі овердрафти за картковими рахунками, операції з банківськими металами та цінними паперами для фізичних осіб, із кредитування та обслуговування кредитних угод тощо. Передбачено можливість конфігурування на основі цих програмних продуктів конкретних технологічних процесів. Вказаним програмним продуктам притаманні не надто жорсткі вимоги до всіх видів апаратно-технічного забезпечення. Вони сприяють здешевленню технологічного процесу з огляду на низькі вимоги до операційного персоналу — операціоністи лише вводять потрібні атрибути відповідних операцій, уся облікова модель налагоджується технологіями банку заздалегідь. Такий підхід допомагає забезпечити мінімізацію операційного та деяких інших видів ризиків.

Привертає увагу ще одна важлива тенденція, роль якої дедалі зростає в усьому світі, — це поява і розвиток у банках **технологій сховищ даних**. Цей напрям певною мірою революційний,

оскільки йдеться про розробку нового класу інформаційних систем для підтримки управлінських рішень. Починається масове вторгнення спеціалізованих засобів автоматизації у процеси управління. Безпосередніми користувачами інформації сховищ даних є вищий менеджмент банку.

Розвиток технологій сховищ даних у найближчій перспективі визначатимуть, очевидно, такі основні напрями, як аналіз ризиків та ефективності діяльності і пов'язаний із ними аналіз якості активів і пасивів. Інтерес до розвинутих аналітичних методик розрахунку доходів та витрат у розрізі підрозділів, продуктів, клієнтів уже виявляє переважна більшість банківського менеджменту в Україні. До ризиків висуваються поки що в основному зовнішні вимоги, зокрема, їх активно формують наглядові органи Національного банку. Але просвітницька, методологічна робота НБУ, ряду міжнародних організацій та консультантських компаній дає свої результати. Все більше банків упроваджує різні, часом досить складні та розвинуті елементи методологій оцінки ризиків. Якісного прориву буде досягнуто, певно, тоді, коли оцінка ризиків органічно ввійде до відповідних управлінських процедур, посяде належне місце у повсякденній практиці банківських спеціалістів. У далекій ще для країн СНД перспективі передбачається значний вплив на ризик-менеджмент нових Базельських угод, оскільки банки шляхом упровадження розвинутих моделей оцінки кредитного та операційного ризиків безпосередньо впливатимуть на розмір мінімальних вимог до капіталу та, внаслідок цього, — на свої рейтингові позиції, а отже, — на можливість проведення відповідних міжбанківських операцій та їх обсяги, на доступність коштів на відповідних ринках.

Найрозвинутіші українські банки вже починають запроваджувати технології сховищ даних. Деякі з них планують це зробити найближчим часом, розробляють вимоги до таких систем, упроваджують та тестують елементи своїх моделей чи адаптують загальновідомі методики, готують відповідних спеціалістів тощо.

Компанія R-Style Ukraine пропонує в цьому класі продуктів багатофункціональну інформаційно-аналітичну систему RS-Data House, що підтримує технологію сховищ даних. Система базується на основі СУБД Oracle 9i. Вона складається з широкого спектра інструментальних засобів для побудови сховища даних та уп-

равління процесом наповнення його інформацією, інструментів для аналізу даних, а також багатьох базових прикладних комплексів, які відображають основні інформаційні об'єкти банківської аналітики, показники, звіти, деякі популярні методики тощо.

Помітною в банках країн СНД є також тенденція до скорочення кількості розроблених власними спеціалістами так званих "самописних" систем автоматизації. Це зумовлено в основному підвищенням вимог до технологій та аналітики, зростанням ризиків, притаманних такій розробці, й загальносвітовими тенденціями до відокремлення неосновних видів бізнесової діяльності. Великі, складні за архітектурою, багатофункціональні системи, складні алгоритми аналітичних методик тощо — все це призводить до зростання впливу розробника програмного забезпечення на бізнес банку. Посилення вимог до програмних систем та послуг у свою чергу спонукає розробників інтенсивно їх розвивати, а також надавати дедалі більше послуг з упровадження та супроводу програмних продуктів. Деякі банки (поки що це стосується здебільшого представництв західних банків) приймають рішення щодо супроводу програмного забезпечення на рівні, близькому до аутсорсингу. Причому практично всі проблеми, пов'язані з функціонуванням банківського програмного комплексу, перекладаються на спеціалізовану компанію.

Серед важливих тенденцій у розвитку інформаційних технологій **зауважимо також запровадження регулярного менеджменту програмно-технологічних комплексів** у банках. До цього в Україні, зокрема, спонукали вимоги НБУ щодо деяких видів ризику, пов'язаного із зазначеними технологіями. У банках зростає розуміння комплексності цієї проблеми та значущості ролі, відведеної програмно-технологічному комплексу в досягненні загальних стратегічних цілей банківського бізнесу. Це розуміння виявляється, зокрема, у тенденції, притаманній поки що лише банкам розвинутих країн: керівник департаменту інформаційних технологій усе частіше входить до найвищих структур управління банком, бере безпосередню участь у визначенні основних шляхів його функціонування та розвитку. Ці тенденції є об'єктивним відображенням ролі та значення сучасних інформаційних технологій у банківському бізнесі.

□

Коротким рядком/

Калейдоскоп подій

У СВІТІ

Росія ініціює створення регіональної організації з боротьби із відмиванням грошей

Фінансова розвідка Росії — Комітет із фінансового моніторингу — ініціює створення в рамках СНД регіональної організації з боротьби із відмиванням грошей на зразок Міжнародної організації з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей, отриманих злочинним шляхом (FATF). Організація на першому етапі об'єднуватиме лише країни СНД на добровільних засадах.

Нині Росія є членом FATF; 25 лютого 2004 р. Україну виключили із "чорного списку" країн, що не протидіють легалізації тіншових капіталів.

В УКРАЇНІ

Кабмін підвищує ефективність управління корпоративними правами держави

Постановою Кабінету Міністрів України від 11 лютого 2004 року затверджено основні концептуальні підходи щодо підвищення ефективності управління корпоративними правами держави. Кабмін доручив Фондові державного майна, Державній комісії із цінних паперів і фондового ринку, Державному комітету статистики, Міністерству фінансів із квітня забезпечити ведення реєстру корпоративних прав держави, а в другому кварталі — підготувати проект рішення Кабміну про передачу повноважень з управління корпоративними правами держави уповноваженим органам із попереднім погодженням цього питання з Президентом України.

За даними Фонду державного майна України, держава володіє корпоративними правами в 1 400 підприємствах, причому приблизно в 300 із них державний пакет акцій становить понад 50%.

Кабмін запровадив штрафи за затримку повернення з бюджету сум переплаченого прибуткового податку

Кабінет Міністрів запровадив штрафи за неповне або несвоєчасне повернення з бюджету сум переплаченого податку на доходи фізичних осіб, затвердивши постановою від 4 лютого 2004 р. порядок їх нарахування. Штрафи у розмірі від 10 до 100% неповерненої суми переплаченого податку залежно від терміну затримки її виплати нараховує Державне казначейство на підставі інформації Державної податкової служби. Переплачені гроші підлягають поверненню протягом 60 днів із дня подачі податкової декларації.

Сума штрафу, не отримана платником податків протягом місяця після її перерахування на рахунок підприємства поштового зв'язку, підлягає поверненню в бюджет.

НБУ і Мінфін визначили банки для роботи з ПДВ-облігаціями

Національний банк України і Міністерство фінансів України визначили 51 банк для роботи з облігаціями внутрішньої державної позики, випущеними на початку

року Мінфіном у рахунок погашення заборгованості державного бюджету з податку на додану вартість перед експортерами. Банки можуть відкривати рахунки у ПДВ-облігаціях, виплачувати відсотки за їх зберігання на рахунках, кредитувати клієнтів під заставу цих цінних паперів, а також надавати можливість продажу облігацій.

Сума підтвердженої податкової заборгованості з податку на додану вартість, що може бути відшкодована ПДВ-облігаціями, на кінець січня нинішнього року становила 585 млн. гривень. У грудні 2003 р. Кабінет Міністрів доручив Мінфіну випустити п'ятирічні облігації внутрішньої державної позики на 1.926 млрд. гривень для погашення заборгованості держбюджету з ПДВ перед експортерами.

Іран має намір відкрити філію держбанку в Україні

Під час зустрічі з віце-прем'єром Андрієм Ключевим посол Ірану Бахман Тахеріян Мобарак звернувся з проханням посприяти прискоренню відкриття в Україні філії державного банку Ірану (зокрема для обслуговування платежів іранських громадян, які перебувають в Україні) та прискорити відкриття Іранського торгового центру. Обговорено також питання щодо розширення економічного співробітництва двох країн.

За даними Кабміну, у 2003 році товарооборот між Україною та Іраном збільшився на 77% і становив 304 млн. доларів.

Меморандум про поліпшення кредитування аграріїв

Віце-прем'єр-міністр Іван Кириленко, міністр аграрної політики Віктор Слаута і Голова НБУ Сергій Тігіпко підписали меморандум, згідно з яким Кабмін і Міністерство аграрної політики забезпечуватимуть першочергове спрямування бюджетних коштів на компенсацію вартості довго- і короткострокових кредитів, а також удосконалять механізм заставного забезпечення при кредитуванні аграріїв. НБУ в рамках угоди надаватиме банкам рефінансування під заставу складських зернових розписок і сприятиме кредитуванню аграріїв за спрощеною системою.

У 2003 р. банки надали аграріям 8.2 млрд. грн. кредитів, із них 3.2 млрд. грн. — на пільгових умовах. Середня ставка кредитування аграріїв у 2003 р. становила 21% річних, тобто була на 7 відсоткових пунктів нижчою, ніж у 2002 р.

Мінфін обмежив придбання ОВДП нерезидентами

Згідно з наказом Мінфіну "Про затвердження положення про порядок здійснення іноземних інвестицій шляхом одержання у власність нерезидентами облігацій внутрішніх державних позик" від 19.01.2004 р. спеціальна комісія встановлюватиме граничний обсяг придбання нерезидентами ОВДП. Комісія складається із трьох представників Мінфіну та трьох представників НБУ. Величина граничного обсягу залежатиме від макроекономічних показників України, виконання бюджету поточного року, розвитку грошово-кредитного і валютного ринків, платіжного балансу, стану ринку державних боргових зобов'язань. Раніше обмежень на придбання нерезидентами ОВДП не було.

ЄБРР виділить Україні 30 млн. доларів для іпотечного кредитування

Рада директорів Європейського банку реконструкції та розвитку вирішила виділити Україні 30 млн. доларів для

розвитку іпотечного кредитування. Першими банками, з якими ЄБРР працюватиме в Україні у рамках програми, будуть “Аваль” та Укрсоцбанк. ЄБРР розраховує, що кінцеві споживачі кредитів зможуть одержати їх на вигідніших умовах, ніж у середньому на українському ринку іпотечного кредитування (нині ставка становить близько 12—14% річних у доларах і 21% у гривнях).

У НАЦІОНАЛЬНОМУ БАНКУ УКРАЇНИ

Розвиток іпотечного ринку

12 лютого в НБУ відбулася III Міжнародна науково-практична конференція “Іпотечний ринок в Україні: проблеми стратегії розвитку”. Голова НБУ Сергій Тігіпко вказав на недостатнє законодавче забезпечення іпотечних відносин, висловився за необхідність проведення пенсійної реформи та вдосконалення механізмів страхування житла і повідомив, що Національний банк України працює над механізмом рефінансування банків під іпотечні цінні папери.

Вилучення з обігу підроблених банкнот

Із лютого 2004 року набрала чинності Інструкція “Про касові операції в банках України” (затверджена постановою Правління Національного банку України від 14.08.2003 р. № 337). Відповідно до пункту 2 глави 5 розділу III цієї інструкції в разі виявлення в одного клієнта двох або більше сумнівних щодо справжності банкнот банк має терміново повідомити про це по телефону та не пізніше наступного робочого дня письмово правоохоронні органи за місцем знаходження. Сумнівні банкноти у встановленому порядку слід направити на дослідження до установи Національного банку України.

НБУ створив апеляційну комісію

Національний банк у рамках своєї структури створив апеляційну комісію, яка розглядатиме звернення банків щодо правомірності застосування до них заходів впливу і фінансових санкцій з боку НБУ. Апеляційну комісію очолює Голова НБУ, до її складу входять представники генерального департаменту банківського нагляду, юридичного департаменту і департаменту валютного регулювання.

Банки можуть у п'ятиденний термін оскаржити у комісії постанови, протоколи, рішення НБУ, що стосуються їх. У разі звернення до апеляційної комісії на час розгляду питання припиняється застосування до банку оскаржуваних заходів впливу.

НБУ почав купувати казначейські облігації уряду США

Національний банк почав за рахунок коштів зі своїх золотовалютних резервів купувати короткострокові казначейські облігації уряду США (Treasury Bills). За словами першого заступника Голови НБУ Арсенія Яценюка, НБУ вважає ці облігації привабливими з огляду на достатній рівень їх прибутковості, а також з точки зору диверсифікованості золотовалютних резервів.

Нині Україна тримає майже всі свої резерви в золоті та валютах — активах із низькою прибутковістю, тоді як більшість країн — членів Міжнародного валютного фонду інвестує понад половину своїх резервів у цінні папери.

НБУ моніторить ринок ресурсів

Національний банк України почав проводити моніторинг умов операцій на міжбанківському ресурсному рин-

ку. Як повідомив перший заступник Голови НБУ Арсеній Яценюк, відповідну постанову НБУ вже зареєстровано Міністерством юстиції України, а програмне забезпечення безоплатно передано казначействам банків. Суть моніторингу операцій полягає у передачі НБУ дилерами банків відомостей про кожен укладений кредитний договір — ставку, термін, контрагента й обсяг.

У БАНКАХ УКРАЇНИ

Райффайзенбанк Україна відкрив філію в Полтаві

Райффайзенбанк Україна, який входить до групи найбільших банків, відкрив свою філію в Полтаві. Філія надає повний пакет послуг.

Райффайзенбанк Україна створено у 1998 році австрійською банківською групою Райффайзен, має центральний офіс та 4 відділення у Києві, а також філії у Львові, Миколаєві, Запоріжжі, Донецьку, Дніпропетровську, Одесі, Харкові. До 2006 р. банк планує відкрити в Україні 20 відділень.

“Креді Ліоне” кредитуватиме через Укресімбанк закупівлю обладнання

Французький банк “Креді Ліоне” вирішив кредитувати через Укресімбанк закупівлю українськими компаніями обладнання у Франції, Німеччині, Італії та Іспанії. Загальний ліміт кредитування — 30 млн. євро, причому українські компанії зможуть одержати позички на термін від 3 до 8 років, а фінансові умови кредитування будуть різними для кожного проекту.

“Креді Ліоне” має дочірній банк в Україні, заснований у 1993 році, — “Банк “Креді Ліоне Україна”.

У 2003 році банки України збільшили випуск пластикових карток

За 2003 рік комерційні банки збільшили загальний обсяг випуску пластикових карток на 87.5%, або на 5.379 млн. штук — до 11.529 млн. штук. Обсяг випуску MasterCard збільшився в 2.3 раза (до 4.793 млн. штук), Visa — на 73% (до 4.482 млн. штук).

Найбільшими операторами ринку пластикових карток, за даними НБУ, є Приватбанк (4.555 млн. штук), Промінвестбанк (1.638 млн.), “Аваль” (1.188 млн.), “Надра” (0.786 млн.), Ощадбанк (0.549 млн.), Перший український міжнародний банк (0.469 млн.), Правекс-банк (0.25 млн.). За станом на 1 січня 2004 року в Україні пластикові картки випускають 87 банків, або 55% від їх загальної кількості.

Moody's присвоїв Укрсіббанку рейтинг B2/NP

Міжнародне рейтингове агентство Moody's присвоїло Укрсіббанку, який входить до групи найбільших, кредитний рейтинг B2/NP в іноземній валюті, а також рейтинг фінансової стійкості E+. Обидва рейтинги мають стабільний прогноз. Moody's зазначає, що рейтинг банку B2/NP стримується рейтингом України в цілому і може бути змінений у разі перегляду рейтингу країни.

За повідомленнями офіційних сайтів Міністерства фінансів України, Асоціації українських банків, АППБ “Аваль”, Укресімбанку, банку “Надра”, інформаційної агенції “Українські новини”, сайту UABanker.net та інших інформаційних агентств.

Огляд найновіших законодавчих та нормативно-правових актів з питань банківської діяльності

Редакція журналу "Вісник НБУ" продовжує публікацію матеріалів, які ознайомлюють читачів із найновішими законодавчими та нормативно-правовими актами з банківської діяльності, прийнятими Верховною Радою, Президентом, Кабінетом Міністрів України, іншими центральними органами виконавчої влади. Крім того, подаємо перелік окремих нормативно-правових актів Національного банку України та інших центральних відомств, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України.

ЗАКОНОДАВЧІ АКТИ, ПРИЙНЯТІ ВЕРХОВНОЮ РАДОЮ УКРАЇНИ

13 січня 2004 року набрав чинності Закон України "Про оцінку земель", який визначає правові засади та регулює відносини, пов'язані з процесом оцінки земель, забезпечує її проведення в інтересах держави та інших суб'єктів правовідносин у питаннях оцінки земель.

16 січня 2004 року набрав чинності Закон України "Про внесення змін до Закону України "Про лізинг". У новій редакції Закон має назву "Про фінансовий лізинг", він дає нове визначення фінансового лізингу як виду цивільно-правових відносин, що виникають із договору лізингу. За договором лізингу лізингодавець зобов'язується набути у власність річ у продавця (постачальника) відповідно до встановлених лізингоодержувачем специфікацій та умов і передати її у користування лізингоодержувачу на визначений строк (не менше одного року) за встановлену плату (лізингові платежі). У новому документі чіткіше окреслено права та обов'язки сторін за договором лізингу. Детально регламентуються порядок і строки передачі предмета лізингу. Регулюються питання повернення предмета лізингу в разі банкрутства лізингоодержувача.

Верховною Радою України 5 лютого 2004 року прийнято у новій редакції з урахуванням пропозицій Президента України Закон України "Про внесення змін до статті 6 Закону України "Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті", яким запроваджуються норми щодо зупинення на весь період дії форс-мажорних обставин перебігу термінів за операціями, зазначеними у статтях 1 і 2 Закону України "Про порядок здійснення розрахунків в іноземній ва-

люті", та поновлення їх перебігу з дня, наступного за днем закінчення дії таких обставин. Підтвердженням форс-мажорних обставин є відповідна довідка Торгово-промислової палати або іншої уповноваженої організації (органу) країни розташування сторони договору (контракту) або третьої країни відповідно до умов договору.

5 лютого 2004 року Верховна Рада України прийняла у новій редакції з урахуванням пропозицій Президента України Закон України "Про внесення змін до Закону України "Про цінні папери і фондову біржу", згідно з яким перелік видів цінних паперів, котрі можуть випускатися в Україні, доповнюється такими видами, як заставні та іпотечні цінні папери.

Верховною Радою України 3 лютого 2004 року прийнято Закон України "Про внесення змін до деяких законів України щодо державного регулювання обігу дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння", яким вносяться такі зміни:

— у статтях 1, 3 та 9 Закону України "Про державне регулювання видобутку, виробництва і використання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння та контроль за операціями з ними" передбачено виключити з функцій управління органів виконавчої влади України у сфері видобутку, виробництва, використання, зберігання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення та напівдорогоцінного каміння і контролю за операціями таку функцію, як формування й використання золотого запасу України та закріпити лише за Національним банком України право розміщення золотого запасу (в тому числі в іноземних банках) самостійно або через банки, інші фінансово-кредитні установи, уповноважені НБУ на здійснення валютних операцій з банківськими металами у

порядку, встановленому нормативно-правовими актами України;

— статтями 58, 61 Закону України "Про виконавче провадження" встановлено, що порядок і умови зберігання майна, на яке накладено арешт, зазначеного в частині восьмій статті 55 цього закону, визначаються Національним банком України за погодженням з Міністерством фінансів України, а щодо іншого майна — Міністерством юстиції України; порядок реалізації майна, зазначеного в частині восьмій статті 55 цього закону, визначається Міністерством фінансів України за погодженням із Національним банком України, а іншого майна — з Кабінетом Міністрів України. До внесення змін порядок зберігання майна, на яке накладено арешт, і реалізації майна, на яке звернено стягнення, визначався Національним банком України;

— до статті 49 Закону України "Про Національний банк України" внесено зміни, якими передбачено, що Національний банк України є зберігачем державного золотого запасу, а не золотовалютного запасу.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ ЦЕНТРАЛЬНИХ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ

Постановою Кабінету Міністрів України від 14 січня 2004 року № 15 затверджено Стратегію залучення міжнародної технічної допомоги на 2004—2007 роки. Її метою є визначення напрямів і завдань щодо залучення міжнародної технічної допомоги на зазначений період для поглиблення реформ, забезпечення подальшого сталого розвитку України як правової, демократичної держави з конкурентоспроможною економікою, що стане підґрунтям для інтеграції в європейські та євроатлантичні структури, зростання добробуту всіх громадян і наближення рівня життя до європейського.

□ Постановою Кабінету Міністрів України і Національного банку України від 16 січня 2004 року № 45 затверджено **Програму протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, на 2004 рік**. Основною метою цієї програми є забезпечення реалізації Сорока рекомендацій Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF), вжиття заходів для подальшого вдосконалення системи протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму. Вона містить положення щодо нормативно-правового забезпечення та міжвідомчого і міжнародного співробітництва, передбачає здійснення організаційно-управлінських і практичних заходів.

□ **Розпорядженням** Кабінету Міністрів України від 21 січня 2004 року № 25-р **“Про визначення уповноваженого банку, який провадить розрахунково-касові операції з коштами Пенсійного фонду України”** на виконання пункту 12 Прикінцевих положень Закону України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”, ВАТ “Ощадбанк” визначено уповноваженим банком, який провадить розрахунково-касові операції з коштами Пенсійного фонду України.

□ Державна податкова адміністрація України своїм **наказом** від 30 грудня 2003 року № 641 **“Про затвердження Узагальнюючого податкового роз’яснення щодо застосування норм статті 4 Закону України № 185/94-ВР “Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті”** висловила свою остаточну позицію, відмінну від позиції Національного банку України, у питанні порушення порядку розрахунків за договорами, що передбачають розрахунки в грошових коштах у випадку припинення зовнішньоекономічних зобов’язань купівлі-продажу шляхом зарахування зустрічних однорідних вимог.

Слід зазначити, що роз’яснення такого змісту надане незважаючи на те, що постановою Верховного Суду України від 17 лютого 2002 року у справі, стороною в якій виступав орган ДПА, було встановлено, що припинення заборгованості між резидентом і нерезидентом шляхом зарахування зустрічної однорідної вимоги не суперечить чинному законодавству України.

Верховний Суд України відзначив, що постанови Вищого господарського суду України та апеляційного суду у цій справі, в яких зазначається, що

відповідальність за Законом України “Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті” настає незалежно від обраного сторонами порядку проведення розрахунків, у тому числі й оснований на заліку взаємної заборгованості резидента та нерезидента, є такими, що винесені з порушенням вимог чинного законодавства, і скасував їх.

Однак на обґрунтування своєї позиції ДПАУ посиляється на судові рішення, визнані Верховним Судом України незаконними, а також на норми Цивільного кодексу, який втратив чинність із 1 січня 2004 року.

□ Комітет Верховної Ради України з питань фінансів і банківської діяльності в листі від 25 грудня 2003 року № 06-10/1016 роз’яснив, що відповідно до статей 7, 9 та 22 Закону України “Про податок з доходів фізичних осіб” проценти, які нараховуються на банківський депозит, вклад до небанківської установи або процент на депозитний (ощадний) сертифікат платника податку, оподатковуються за ставкою 5% з 1 січня 2005 року.

□ 19 січня 2004 року Київським апеляційним господарським судом залишено без змін рішення Господарського суду м. Києва від 18 листопада 2003 року у справі № 38/530, яким ВАТ “Укрпромтепліца” повністю відмовлено в задоволенні позовної заяви про визнання недійсним рішення Комісії Національного банку України з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 25 вересня 1998 року “Про виключення комерційного банку “Континент” (м. Київ) із Республіканської книги реєстрації банків, валютних бірж та інших фінансово-кредитних установ”.

Із прийняттям цього рішення набрало чинності рішення Господарського суду м. Києва від 18 листопада 2003 року.

Під час розгляду зазначеної справи порушувалося питання про стягнення з Національного банку України 21 мільйона гривень.

□ Постановою Кабінету Міністрів України від 28 січня 2004 року № 88 затверджено **Порядок кредитування будівництва та придбання житла для військовослужбовців Збройних Сил та інших військових формувань**, яким визначається механізм реалізації положень Закону України “Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей” і встанов-

люється порядок одержання кредитів для індивідуального та кооперативного житлового будівництва або придбання житла. Відповідно до норм зазначеного документа кредитування здійснюється уповноваженим банком, який обирається замовником на конкурсній основі. Основні критерії вибору уповноваженого банку: дотримання нормативів, установлених Національним банком України, згода надавати кредити, відсоткова ставка за якими не перевищує розміру подвійної облікової ставки НБУ; надання кредитів на строк до 20 років; наявність розвинутої мережі філій.

□ Згідно зі статтею 9 Закону України “Про Фонд гарантування вкладів фізичних осіб” адміністративна рада Фонду гарантування вкладів фізичних осіб 25 грудня 2003 року прийняла рішення:

за № 25 — *“Про затвердження змін і доповнень до Інструкції “Про порядок формування бази даних про вкладників — фізичних осіб у банках — учасниках (тимчасових учасниках) Фонду гарантування вкладів фізичних осіб”* (zareєстровано в Міністерстві юстиції України 21.01.2004 р. за № 91/8690). Цими змінами база даних про вкладників визначена як частина програмного комплексу автоматизації роботи банку; перелік даних про вкладника, які в обов’язковому порядку повинні зазначатись у базі даних, доповнено номером рахунку вкладника; передбачена необхідність внесення даних про вкладника до бази даних одночасно з укладенням з вкладником договору та відкриттям відповідного рахунку, крім суми нарахованих відсотків тощо;

— за № 26 — *“Про затвердження змін і доповнень до Положення “Про порядок відшкодування Фондом гарантування вкладів фізичних осіб коштів за вкладами фізичних осіб”* (zareєстровано в Міністерстві юстиції України 21.01.2004 р. за № 92/8691). Так, розділ цього положення, що регламентує діяльність фонду при здійсненні відшкодування коштів за вкладами фізичних осіб, доповнено нормою, якою передбачено, що якщо відшкодування має бути виплачено спадкоємцю — юридичній особі, до фонду надсилається заява про сплату гарантованої суми відшкодування, викладена у письмовій формі, засвідчена підписом керівника та відбитком печатки цієї юридичної особи. У заяві зазначаються дані, що забезпечують ідентифікацію вкладника та спадкоємця, а також платіжні реквізити

для перерахування коштів.

Також встановлено, що переказ коштів фізичним особам може здійснюватися через банк-агент, відділення “Укпрошти” та на банківський рахунок за вказаними реквізитами, юридичним особам — на банківський рахунок за вказаними реквізитами;

— за № 27 — “Про затвердження змін і доповнень до Положення “Про порядок ведення Реєстру банків — учасників (тимчасових учасників) Фонду гарантування вкладів фізичних осіб” (zareєстровано в Міністерстві юстиції України 21.01.2004 р. за № 93/8692). Згідно зі змінами для включення до Реєстру фонду обов’язковим є подання банком заяви про реєстрацію банку в Реєстрі банків — учасників (тимчасових учасників) фонду та про видачу свідоцтва учасника фонду за спеціально встановленою формою.

З положення також вилучено розділ 4, яким регулювались питання обліку та збереження бланків свідоцтв учасників фонду;

— за № 28 — “Про затвердження Положення “Про порядок визначення банків — агентів Фонду гарантування вкладів фізичних осіб” (zareєстровано в Міністерстві юстиції України 21.01.2004 р. за № 94/8693). Положенням встановлено порядок та умови визначення (за критеріями відбору з числа банків — учасників фонду) банків, які можуть виступати як банки — агенти фонду з виплати гарантованих сум відшкодувань вкладникам банків — учасників (тимчасових учасників) фонду в разі недоступності вкладів. Положенням передбачено, що для визначення банків — агентів фонду фонд на основі отриманої від Національного банку України інформації щодо розподілу банків на групи за розмірами активів направляє до групи найбільших і великих банків повідомлення про можливість банків на поточний рік стати банками — агентами фонду для здійснення виплати відшкодувань у разі ліквідації банків.

Усі зазначені рішення адміністративної ради Фонду гарантування вкладів фізичних осіб набрали чинності з 1 лютого 2004 року.

ЗАРЕЄСТРОВАНІ В МІНІСТЕРСТВІ ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ ТА ІНШИХ ЦЕНТРАЛЬНИХ ВІДОМСТВ

17 січня 2004 року за № 68/8667 zareєстровано **Постанову** Правління

Національного банку України “**Про затвердження Змін до Інструкції про міжбанківські розрахунки в Україні**” від 3 грудня 2003 року № 524. Зміни до інструкції підготовлено з метою приведення нормативно-правової бази з питань здійснення міжбанківських розрахунків в Україні у відповідність із Цивільним та Господарським кодексами України; законами України “Про внесення змін до деяких законів України з питань відкриття та функціонування банківських рахунків”, “Про платіжні системи та переказ грошей в Україні”.

9 січня 2004 року за № 5/8604 zareєстровано **Постанову** Правління Національного банку України “**Про затвердження Положення про порядок визначення справедливої вартості та зменшення корисності цінних паперів**” від 17 грудня 2003 року № 561.

Положенням передбачено зміну підходів до класифікації цінних паперів (з огляду на вимоги міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та Інструкції з бухгалтерського обліку цінних паперів), а саме: починаючи з 1 січня 2004 року класифікація цінних паперів має здійснюватися за чотирма портфелями: торговим портфелем цінних паперів; портфелем цінних паперів на продаж; портфелем цінних паперів, що утримуються до погашення; інвестиції в асоційовані та дочірні компанії.

Постановою Кабінету Міністрів України від 10 грудня 2003 року № 1905 внесені **зміни до Постанови** Кабінету Міністрів України від 7 лютого 2001 року № 121 “**Про терміни переведення суб’єктів підприємницької діяльності на облік розрахункових операцій у готівковій та безготівковій формі із застосуванням реєстраторів розрахункових операцій**”, а саме: термін переведення суб’єктів підприємницької діяльності на облік розрахункових операцій у пунктах обміну іноземної валюти із застосуванням реєстраторів розрахункових операцій подовжено до 1 березня 2004 року. У зв’язку із цим у пункті 4 **Постанови Правління Національного банку України “Про затвердження Інструкції про порядок організації та здійснення валютно-обмінних операцій на території України та змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України”** від 12 грудня 2002 року № 502, яким передбачено можливість використання роздрукованих комп’ютерними системами квитанцій, що діють сьогодні, **замінено дату — 1 липня 2003**

року з посиланням на строк, установлений постановою Кабінету Міністрів України від 07.02.2001 р. № 121.

15 січня 2004 року за № 51/8650 zareєстровано **Постанову** Правління Національного банку України “**Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України**” від 23 грудня 2003 року № 571, якою внесено зміни до:

— “**Правил використання готівкової іноземної валюти на території України**”, затверджених постановою Правління Національного банку України від 26.03.1998 р. № 119;

— **Положення “Про порядок здійснення операцій з чеками в іноземній валюті на території України**”, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 29.12.2000 р. № 520;

— **Інструкції “Про порядок організації та здійснення валютно-обмінних операцій на території України**”, затвердженої постановою Правління Національного банку України від 12.12.2002 р. № 502;

— **Положення “Про здійснення уповноваженими банками операцій з банківськими металами**”, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 06.08.2003 р. № 325.

Постанова набрала чинності з 1 березня 2004 року, за винятком окремих пунктів змін до Інструкції “Про порядок організації та здійснення валютно-обмінних операцій на території України, які набрали чинності з 26 січня 2004 року.

20 січня 2004 року за № 82/8681 zareєстровано **Постанову** Правління Національного банку України від 23 грудня 2003 року № 573 “**Про затвердження Змін до Положення про єдину інформаційну систему “Реєстр позичальників”**”. Зміни внесені з метою підвищення ефективності функціонування єдиної інформаційної системи обліку позичальників (боржників), які мають прострочену та сумнівну заборгованість перед банками.

15 січня 2004 року за № 50/8649 zareєстровано **Постанову** Правління Національного банку України від 23 грудня 2003 року № 577 “**Про затвердження Положення про порядок здійснення безготівкових розрахунків у національній грошовій одиниці України в особливий період**”. Положення містить основні вимоги до організації безготівкових розрахунків у банках — юридичних особах та їх структурних підрозділах в умовах особливого пері-

оду. Вимоги стосуються оформлення розрахункових документів та здійснення розрахунків з використанням паперових розрахункових документів у разі порушення роботи СЕП або систем автоматизації банків, особливостей здійснення банками операцій із векселями в національній валюті на території України та особливостей відкриття банками рахунків клієнтам.

□ 9 січня 2004 року за № 5/8604 зареєстровано постанову Правління Національного банку України від 17 грудня 2003 року № 561. Нею затверджено Положення “Про порядок визначення справедливої вартості та зменшення корисності цінних паперів”, яке замінило Положення “Про порядок розрахунку резерву на відшкодування можливих збитків банків від операцій з цінними паперами та інших вкладень у статутні фонди підприємств”. Згідно з новим нормативно-правовим актом банки зобов’язані до 1 квітня 2004 року сформувати в повному обсязі резерви під активи у вигляді цінних паперів.

□ 13 січня 2004 року за № 29/8628 зареєстровано наказ Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва від 24 грудня 2003 року № 137, яким внесено зміни та доповнення до Ліцензійних умов провадження професійної діяльності на ринку цінних паперів. Внесення змін і до-

повнень до Ліцензійних умов здійснення господарської діяльності на ринку цінних паперів пов’язано з прийняттям законів України “Про недержавне пенсійне забезпечення” та “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”. Зміни набули чинності з 24 січня 2004 року.

□ 22 січня 2004 року за № 97/8696 зареєстровано Постанову Правління Національного банку України від 24 грудня 2003 року № 584 “Про затвердження Положення про регулювання Національним банком України ліквідності банків України шляхом рефінансування, депозитних та інших операцій”. Положення об’єднує інструменти регулювання грошово-кредитного ринку, які регламентувалися окремими нормативно-правовими актами Національного банку України. В ньому суттєво змінено підходи НБУ до його впливу на загальний стан грошово-кредитного ринку через проведення операцій з розміщення та залучення коштів. Удосконалено проведення Національним банком України щоденних операцій з підтримання ліквідності банків та запроваджено щоденне проведення депозитних операцій, що дасть змогу Національному банку України встановлювати “верхню” та “нижню” межу процентних ставок, які слугуватимуть орієнтиром на міжбанківському ринку. Вдоскона-

лено також процедуру оформлення депозитних операцій.

Постанова набрала чинності з 1 березня 2004 року.

□ 3 лютого 2004 року за № 146/8745 зареєстровано Постанову Правління Національного банку України від 21 січня 2004 року № 17 “Про затвердження Положення про Апеляційну комісію Національного банку України”. Положенням запроваджено процедуру досудового врегулювання спорів, які можуть виникнути між банками (фінансовими установами) та Національним банком України (в тому числі його територіальними управліннями) з приводу застосування останнім до банків (фінансових установ) відповідно до статті 73 Закону України “Про банки і банківську діяльність” заходів впливу за порушення банківського законодавства та мір відповідальності (фінансових санкцій) згідно зі статтею 16 Декрету Кабінету Міністрів України “Про систему валютного регулювання і валютного контролю” від 19.02.1993 р. № 15-93 за порушення валютного законодавства. Зазначені спори розглядатиме спеціально створена із цією метою Апеляційна комісія.

За матеріалами
юридичного департаменту
Національного банку України.

ОФІЦІЙНИЙ КУРС ГРИВНІ ЩОДО ІНОЗЕМНИХ ВАЛЮТ, ЯКИЙ ВСТАНОВЛЮЄТЬСЯ НАЦІОНАЛЬНИМ БАНКОМ УКРАЇНИ ОДИН РАЗ НА МІСЯЦЬ (за січень 2004 року)*

№ п/п	Код валюти	Назва валюти	Офіційний курс
1	100 BGL	100 левів (Болгарія)	326.3851
2	986 BRL	100 бразильських реалів	182.0557
3	051 AMD	10000 вірменських драмів	94.1961
4	410 KRW	1000 вон Республіки Корея	4.4530
5	704 VND	10000 в'єтнамських донгів	3.4081
6	981 GEL	100 грузинських ларі	256.9398
7	344 HKD	100 доларів Гонконгу	68.6758
8	818 EGP	100 єгипетських фунтів	86.7616
9	376 ILS	100 ізраїльських нових шекелів	118.7681
10	356 INR	1000 індійських рупій	116.5355
11	364 IRR	1000 іранських ріалів	0.6389
12	368 IQD	100 іракських динарів	1714.3087
13	417 KGS	100 киргизьких сомів	12.0649
14	414 KWD	100 кувейтських динарів	1809.7420
15	422 LBP	1000 ліванських фунтів	3.5168
16	434 LYD	100 лівійських динарів	390.8724
17	470 MTL	100 мальтійських лір	1545.0469

№ п/п	Код валюти	Назва валюти	Офіційний курс
18	484 MXN	100 мексиканських нових песо	47.5793
19	496 MNT	10000 монгольських тугриків	47.3490
20	554 NZD	100 новозеландських доларів	348.0977
21	586 PKR	100 пакистанських рупій	9.3220
22	604 PEN	100 перуанських нових сол	153.2877
23	408 KPW	100 північнокорейських вон	242.3409
24	642 ROL	10000 румунських леїв	1.6221
25	682 SAR	100 саудівських ріялів	142.1544
26	760 SYP	100 сирійських фунтів	10.3374
27	705 SIT	100 словенських толарів	2.8129
28	901 TWD	100 нових тайваньських доларів	15.6625
29	972 TJS	100 таджицьких сомоні	180.3315
30	952 XOF	1000 франків КФА ВЦЕАО	9.6977
31	152 CLP	1000 чилійських песо	8.4687
32	191 HRK	100 хорватських кун	83.1851
33	156 CNY	100 юанів Женьміньбі (Китай)	64.4134
34	255	100 доларів США за розр. із Індією	426.5200

* Курс встановлено з 01.01.2004 року.

На замовлення “Вісника НБУ” матеріал підготовлено співробітниками департаменту валютного регулювання Національного банку України.

Офіційний курс гривні який встановлюється Національним банком

№ п/п	Код валюти	Назва валюти							
			01.01.2004 р.	02.01.2004 р.	03.01.2004 р.	04.01.2004 р.	05.01.2004 р.		
1	036 AUD	100 австралійських доларів	397.9359	397.9359	397.9359	397.9359	400.7668		
2	826 GBP	100 англійських фунтів стерлінгів	946.8792	946.8792	946.8792	946.8792	955.4036		
3	031 AZM	10000 азербайджанських манатів	10.8298	10.8298	10.8298	10.8298	10.8298		
4	974 BYR	10 білоруських рублів	0.0246	0.0246	0.0246	0.0246	0.0246		
5	208 DKK	100 датських крон	89.4909	89.4909	89.4909	89.4909	90.4457		
6	840 USD	100 доларів США	533.1500	533.1500	533.1500	533.1500	533.1500		
7	233 EEK	100 естонських крон	42.5795	42.5795	42.5795	42.5795	43.0361		
8	352 ISK	100 ісландських крон	7.4330	7.4330	7.4330	7.4330	7.5270		
9	124 CAD	100 канадських доларів	406.7303	406.7303	406.7303	406.7303	414.7890		
10	398 KZT	100 казахстанських тенге	3.6968	3.6968	3.6968	3.6968	3.7197		
11	428 LVL	100 латвійських латів	987.3148	987.3148	987.3148	987.3148	987.3148		
12	440 LTL	100 литовських літів	193.0234	193.0234	193.0234	193.0234	194.7509		
13	498 MDL	100 молдовських лейв	40.3254	40.3254	40.3254	40.3254	40.3290		
14	578 NOK	100 норвезьких крон	79.1146	79.1146	79.1146	79.1146	80.0286		
15	985 PLN	100 польських злотих	142.1066	142.1066	142.1066	142.1066	143.2120		
16	810 RUR	10 російських рублів	1.8101	1.8101	1.8101	1.8101	1.8101		
17	702 SGD	100 сингапурських доларів	313.1047	313.1047	313.1047	313.1047	313.9247		
18	703 SKK	100 словацьких крон	16.1921	16.1921	16.1921	16.1921	16.3558		
19	792 TRL	10000 турецьких лір	0.0380	0.0380	0.0380	0.0380	0.0380		
20	795 TMM	10000 туркменських манатів	10.2529	10.2529	10.2529	10.2529	10.2529		
21	348 HUF	1000 угорських форинтів	25.4585	25.4585	25.4585	25.4585	25.6521		
22	860 UZS	100 узбецьких сумів	0.5440	0.5440	0.5440	0.5440	0.5440		
23	203 CZK	100 чеських крон	20.4614	20.4614	20.4614	20.4614	20.7766		
24	752 SEK	100 шведських крон	73.3970	73.3970	73.3970	73.3970	74.1595		
25	756 CHF	100 швейцарських франків	427.2311	427.2311	427.2311	427.2311	432.2283		
26	392 JPY	1000 японських єн	49.8223	49.8223	49.8223	49.8223	49.8607		
27	978 EUR	100 євро	666.2242	666.2242	666.2242	666.2242	673.3684		
28	960 XDR	100 СПЗ	792.2450	792.2450	792.2450	792.2450	789.3934		

			16.01.2004 р.	17.01.2004 р.	18.01.2004 р.	19.01.2004 р.	20.01.2004 р.	21.01.2004 р.	
1	036 AUD	100 австралійських доларів	411.7593	411.7593	411.7593	409.6785	404.1028	408.1512	
2	826 GBP	100 англійських фунтів стерлінгів	973.9692	973.9692	973.9692	967.4816	952.1031	966.7390	
3	031 AZM	10000 азербайджанських манатів	10.8204	10.8204	10.8204	10.8180	10.8202	10.8202	
4	974 BYR	10 білоруських рублів	0.0247	0.0247	0.0247	0.0247	0.0247	0.0247	
5	208 DKK	100 датських крон	90.4388	90.4388	90.4388	89.4147	88.5594	89.7441	
6	840 USD	100 доларів США	533.1200	533.1200	533.1200	533.1100	533.1100	533.1100	
7	233 EEK	100 естонських крон	43.0507	43.0507	43.0507	42.5661	42.1572	42.7126	
8	352 ISK	100 ісландських крон	7.6346	7.6346	7.6346	7.6229	7.6531	7.7190	
9	124 CAD	100 канадських доларів	412.9204	412.9204	412.9204	411.4247	409.4965	412.3823	
10	398 KZT	100 казахстанських тенге	3.7732	3.7732	3.7732	3.7713	3.7716	3.7944	
11	428 LVL	100 латвійських латів	996.4860	996.4860	996.4860	994.6082	985.4159	983.5978	
12	440 LTL	100 литовських літів	195.4181	195.4181	195.4181	193.6680	191.2777	192.3266	
13	498 MDL	100 молдовських лейв	40.3158	40.3158	40.3158	40.3132	40.3315	40.3535	
14	578 NOK	100 норвезьких крон	78.8617	78.8617	78.8617	77.4345	76.6417	77.6694	
15	985 PLN	100 польських злотих	142.0492	142.0492	142.0492	141.3293	139.6310	141.2731	
16	810 RUR	10 російських рублів	1.8460	1.8460	1.8460	1.8460	1.8513	1.8520	
17	702 SGD	100 сингапурських доларів	314.4418	314.4418	314.4418	313.5218	312.0232	312.0450	
18	703 SKK	100 словацьких крон	16.5219	16.5219	16.5219	16.3359	16.1750	16.4223	
19	792 TRL	10000 турецьких лір	0.0398	0.0398	0.0398	0.0398	0.0394	0.0398	
20	795 TMM	10000 туркменських манатів	10.2523	10.2523	10.2523	10.2521	10.2521	10.2521	
21	348 HUF	1000 угорських форинтів	25.2048	25.2048	25.2048	24.9378	24.9288	25.2955	
22	860 UZS	100 узбецьких сумів	0.5433	0.5433	0.5433	0.5433	0.5423	0.5423	
23	203 CZK	100 чеських крон	20.6688	20.6688	20.6688	20.3618	20.1035	20.3071	
24	752 SEK	100 шведських крон	73.5047	73.5047	73.5047	72.4701	71.8850	72.9346	
25	756 CHF	100 швейцарських франків	431.0746	431.0746	431.0746	425.0251	420.1115	425.1315	
26	392 JPY	1000 японських єн	50.2347	50.2347	50.2347	50.2766	49.8087	49.7141	
27	978 EUR	100 євро	673.5971	673.5971	673.5971	666.0143	659.6170	668.3067	
28	960 XDR	100 СПЗ	795.5768	795.5768	795.5768	792.0173	792.0173	790.6828	

щодо іноземних валют, України щоденно (за січень 2004 року)

Офіційний курс										
	06.01.2004 р.	07.01.2004 р.	08.01.2004 р.	09.01.2004 р.	10.01.2004 р.	11.01.2004 р.	12.01.2004 р.	13.01.2004 р.	14.01.2004 р.	15.01.2004 р..
	407.9608	407.9608	411.1861	410.7976	412.9629	412.9629	412.9629	414.4514	415.5253	414.6053
	960.4440	960.4440	971.7928	969.7557	977.8729	977.8729	977.8729	987.5615	985.4642	980.4186
	10.8298	10.8298	10.8272	10.8248	10.8248	10.8248	10.8248	10.8226	10.8226	10.8204
	0.0247	0.0247	0.0247	0.0247	0.0247	0.0247	0.0247	0.0248	0.0247	0.0247
	90.6099	90.6099	91.3152	90.4316	91.1726	91.1726	91.1726	91.8215	91.2499	90.8468
	533.1500	533.1500	533.1300	533.1200	533.1200	533.1200	533.1200	533.1200	533.1200	533.1200
	43.1281	43.1281	43.4638	43.0473	43.3982	43.3982	43.3982	43.7083	43.4391	43.2449
	7.5804	7.5804	7.6497	7.5892	7.6408	7.6408	7.6408	7.6893	7.6402	7.6465
	415.2920	415.2920	416.2957	413.7247	417.0464	417.0464	417.0464	418.9710	418.0298	418.7362
	3.7307	3.7307	3.7371	3.7504	3.7375	3.7375	3.7375	3.7386	3.7523	3.7644
	992.8305	992.8305	992.7933	992.7747	992.7747	992.7747	996.4860	1002.1053	1000.2251	998.3521
	195.8814	195.8814	196.2779	196.2092	196.2092	196.2092	196.3899	198.5845	196.8249	196.1154
	40.3394	40.3394	40.3306	40.3298	40.3298	40.3298	40.3280	40.3280	40.3237	40.3195
	80.2769	80.2769	79.3907	78.2463	78.5238	78.5238	78.5238	79.4616	79.3179	78.9817
	144.0543	144.0543	144.9312	144.0828	144.6633	144.6633	144.6633	145.6100	144.3077	142.5157
	1.8101	1.8101	1.8230	1.8298	1.8389	1.8389	1.8389	1.8466	1.8457	1.8467
	313.6745	313.6745	314.0142	314.4022	314.5719	314.5719	314.5719	315.1840	314.8537	314.5096
	16.4427	16.4427	16.6355	16.4777	16.7036	16.7036	16.7036	16.8196	16.7490	16.6598
	0.0387	0.0387	0.0388	0.0390	0.0392	0.0392	0.0392	0.0400	0.0399	0.0395
	10.2529	10.2529	10.2525	10.2523	10.2523	10.2523	10.2523	10.2523	10.2523	10.2523
	25.8072	25.8072	26.1331	25.5469	25.3182	25.3182	25.3182	25.3057	25.3421	25.4518
	0.5440	0.5440	0.5440	0.5440	0.5440	0.5440	0.5440	0.5433	0.5433	0.5433
	20.8480	20.8480	21.0025	20.8122	20.8870	20.8870	20.8870	20.9961	20.8713	20.7621
	74.4164	74.4164	74.5043	74.1192	74.5218	74.5218	74.5218	75.0575	74.4099	73.7438
	432.7356	432.7356	434.0997	429.0908	433.4173	433.4173	433.4173	436.9881	435.0475	433.7132
	50.1604	50.1604	50.2038	50.2232	49.8630	49.8630	49.8630	50.0759	50.1087	50.2328
	674.8080	674.8080	680.0606	673.5438	679.0349	679.0349	679.0349	683.8863	679.6747	676.6359
	795.4946	795.4946	797.9602	793.9654	798.4675	798.4675	798.4675	801.9061	798.6553	797.2925
	22.01.2004 р.	23.01.2004 р.	24.01.2004 р.	25.01.2004 р.	26.01.2004 р.	27.01.2004 р.	28.01.2004 р.	29.01.2004 р.	30.01.2004 р.	31.01.2004 р.
	411.6192	414.9821	414.9821	414.9821	413.8368	412.4436	411.9860	413.1940	410.3479	402.6613
	974.0461	983.7149	983.7149	983.7149	981.8941	973.2663	965.9026	975.0980	970.3380	964.3638
	10.8158	10.8114	10.8114	10.8114	10.8136	10.8092	10.8070	10.8070	10.8048	10.8092
	0.0247	0.0247	0.0247	0.0247	0.0248	0.0247	0.0247	0.0247	0.0247	0.0247
	90.2476	90.9641	90.9641	90.9641	90.8268	89.9968	89.5877	89.9169	89.2298	88.6239
	533.1100	533.1100	533.1100	533.1100	533.1100	533.1100	533.1100	533.1100	533.1100	533.1100
	42.9545	43.3054	43.3054	43.3054	43.2441	42.8455	42.6478	42.8046	42.4809	42.1947
	7.7296	7.8027	7.8027	7.8027	7.8331	7.7439	7.6948	7.7177	7.6594	7.6652
	411.9977	410.9801	410.9801	410.9801	405.9415	406.2944	406.4899	405.2926	401.7174	399.5663
	3.8134	3.8115	3.8115	3.8115	3.8158	3.8216	3.8208	3.8243	3.8249	3.8240
	992.7561	996.4673	996.4673	996.4673	998.3333	992.7561	989.0724	994.6082	989.0724	989.0724
	194.8074	195.5793	195.5793	195.5793	197.0978	193.5134	192.4654	195.0569	193.1068	193.1068
	40.3773	40.3914	40.3914	40.3914	40.4122	40.4202	40.4321	40.4757	40.5327	40.5864
	77.7884	79.3144	79.3144	79.3144	78.7412	77.8251	77.5833	77.1419	75.8423	75.7201
	142.7462	143.9858	143.9858	143.9858	144.1833	142.6596	141.2740	141.5146	140.2193	138.2654
	1.8509	1.8578	1.8578	1.8578	1.8672	1.8708	1.8696	1.8715	1.8711	1.8710
	313.6512	314.7303	314.7303	314.7303	314.5329	314.4694	313.7106	314.8931	313.6326	313.6954
	16.5601	16.7553	16.7553	16.7553	16.6923	16.5552	16.4419	16.4739	16.3112	16.1320
	0.0401	0.0403	0.0403	0.0403	0.0401	0.0403	0.0403	0.0401	0.0397	0.0396
	10.2521	10.2521	10.2521	10.2521	10.2521	10.2521	10.2521	10.2521	10.2521	10.2521
	25.4725	25.7999	25.7999	25.7999	25.7467	25.5619	25.4062	25.4463	25.2385	24.9557
	0.5423	0.5423	0.5423	0.5423	0.5423	0.5414	0.5414	0.5414	0.5414	0.5414
	20.5094	20.6266	20.6266	20.6266	20.5168	20.3418	20.2714	20.2512	20.0127	19.8122
	73.3412	74.4106	74.4106	74.4106	73.9997	73.2558	72.8558	73.3928	72.5318	71.8081
	428.3295	432.3249	432.3249	432.3249	432.0986	428.4984	425.5429	426.9162	425.5051	422.5032
	49.8363	50.0911	50.0911	50.0911	50.3140	50.2425	50.3580	50.3379	50.3051	50.3741
	672.0918	677.5828	677.5828	677.5828	676.6232	670.3858	667.2938	669.7461	664.6815	660.2034
	795.0482	798.0713	798.0713	798.0713	799.5555	794.4143	791.6045	796.0026	789.7025	789.7025

На замовлення "Вісника НБУ" матеріал підготовлено співробітниками департаменту валютного регулювання Національного банку України.

Структура активів банків України за станом на 01.01.2004 р.

Тис. грн.

№ п/п	NKB ¹	Назва банку	Грошові кошти та залишки в НБУ	Казначейські та інші цінні папери, що рефінансуються НБУ, цінні папери, емітовані НБУ	Кошти в інших банках	Цінні папери на продаж	Кредити та заборгованість клієнтів	Інвестиційні цінні папери	Довгострокові інвестиції до асоційованих компаній і дочірніх установ	Основні засоби та нематеріальні активи	Нараховані доходи до отримання	Інші активи	Усього активів
1			2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Група I (кількість банків у групі – 10)													
1	36	“АВАЛЬ”	654 828	82 664	1 164 632	130 733	6 770 926	97 594	35 324	651 044	14 921	326 371	9 929 038
2	46	ПРИВАТБАНК	685 885	0	684 495	26 295	7 288 056	170 967	1 063	456 675	378 136	150 961	9 842 534
3	3	ПРОМІНВЕСТБАНК	1 065 425	49 829	418 774	8 227	5 341 666	1 578	22 773	684 052	2 662	30 636	7 625 622
4	6	ОЩАДБАНК	1 066 337	1 460 262	520 452	21 538	1 827 967	125 126	10 816	459 857	47 108	68 631	5 608 094
5	5	УКРОЦБАНК	592 582	278 188	527 169	76 153	2 874 287	213 339	10 438	451 148	37 280	97 329	5 157 914
6	2	УКРЕКСІМБАНК	226 631	206 455	405 467	29 666	2 430 776	96 333	916	403 177	29 944	47 563	3 876 928
7	136	УКРСИББАНК	254 181	5 707	297 692	300 880	2 549 250	136 910	3 107	129 646	53 489	61 466	3 792 328
8	296	РАЙФФАЙЗЕНБАНК УКРАЇНА	69 498	0	508 002	4 017	2 251 666	16 187	0	39 948	8 101	10 090	2 907 508
9	225	“НАДРА”	140 934	52 630	736 695	24	1 773 340	37 232	1 078	85 172	30 248	31 768	2 889 121
10	37	БРОКБІЗНЕСБАНК	117 335	32 939	327 806	38 646	1 247 109	251 884	2	129 422	22 911	64 862	2 232 917
Усього по групі			4 873 636	2 168 674	5 591 184	636 179	34 355 043	1 147 150	85 517	3 490 141	624 800	889 677	53 862 004
Група II (кількість банків у групі – 14)													
11	17	“ФІНАНСИ ТА КРЕДИТ”	73 754	0	375 646	120 934	1 141 950	14 139	0	32 053	41 933	48 213	1 848 622
12	153	ПРАВЕКС-БАНК	158 853	0	391 211	23 992	871 206	1 062	2 850	166 222	10 872	29 606	1 655 874
13	115	ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК	99 572	46 024	186 980	104 898	710 153	1 588	0	198 127	4 901	35 984	1 388 225
14	289	КРЕДИТПРОМБАНК	94 957	0	259 878	72 324	837 935	782	6	25 868	3 745	10 173	1 305 668
15	106	“ПІВДЕННИЙ”	110 723	0	101 074	29 196	943 269	55	0	40 646	6 455	7 243	1 238 662
16	295	ІНГ БАНК УКРАЇНА	127 545	29 044	131 925	33 958	855 956	41	0	2 632	5 230	1 901	1 188 232
17	248	“ФОРУМ”	114 189	0	244 868	28 343	733 281	25	135	34 532	10 785	5 365	1 171 522
18	88	КРЕДИТ БАНК (УКРАЇНА)	75 932	20 528	164 592	483	790 201	4 042	0	95 335	2 723	14 563	1 168 399
19	297	СІТІБАНК (УКРАЇНА)	58 383	91 353	208 555	0	736 025	0	0	29 606	3 595	388	1 127 905
20	274	УКРГАЗБАНК	115 108	4	150 674	272	688 210	10 194	116	62 608	26 987	26 843	1 081 014
21	270	“КРЕДИТ-ДНІПРО”	75 688	0	126 318	156 259	622 531	23 104	450	16 214	12 549	10 356	1 043 469
22	68	УКРПРОМБАНК	29 735	0	122 079	0	790 431	0	0	43 765	14 467	6 335	1 006 812
23	76	ВАБАНК	62 760	20 312	189 574	19 915	575 608	13 274	0	30 913	6 076	43 300	961 733
24	202	“ХРЕЩАТИК”	103 198	0	396 898	0	407 542	14 977	0	25 717	1 333	8 200	957 866
Усього по групі			1 300 397	207 265	3 050 272	590 574	10 704 298	83 283	3 557	804 238	151 651	248 470	17 144 003
Група III (кількість банків у групі – 34)													
25	42	“МРІЯ”	61 236	0	102 562	6 918	639 575	771	11	39 621	969	4 610	856 272
26	101	ІНДУСТРІАЛБАНК	46 110	0	468 681	34 595	248 265	24 225	0	9 816	819	1 389	833 900
27	171	ІНДУСТРІАЛЬНО-ЕКСПОРТНИЙ БАНК	41 213	0	99 888	29 653	528 996	10 007	0	59 036	2 383	3 328	774 505
28	216	“БІГ ЕНЕРГІЯ”	34 374	0	139 103	54 747	439 179	236	10 061	30 942	8 155	28 771	745 568
29	139	ДОНГОРБАНК	41 173	5 991	84 595	30 875	485 397	10 626	0	62 861	1 660	1 975	725 153
30	262	ЕКСПРЕС-БАНК	139 265	0	171 335	0	313 600	0	437	65 894	3 480	3 031	697 043

¹ Номер банку в електронному довіднику RCU KRU, створеному на основі Державного реєстру банків.

1			2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
31	11	ТАС-КОМЕРЦБАНК	38 213	0	229 891	18 262	379 388	172	2 064	12 899	4 847	3 142	688 877
32	96	УКРАЇНСЬКИЙ КРЕДИТНИЙ БАНК	31 953	0	150 759	0	446 627	1 945	0	14 709	28 468	4 001	678 461
33	105	МОРСЬКИЙ ТРАНСПОРТНИЙ БАНК	48 788	10 007	106 860	0	397 549	2 376	9 347	55 074	1 255	21 977	653 234
34	292	ХФБ БАНК УКРАЇНА	43 940	0	174 253	5 904	416 348	26	0	3 309	2 989	725	647 492
35	165	МТ-БАНК	39 722	2 994	110 952	3 047	276 826	2 646	6 599	84 307	18 136	54 538	599 767
36	203	"КИЇВ"	39 469	0	41 149	455	424 191	3 869	4 698	41 290	15 263	8 167	578 551
37	272	АЛЬФА-БАНК	20 825	0	63 314	11 411	371 543	20	0	83 671	2 963	9 222	562 968
38	18	УКРІНБАНК	68 373	0	31 799	145	329 301	2 401	59	87 542	3 884	9 064	532 567
39	232	"ДІАМАНТ"	21 628	0	177 572	3 875	224 688	6 962	0	17 067	667	1 954	454 413
40	234	БАНК КРЕДІ ЛІОНЕ УКРАЇНА	56 619	0	91 513	10	295 669	935	0	2 751	2 154	615	450 265
41	258	ІМЕКСБАНК	40 336	0	73 386	0	296 616	0	15	30 594	1 687	6 819	449 453
42	67	ЕКСПОБАНК	42 968	0	77 433	0	273 147	1 014	4	47 972	1 749	1 016	445 304
43	126	МЕГАБАНК	30 046	0	74 636	2 377	251 120	23 513	5 140	40 769	1 386	5 411	434 397
44	84	"ТАВРИКА"	52 849	0	73 968	6 722	274 351	3 948	0	3 409	6 732	5 738	427 716
45	299	"НРБ-УКРАЇНА"	17 667	0	53 374	15 551	286 713	0	2 750	1 400	3 601	7 732	388 787
46	298	ПРОКРЕДИТ БАНК	13 330	0	42 524	0	300 203	0	0	17 326	2 680	5 039	381 101
47	22	"АЖІО"	24 623	877	132 711	188	164 266	5 569	273	44 235	952	1 855	375 549
48	228	УНІВЕРСАЛЬНИЙ БАНК РОЗВИТКУ ТА ПАРТНЕРСТВА	54 753	0	64 558	290	234 046	0	0	4 925	738	808	360 119
49	290	ПЕРШИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК	19 678	0	82 436	2 112	193 150	12 344	1	37 675	3 811	6 877	358 084
50	273	ЗАХІДІНКОМБАНК	28 185	0	46 687	0	259 948	874	3	13 990	689	2 984	353 360
51	20	ФАКТОРІАЛ-БАНК	13 943	0	36 025	42 643	149 676	0	0	58 585	1 960	49 016	351 848
52	283	БАНК ПЕТРОКОММЕРЦ-УКРАЇНА	30 965	0	48 682	10 077	221 836	7 060	0	11 762	3 647	11 726	345 757
53	227	"НАЦІОНАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ"	20 847	0	95 298	20 270	159 098	2 245	0	935	2 862	30 180	331 737
54	113	ПОЛТАВА БАНК	36 600	0	19 993	10 845	192 111	34	7 106	28 368	5 945	21 873	322 875
55	280	"КИЇВСЬКА РУСЬ"	19 535	4 426	31 789	3 818	227 254	1 346	0	27 420	5 252	1 437	322 276
56	41	"ПРЕМ'ЄРБАНК"	7 694	522	36 306	34 460	167 460	86	0	49 257	4 399	18 976	319 160
57	93	"ДНІСТЕР"	31 057	0	35 736	3 699	220 603	578	95	16 611	5 474	4 200	318 051
58	282	ТАС-ІНВЕСТБАНК	7 925	0	55 676	9 048	235 604	0	0	1 619	4 119	2 054	316 046
Усього по групі			1 265 902	24 817	3 325 444	361 997	10 324 344	125 828	48 663	1 107 641	155 775	340 250	17 080 656
Група IV (кількість банків у групі – 99)													
59	31	ЕНЕРГОБАНК	28 580	0	17 311	1 996	183 693	4 440	0	42 210	3 607	10 931	292 768
60	191	"АРКАДА"	76 035	0	2 995	7 181	149 492	0	7 708	20 145	6 068	6 648	276 271
61	206	МІСТО-БАНК	35 422	0	44 298	-1 173	165 883	5 167	0	7 193	5 761	328	262 879
62	278	УКРГАЗПРОМБАНК	4 259	0	86 826	0	137 651	27 288	0	1 199	2 403	206	259 831
63	34	УКРАЇНСЬКИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ БАНК	26 567	0	61 258	437	162 583	0	0	5 407	54	2 201	258 507
64	97	ЕЛЕКТРОН БАНК	21 911	16	32 397	0	157 292	1 159	448	33 857	123	1 422	248 625
65	135	ІНПРОМБАНК	16 869	0	12 360	841	170 821	1 736	648	34 492	679	7 702	246 149
66	43	АВТОАЗБАНК	11 231	0	28 447	15 655	165 053	6 473	0	14 534	1 648	781	243 822
67	242	"УНІВЕРСАЛЬНИЙ"	18 576	0	10 961	394	172 984	25	0	30 147	2 744	692	236 522
68	40	ІНТЕРКОНТИНЕНТБАНК	10 944	0	38 254	12 495	158 757	1 319	0	2 570	5 700	4 758	234 799
69	144	"БАЗИС"	28 710	0	17 545	4 588	111 510	12 375	266	40 820	2 263	7 390	225 467
70	217	СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ БАНК	14 569	0	82 135	285	98 206	8 174	0	14 657	573	5 579	224 178
71	35	ІНТЕРБАНК	9 540	0	64 896	0	89 931	21 999	0	34 704	1 271	1 102	223 443
72	186	"ДОНЕЧЧИНА"	9 065	0	16 655	10 251	136 197	22 213	261	23 226	1 328	1 457	220 652

1			2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
73	59	ПРОМЕКОНОМБАНК	17 132	0	44 423	14 877	135 897	0	0	3 599	1 201	539	217 667
74	98	"МЕРКУРІЙ"	21 266	27	20 025	7 400	145 724	0	0	15 731	381	5 111	215 665
75	26	ТРАНСБАНК	24 287	0	18 115	5 957	154 050	1 299	0	9 033	697	1 048	214 486
76	277	"НАЦІОНАЛЬНИЙ КРЕДИТ"	26 480	0	13 145	0	164 323	1 000	0	6 739	192	1 698	213 576
77	48	"НОВИЙ"	16 366	0	30 353	1 830	136 251	2 130	0	17 632	1 204	6 896	212 661
78	251	МІЖНАРОДНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	15 936	0	12 990	0	149 958	600	2 057	23 479	2 724	3 224	210 967
79	195	УКРКОМУНБАНК	37 371	0	29 341	0	119 380	0	0	12 382	5 700	1 566	205 740
80	133	"ПРИВАТІНВЕСТ"	3 762	0	18 874	1 174	153 974	8	0	4 418	2 110	2 058	186 378
81	302	АКТИВ БАНК	11 277	0	76 567	0	82 605	8 376	0	3 585	351	886	183 647
82	13	ЛЕГБАНК	14 953	0	23 869	14 348	116 211	268	0	9 608	2 219	1 076	182 551
83	81	ОБ'ЄДНАНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	11 103	0	10 279	5 180	78 027	22 941	170	22 842	6 482	24 780	181 805
84	288	"КЛІРИНГОВИЙ ДІМ"	5 812	0	30 759	0	110 499	22 456	0	3 314	1 767	2 785	177 392
85	205	"МЕТАЛУРГ"	11 092	0	11 278	11 030	121 085	1 035	0	15 116	3 375	435	174 446
86	30	"ІНТЕГРАЛ"	6 391	0	67 548	22 369	73 710	0	0	1 726	972	1 084	173 800
87	209	"ЗОЛОТІ ВОРОТА"	22 749	0	2 150	2 699	139 294	1	0	3 614	2 460	393	173 360
88	53	ІКАР-БАНК	19 135	0	4 174	0	129 392	26	0	14 506	967	2 073	170 273
89	237	"ДОНКРЕДИТІНВЕСТ"	8 301	0	72 002	0	59 919	180	380	26 506	536	678	168 502
90	124	РЕАЛ БАНК	7 843	0	72 853	3 549	71 604	7 158	25	3 404	1 447	470	168 352
91	238	"СИНТЕЗ"	22 541	0	18 918	0	118 062	95	0	3 823	1 359	1 847	166 645
92	304	ФОРТУНА БАНК	4 089	0	11 148	0	143 673	0	0	3 193	289	264	162 657
93	146	"УКРАЇНСЬКИЙ КАПІТАЛ"	19 815	0	48 097	0	72 688	30	0	16 830	373	1 147	158 981
94	87	БАНК РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	9 069	0	26 785	6 042	90 029	14 102	0	3 587	2 101	3 243	154 958
95	123	"ГРАНТ"	11 129	0	7 346	0	119 819	2 228	0	10 911	983	1 719	154 135
96	49	ПОЛКОМБАНК	7 426	0	36 764	1 490	86 957	480	0	12 169	1 527	2 270	149 083
97	62	"МУНІЦИПАЛЬНИЙ"	6 336	0	19 644	8 521	74 025	19 941	0	16 502	2 650	589	148 208
98	66	"ПЕРСОНАЛЬНИЙ КОМП'ЮТЕР"	3 510	0	13 114	0	30 695	25 665	0	71 396	730	424	145 535
99	150	ЄВРОПЕЙСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ ТА ЗАОЩАДЖЕНЬ	2 655	0	21 671	1 682	54 288	26 290	101	25 500	3 928	8 535	144 650
100	305	АГРОБАНК	14 222	0	9 442	1 099	112 445	0	0	3 021	681	1 575	142 485
101	142	"ПРИКАРПАТТЯ"	4 764	0	31 090	336	74 498	127	16	26 961	1 312	873	139 977
102	294	ПРОМИСЛОВО-ФІНАНСОВИЙ БАНК	7 772	0	24 786	13 193	77 985	1 102	5	5 781	5 475	1 861	137 961
103	75	СТАРОКІЇВСЬКИЙ БАНК	23 381	174	15 582	0	79 383	66	0	5 628	299	10 918	135 431
104	180	"ГАРАНТ"	2 940	0	18 746	0	79 144	126	21 300	3 413	139	116	125 923
105	198	"АВТОКРАЗБАНК"	8 283	0	23 122	10 028	61 027	4 237	0	9 296	465	3 421	119 879
106	45	"ПІВДЕНКОМБАНК"	4 288	0	22 857	0	64 134	8 668	123	12 131	184	278	112 663
107	156	"АЛЛОНЖ"	323	0	7 554	0	89 541	8 634	0	720	4 464	26	111 264
108	303	АРТЕМ БАНК	12 022	0	77 188	0	18 739	0	0	1 754	168	193	110 065
109	183	"ПРИЧОРНОМОР'Я"	4 022	0	6 368	1 512	86 538	8 056	0	1 410	1 210	850	109 965
110	57	"КАПІТАЛ"	5 215	0	2 181	0	85 332	6 539	259	3 413	2 679	163	105 781
111	143	КООПІНВЕСТБАНК	7 743	0	2 733	0	79 964	0	0	8 589	300	3 325	102 655
112	129	УКРАЇНСЬКИЙ КРЕДИТНО-ТОРГОВИЙ БАНК	20 824	0	15 539	15 956	34 224	0	0	5 860	1 829	3 649	97 883
113	137	"ДЕМАРК"	2 462	0	14 570	0	58 149	540	0	17 045	953	470	94 189
114	117	ДІАЛОГБАНК	11 487	0	20 775	39 761	19 109	0	20	463	148	60	91 822
115	125	ЗЕМЕЛЬНИЙ БАНК	5 026	0	9 677	15 148	52 851	6 378	0	864	315	97	90 356

1			2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
116	241	АГРАРНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	7 483	2 390	6 620	18 021	37 912	1 096	0	5 271	1 082	3 389	83 264
117	255	“ВЕЛЕС”	11 365	0	28 895	0	33 174	0	60	3 804	11	1 068	78 377
118	260	“ТК КРЕДИТ”	2 427	0	9 079	0	50 857	0	0	921	6 963	821	71 068
119	91	“ЛЬВІВ”	3 196	0	2 310	0	50 948	471	0	12 452	86	95	69 558
120	151	“ЄВРОПЕЙСЬКИЙ”	4 173	0	8 322	0	46 454	7 364	0	611	721	1 670	69 315
121	222	“УКООПСІЛКА”	6 414	0	4 317	0	37 640	90	0	19 278	351	599	68 688
122	107	“ПОРТО-ФРАНКО”	10 463	0	14 559	5 627	28 846	5 472	0	1 984	191	870	68 012
123	128	РЕГІОН БАНК	4 661	0	11 124	10	40 455	21	0	10 092	77	260	66 701
124	263	РОСТОК БАНК	415	0	12 016	0	39 216	10	0	8 298	5 665	1 007	66 627
125	301	“ВОЛОДИМИРСЬКИЙ”	4 513	0	12 168	0	45 373	742	0	2 211	747	579	66 333
126	72	ДОНБІРЖБАНК	2 774	10 688	15 797	0	10 528	1	0	21 439	319	111	61 656
127	287	БАНК ПЕКАО (УКРАЇНА)	15 278	0	20 675	0	10 790	0	2 757	11 781	54	102	61 437
128	201	“АНТАРЕС”	3 612	23	11 190	1 500	43 224	227	0	936	37	104	60 852
129	284	ЧОРНОМОРСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ ТА РЕКОНСТРУКЦІЇ	7 920	0	6 730	3 998	30 703	121	0	10 588	284	497	60 840
130	109	ІНВЕСТБАНК	4 383	2	2 733	0	37 345	0	0	8 170	1 252	2 805	56 689
131	275	СХІДНО-ПРОМИСЛОВИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	5 787	0	6 347	3 391	38 592	0	0	1 595	62	277	56 051
132	110	ОДЕСА-БАНК	5 033	0	10 983	9 416	24 768	0	0	3 249	671	27	54 146
133	300	ПРАЙМ-БАНК	2 350	0	22 654	286	27 450	0	0	387	136	130	53 393
134	308	СОЦКОМБАНК	1 534	0	64	1 801	34 630	4 288	0	4 467	483	47	47 313
135	231	“ЮНЕКС”	4 559	0	36	10 590	15 402	24	0	11 885	4 332	141	46 968
136	291	“КРЕДІ СВІСС ФЬОРСТ БОСТОН (УКРАЇНА)”	35 064	0	9 932	0	0	0	0	215	1 316	101	46 627
137	243	“ЗЕМЕЛЬНИЙ КАПІТАЛ”	4 340	0	2 598	0	30 740	4 666	0	1 044	1 016	1 396	45 800
138	154	“БУКОВИНА”	2 108	5	4 309	400	28 745	0	0	8 417	990	259	45 235
139	240	КОМЕРЦІЙНИЙ ІНДУСТРІАЛЬНИЙ БАНК	3 420	0	34 506	0	3 274	0	684	1 645	465	939	44 932
140	159	ТММ-БАНК	3 900	0	3 225	0	21 269	0	0	13 229	85	3 104	44 811
141	74	“СЛАВУТИЧ”	2 561	0	5 852	0	30 020	0	0	5 882	147	182	44 645
142	65	ЗАХІДБУДГАЗБАНК	3 755	0	3 196	0	21 001	2	0	15 462	737	143	44 296
143	286	РАДАБАНК	2 857	0	4 785	0	26 931	3 353	0	597	3 760	268	42 551
144	215	“МОРСЬКИЙ”	2 580	0	621	0	29 761	167	0	7 036	1	613	40 778
145	306	“ПЕРСПЕКТИВА”	15 740	0	7 417	0	13 726	0	0	2 916	31	108	39 938
146	122	ФІНБАНК	7 286	0	723	0	18 318	10 343	95	1 921	35	745	39 466
147	51	“АРМА”	2 289	0	29 200	4 801	1 209	0	0	72	6	566	38 143
148	310	“УКРАЇНСЬКИЙ ФІНАНСОВИЙ СВІТ”	106	0	1 200	0	30 000	0	0	1 655	4	316	33 281
149	47	ТЕХНОБАНК	290	0	3 508	13 650	3 207	9 307	0	1 339	1 689	103	33 092
150	29	“АЛЬЯНС”	3 599	0	12	0	25 571	0	0	482	547	619	30 830
151	276	КЛАСИКБАНК	2 844	0	19	0	19 208	8	0	3 068	3 688	1 117	29 954
152	309	КРИМУНІВЕРСАЛБАНК	217	0	2 162	14 670	6 985	0	0	4 490	100	220	28 843
153	285	ІНВЕСТ-КРИВБАС БАНК	689	0	756	11 115	11 449	0	0	3 164	131	119	27 423
154	127	ОЛІМПІЙСЬКА УКРАЇНА	208	0	1 693	0	7 318	25	0	2 067	31	15 190	26 532
155	169	ФЕРМЕРСЬКИЙ ЗЕМЕЛЬНИЙ БАНК	1 730	0	0	0	23 622	0	0	334	231	46	25 963
156	167	“ФЕБ”	223	0	61	0	16 045	0	0	4 543	65	31	20 968
157	223	“СТОЛИЧНИЙ”	358	0	0	276	1 319	5 387	0	383	231	16	7 969
Усього по групі			1 019 382	13 325	1 903 174	357 683	7 119 280	366 335	37 383	992 035	142 398	196 710	12 147 697
Усього по банках			8 459 317	2 414 081	13 870 074	1 946 433	62 502 965	1 722 596	175 120	6 394 055	1 074 624	1 675 107	100 234 360

Структура зобов'язань банків України за станом на 01.01.2004 р.

Тис. грн.

№ п/п	NKB	Назва банку	Кошти банків	Кошти клієнтів	Інші депозити	Боргові цінні папери, емітовані банком	Нараховані витрати до сплати	Інші зобов'язання	Усього зобов'язань
1			2	3	4	5	6	7	8
Група I (кількість банків у групі — 10)									
1	36	"АВАЛЬ"	1 420 335	7 458 338	0	39 936	66 841	36 777	9 022 227
2	46	ПРИВАТБАНК	956 531	7 634 053	11 498	2 029	56 874	225 614	8 886 599
3	3	ПРОМІНВЕСТБАНК	128 416	6 334 392	6 746	0	14 018	97 311	6 580 883
4	6	ОЩАДБАНК	63 180	5 210 047	3 578	0	70 090	7 253	5 354 149
5	5	УКРСОЦБАНК	522 386	3 978 548	10 390	16 914	33 482	49 036	4 610 757
6	2	УКРЕКСІМБАНК	791 204	2 592 847	715	0	6 946	40 506	3 432 218
7	136	УКРСИББАНК	519 366	2 721 006	33 414	21 073	50 725	204 074	3 549 658
8	296	РАЙФФАЙЗЕНБАНК УКРАЇНА	1 727 653	729 079	20 996	0	9 660	253 334	2 740 721
9	225	"НАДРА"	955 540	1 375 582	187 237	6 610	32 897	127 301	2 685 167
10	37	БРОКБІЗНЕСБАНК	340 393	1 636 870	0	0	3 267	60 897	2 041 428
Усього по групі			7 425 004	39 670 762	274 574	86 562	344 800	1 102 103	48 903 807
Група II (кількість банків у групі — 14)									
11	17	"ФІНАНСИ ТА КРЕДИТ"	333 935	1 208 334	82 845	24 027	15 115	7 063	1 671 320
12	153	ПРАВЕКС-БАНК	358 770	1 101 308	1	0	25 402	74 600	1 560 081
13	115	ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК	192 032	791 497	3 926	0	5 706	30 355	1 023 515
14	289	КРЕДИТПРОМБАНК	286 385	751 749	0	21 639	11 279	77 737	1 148 789
15	106	"ПІВДЕННИЙ"	113 915	961 148	16 282	0	7 690	17 607	1 116 643
16	295	ІНГ БАНК УКРАЇНА	690 988	364 506	0	0	4 078	47 766	1 107 338
17	248	"ФОРУМ"	306 862	689 045	5 997	9 961	10 704	7 721	1 030 290
18	88	КРЕДИТ БАНК (УКРАЇНА)	182 757	823 575	0	230	18 204	3 635	1 028 401
19	297	СІТІБАНК (УКРАЇНА)	738 279	264 156	0	0	395	1 999	1 004 830
20	274	УКРГАЗБАНК	91 074	865 291	0	0	6 332	12 052	974 750
21	270	"КРЕДИТ-ДНІПРО"	154 078	703 378	54 115	0	3 079	20 438	935 089
22	68	УКРПРОМБАНК	82 319	786 130	0	0	8 788	13 444	890 681
23	76	ВАБАНК	245 735	585 456	1 172	51	8 057	40 645	881 117
24	202	"ХРЕЩАТИК"	104 873	713 014	3 341	9 067	2 629	6 791	839 715
Усього по групі			3 882 002	10 608 587	167 679	64 975	127 458	361 853	15 212 559
Група III (кількість банків у групі — 34)									
25	42	"МРІЯ"	159 470	596 052	2 497	0	3 456	19 937	781 412
26	101	ІНДУСТРІАЛБАНК	193 011	520 801	0	0	146	13 680	727 638
27	171	ІНДУСТРІАЛЬНО-ЕКСПОРТНИЙ БАНК	118 694	573 968	4 132	0	6 501	10 432	713 727
28	216	"БІГ ЕНЕРГІЯ"	216 464	351 369	30 641	0	6 946	5 516	610 936
29	139	ДОНГОРБАНК	91 428	439 780	0	10 182	1 550	3 270	546 211
30	262	ЕКСПРЕС-БАНК	181 847	370 689	0	0	2 115	2 909	557 559
31	11	ТАС-КОМЕРЦБАНК	115 588	487 777	53	2	5 873	11 481	620 774
32	96	УКРАЇНСЬКИЙ КРЕДИТНИЙ БАНК	213 891	387 541	0	0	1 818	13 390	616 640

1			2	3	4	5	6	7	8
33	105	МОРСЬКИЙ ТРАНСПОРТНИЙ БАНК	78 395	436 413	0	0	215	21 943	536 966
34	292	ХФБ БАНК УКРАЇНА	299 707	204 754	0	0	1 164	53 091	558 715
35	165	МТ-БАНК	22 163	384 586	0	0	2 173	63 132	472 054
36	203	"КІІВ"	46 861	449 653	0	0	3 220	7 843	507 578
37	272	АЛЬФА-БАНК	196 931	164 775	35 259	0	2 390	51 556	450 911
38	18	УКРІНБАНК	31 608	401 162	0	0	1 553	14 330	448 654
39	232	"ДІАМАНТ"	181 783	163 194	0	0	2 246	457	347 680
40	234	БАНК КРЕДІ ЛІОНЕ УКРАЇНА	13 532	387 893	0	0	1 100	2 850	405 375
41	258	ІМЕКСБАНК	40 960	321 161	0	0	3 799	12 625	378 545
42	67	ЕКСПОБАНК	103 168	241 818	8 515	0	3 003	9 999	366 503
43	126	МЕГАБАНК	46 795	277 816	269	8 551	929	39 125	373 485
44	84	"ТАВРИКА"	55 455	291 756	0	0	5 116	15 777	368 103
45	299	"НРБ-УКРАЇНА"	100 104	187 298	0	13 013	2 289	2 184	304 888
46	298	ПРОКРЕДИТ БАНК	59 251	229 135	0	12 017	2 916	27 979	331 299
47	22	"АЖІО"	143 467	151 889	0	0	1 663	2 170	299 189
48	228	УНІВЕРСАЛЬНИЙ БАНК РОЗВИТКУ ТА ПАРТНЕРСТВА	99 644	217 218	0	0	917	220	317 999
49	290	ПЕРШИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК	72 860	203 637	8 952	0	2 023	12 283	299 754
50	273	ЗАХІДІНКОМБАНК	43 779	253 079	2 545	0	2 854	5 025	307 282
51	20	ФАКТОРІАЛ-БАНК	58 248	218 708	0	326	3 775	7 796	288 853
52	283	БАНК ПЕТРОКОММЕРЦ-УКРАЇНА	100 088	181 314	0	5 740	2 430	24 481	314 052
53	227	"НАЦІОНАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ"	91 901	184 311	19 516	0	1 811	9 724	307 262
54	113	ПОЛТАВА БАНК	35 300	230 190	0	1 800	3 032	6 912	277 234
55	280	"КІІВСЬКА РУСЬ"	37 755	238 934	675	2 034	2 466	6 571	288 436
56	41	"ПРЕМ'ЄРБАНК"	77 263	148 686	1 127	445	2 765	25 113	255 398
57	93	"ДНІСТЕР"	55 856	211 909	49	1 000	4 228	9 357	282 399
58	282	ТАС-ІНВЕСТБАНК	108 391	159 055	0	0	4 142	85	271 672
Усього по групі			3 491 658	10 268 321	114 230	55 110	92 624	513 243	14 535 183
Група IV (кількість банків у групі – 99)									
59	31	ЕНЕРГОБАНК	483	250 138	0	0	1 773	4 875	257 269
60	191	"АРКАДА"	0	216 660	0	0	587	3 301	220 548
61	206	МІСТО-БАНК	63 291	159 962	0	0	319	1 091	224 662
62	278	УКРГАЗПРОМБАНК	94 949	75 857	0	0	1 177	18 131	190 114
63	34	УКРАЇНСЬКИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ БАНК	57 996	131 325	5 414	0	491	842	196 068
64	97	ЕЛЕКТРОН БАНК	23 421	161 862	0	1 600	2 636	648	190 166
65	135	ІНПРОМБАНК	6 599	171 301	0	0	1 532	2 165	181 598
66	43	АВТОАЗБАНК	20 629	162 057	0	0	960	808	184 453
67	242	"УНІВЕРСАЛЬНИЙ"	14 920	155 022	0	0	2 011	3 048	175 001
68	40	ІНТЕРКОНТИНЕНТБАНК	35 050	155 631	0	0	585	14 158	205 423
69	144	"БАЗИС"	7 659	171 047	0	0	819	14 952	194 477
70	217	СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ БАНК	76 212	103 278	0	0	933	12 246	192 669
71	35	ІНТЕРБАНК	74 419	107 724	225	2 002	1 857	237	186 465
72	186	"ДОНЕЧЧИНА"	28 881	130 609	3 400	0	1 017	5 969	169 876
73	59	ПРОМЕКОНОМБАНК	29 999	147 494	11	0	1 195	6 899	185 598

1			2	3	4	5	6	7	8
74	98	"МЕРКУРІЙ"	11 132	150 998	0	1 913	3 654	9 188	176 884
75	26	ТРАНСБАНК	9 730	147 305	0	0	1 518	185	158 738
76	277	"НАЦІОНАЛЬНИЙ КРЕДИТ"	15 447	153 298	0	0	462	1 790	170 997
77	48	"НОВИЙ"	6 439	166 194	0	0	2 760	4 826	180 219
78	251	МІЖНАРОДНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	9 699	159 645	0	0	1 701	932	171 977
79	195	УКРКОМУНБАНК	15 667	146 318	0	0	2 641	12 424	177 050
80	133	"ПРИВАТІНВЕСТ"	47 218	94 613	0	0	1 123	12 757	155 712
81	302	АКТИВ БАНК	25 538	123 546	0	0	532	2 796	152 411
82	13	ЛЕГБАНК	8 766	126 321	5 403	0	1 332	5 909	147 731
83	81	ОБ'ЄДНАНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	35 589	105 191	0	0	802	2 589	144 171
84	288	"КЛІРИНГОВИЙ ДІМ"	68 415	63 153	0	0	774	13 580	145 922
85	205	"МЕТАЛУРГ"	7 392	89 117	0	0	1 008	2 912	100 428
86	30	"ІНТЕГРАЛ"	51 922	78 136	0	0	939	317	131 314
87	209	"ЗОЛОТІ ВОРОТА"	6 003	125 979	1 288	0	2 220	731	136 221
88	53	ІКАР-БАНК	13 300	115 981	0	0	638	5 068	134 987
89	237	"ДОНКРЕДИТІНВЕСТ"	29 417	30 380	2 160	0	364	195	62 516
90	124	РЕАЛ БАНК	81 774	47 590	0	0	218	953	130 535
91	238	"СИНТЕЗ"	7 214	91 583	387	0	1 021	1 509	101 713
92	304	ФОРТУНА БАНК	37 708	77 477	0	0	921	323	116 429
93	146	"УКРАЇНСЬКИЙ КАПІТАЛ"	36 192	81 131	0	0	494	3 016	120 833
94	87	БАНК РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	42 232	74 599	0	0	960	11 784	129 575
95	123	"ГРАНТ"	2 369	107 446	0	0	150	1 014	110 979
96	49	ПОЛІКОМБАНК	36 388	76 769	0	0	801	76	114 034
97	62	"МУНІЦИПАЛЬНИЙ"	31 417	80 409	0	0	1 134	419	113 379
98	66	"ПЕРСОНАЛЬНИЙ КОМП'ЮТЕР"	12 619	52 470	0	0	427	242	65 758
99	150	ЄВРОПЕЙСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ ТА ЗАОЩАДЖЕНЬ	18 970	89 470	0	0	3 540	4 070	116 049
100	305	АГРОБАНК	0	106 229	3 316	0	1 419	298	111 261
101	142	"ПРИКАРПАТТЯ"	23 496	83 090	0	0	725	3 145	110 457
102	294	ПРОМИСЛОВО-ФІНАНСОВИЙ БАНК	19 565	64 056	1 500	0	367	18 714	104 201
103	75	СТАРОКІЇВСЬКИЙ БАНК	0	109 242	0	0	1 113	1 045	111 401
104	180	"ГАРАНТ"	22 283	43 323	0	0	1 624	14 611	81 840
105	198	"АВТОКРАЗБАНК"	12 432	56 091	16	0	798	4 751	74 088
106	45	"ПІВДЕНКОМБАНК"	21 048	49 000	818	0	290	276	71 432
107	156	"АЛЛОНЖ"	40 200	56 036	0	0	1 015	0	97 252
108	303	АРТЕМ БАНК	1 709	71 414	0	0	367	97	73 588
109	183	"ПРИЧОРНОМОР'Я"	504	69 413	0	0	1 545	9 288	80 750
110	57	"КАПІТАЛ"	1 800	60 552	0	0	1 304	15 774	79 430
111	143	КООПІНВЕСТБАНК	12 500	56 938	0	0	238	65	69 741
112	129	УКРАЇНСЬКИЙ КРЕДИТНО-ТОРГОВИЙ БАНК	8 903	48 580	0	0	548	12 700	70 730
113	137	"ДЕМАРК"	5 342	60 266	0	0	863	1 984	68 455
114	117	ДІАЛОГБАНК	18 795	26 274	0	0	62	66	45 197
115	125	ЗЕМЕЛЬНИЙ БАНК	0	48 565	0	0	621	7 404	56 590
116	241	АГРАРНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	5 188	46 478	0	0	479	1 914	54 059

1			2	3	4	5	6	7	8
117	255	"ВЕЛЕС"	1 000	39 329	0	0	34	84	40 447
118	260	"ТК КРЕДИТ"	18 052	20 449	0	0	30	3 804	42 335
119	91	"ЛЬВІВ"	5 866	39 204	0	0	771	136	45 977
120	151	"ЄВРОПЕЙСЬКИЙ"	0	32 183	0	3 305	13	14 594	50 095
121	222	"УКООПСІЛКА"	0	23 268	0	0	147	8 777	32 192
122	107	"ПОРТО-ФРАНКО"	8 000	37 241	0	0	346	1 958	47 545
123	128	РЕГІОН БАНК	0	30 483	0	0	112	2 897	33 492
124	263	РОСТОК БАНК	22 092	43 706	0	0	356	3 058	69 212
125	301	"ВОЛОДИМИРСЬКИЙ"	16 693	14 352	0	0	56	2 771	33 873
126	72	ДОНБІРЖБАНК	9 001	7 276	0	0	24	12 309	28 611
127	287	БАНК ПЕКАО (УКРАЇНА)	72	15 307	0	0	12	150	15 542
128	201	"АНТАРЕС"	4 850	19 394	0	0	209	8 853	33 306
129	284	ЧОРНОМОРСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ ТА РЕКОНСТРУКЦІЇ	3 732	19 582	0	0	344	4 402	28 061
130	109	ІНВЕСТБАНК	3 666	27 141	0	0	86	4 044	34 937
131	275	СХІДНО-ПРОМИСЛОВИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	1 000	25 622	0	4 044	318	4 177	35 161
132	110	ОДЕСА-БАНК	12 900	16 498	0	0	57	433	29 888
133	300	ПРАЙМ-БАНК	7 034	22 500	0	0	180	61	29 776
134	308	СОЦКОМБАНК	0	15 522	0	0	3	124	15 648
135	231	"ЮНЕКС"	0	8 294	0	232	683	68	9 278
136	291	"КРЕДІ СВІСС ФЬОРСТ БОСТОН (УКРАЇНА)"	0	0	0	0	0	262	262
137	243	"ЗЕМЕЛЬНИЙ КАПІТАЛ"	2 003	17 597	0	0	346	7 057	27 003
138	154	"БУКОВИНА"	0	3 818	0	0	1	9 636	13 455
139	240	КОМЕРЦІЙНИЙ ІНДУСТРІАЛЬНИЙ БАНК	1 600	3 508	0	0	13	9 717	14 838
140	159	ТММ-БАНК	1 000	15 691	0	0	10	892	17 593
141	74	"СЛАВУТИЧ"	0	20 634	0	0	193	3 090	23 917
142	65	ЗАХІДБУДГАЗБАНК	0	23 837	0	0	257	47	24 141
143	286	РАДАБАНК	0	18 665	0	0	271	380	19 316
144	215	"МОРСЬКИЙ"	3	16 271	0	0	103	75	16 452
145	306	"ПЕРСПЕКТИВА"	0	7 248	0	0	0	3	7 252
146	122	ФІНБАНК	0	15 732	0	0	97	5 728	21 557
147	51	"АРМА"	0	18 122	0	0	8	7	18 137
148	310	"УКРАЇНСЬКИЙ ФІНАНСОВИЙ СВІТ"	0	0	0	0	0	14	14
149	47	ТЕХНОБАНК	443	5 699	0	0	207	8 500	14 849
150	29	"Альянс"	0	7 398	0	0	24	117	7 540
151	276	КЛАСИКБАНК	0	5 979	0	0	34	305	6 318
152	309	КРИМУНІВЕРСАЛБАНК	2 200	433	0	0	18	868	3 519
153	285	ІНВЕСТ-КРИВБАС БАНК	0	3 233	0	0	36	100	3 369
154	127	ОЛІМПІЙСЬКА УКРАЇНА	450	1 245	0	0	106	7 065	8 866
155	169	ФЕРМЕРСЬКИЙ ЗЕМЕЛЬНИЙ БАНК	0	2 079	0	0	4	3 912	5 995
156	167	"ФЕБ"	0	399	0	0	67	6 860	7 326
157	223	"СТОЛИЧНИЙ"	0	645	0	0	36	1 739	2 420
Усього по групі			1 518 487	6 656 217	23 938	13 096	69 016	420 181	8 700 936
Усього по банках			16 317 151	67 203 887	580 421	219 743	633 898	2 397 380	87 352 485

Структура власного капіталу банків України за станом на 01.01.2004 р.

Тис. грн.

56

№ п/п	НКВ	Назва банку	Статутний капітал	Капіталізовані дивіденди	Акції, викуплені в акціонерів	Емісійні різниці	Резерви та фонди банку	Результати переоцінки основних засобів та нематеріальних активів	Результат минулих років		Прибуток звітного року, що очікує затвердження	Збитки звітного року, що очікують затвердження	Усього власного капіталу
									усього	у тому числі сума переоцінки в разі вибуття необоротних активів			
1			2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Група I (кількість банків у групі – 10)													
1	36	“АВАЛЬ”	800 000	0	10 225	2 898	90 348	6 612	5 473	0	11 706	0	906 811
2	46	ПРИВАТБАНК	700 000	0	0	0	73 539	113 542	8 304	0	60 549	0	955 935
3	3	ПРОМІНВЕСТБАНК	200 175	0	1	0	506 002	140 294	27 725	27 725	170 543	0	1 044 739
4	6	ОЩАДБАНК	200 000	1 000	0	0	10 165	31 231	8 760	2 054	2 788	0	253 945
5	5	УКРСОЦБАНК	70 000	0	197	983	16 910	122 835	276 518	811	60 107	0	547 156
6	2	УКРЕКСІМБАНК	262 000	0	0	0	37 699	110 921	3 613	3 613	30 478	0	444 710
7	136	УКРСИББАНК	140 000	0	0	0	5 175	16 863	59 363	146	21 270	0	242 670
8	296	РАЙФАЙЗЕНБАНК УКРАЇНА	145 036	0	0	2 754	14 134	0	0	0	4 863	0	166 787
9	225	“НАДРА”	54 940	0	0	82 864	4 596	403	52 291	0	8 860	0	203 954
10	37	БРОКБІЗНЕСБАНК	100 000	0	0	13	12 662	44 119	23 505	0	11 190	0	191 489
Усього по групі			2 672 151	1 000	10 423	89 513	771 230	586 820	465 552	34 349	382 353	0	4 958 196
Група II (кількість банків у групі – 14)													
11	17	“ФІНАНСИ ТА КРЕДИТ”	136 245	0	0	0	3 375	1 342	30 829	0	5 511	0	177 302
12	153	ПРАВЕКС-БАНК	71 160	0	0	672	2 824	551	16 475	14	4 111	0	95 793
13	115	ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК	23 000	0	0	98 129	7 877	40 113	163 080	305	32 512	0	364 710
14	289	КРЕДИТПРОМБАНК	109 000	0	0	902	35 384	0	0	0	11 593	0	156 879
15	106	“ПІВДЕННИЙ”	100 002	0	0	0	3 222	0	3 871	0	14 924	0	122 018
16	295	ІНГ БАНК УКРАЇНА	47 750	0	0	0	983	0	18 661	0	13 501	0	80 894
17	248	“ФОРУМ”	110 000	0	0	0	2 209	6 196	15 245	0	7 582	0	141 232
18	88	КРЕДИТ БАНК (УКРАЇНА)	143 549	0	227	21	1 312	0	-20 758	0	16 101	0	139 998
19	297	СІТІБАНК (УКРАЇНА)	50 000	0	0	17 090	37 403	0	0	0	18 582	0	123 075
20	274	УКРГАЗБАНК	90 000	0	2 057	2 025	10 959	319	1 711	0	3 308	0	106 264
21	270	“КРЕДИТ-ДНІПРО”	73 706	0	0	0	30 038	0	0	0	4 636	0	108 380
22	68	УКРПРОМБАНК	110 000	0	0	0	1 200	0	2 479	0	2 452	0	116 130
23	76	ВАБАНК	50 000	2 500	0	5 264	12 500	5 525	191	0	4 636	0	80 616
24	202	“ХРЕЩАТИК”	100 000	0	0	0	8 756	0	2 500	0	6 896	0	118 151
Усього по групі			1 214 412	2 500	2 284	124 103	158 042	54 046	234 284	319	146 345	0	1 931 442
Група III (кількість банків у групі – 34)													
25	42	“МРІЯ”	29 358	0	6	41	26 380	475	22	0	18 590	0	74 860
26	101	ІНДУСТРІАЛБАНК	68 397	0	0	0	7 767	537	2 926	73	26 636	0	106 263
27	171	ІНДУСТРІАЛЬНО-ЕКСПОРТНИЙ БАНК	48 000	0	0	0	209	6 592	3 922	0	2 055	0	60 778
28	216	“БІГ ЕНЕРГІЯ”	100 000	0	0	0	25 991	88	6 290	0	2 262	0	134 632
29	139	ДОНГОРБАНК	112 500	22 500	0	0	10 881	0	0	0	33 062	0	178 942
30	262	ЕКСПРЕС-БАНК	49 613	0	458	0	9 682	8	47 314	0	33 325	0	139 484

1			2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
31	11	ТАС-КОМЕРЦБАНК	52 500	0	0	0	13 558	25	0	0	2 020	0	68 104
32	96	УКРАЇНСЬКИЙ КРЕДИТНИЙ БАНК	26 816	0	0	41	15 000	4 099	10 248	0	5 617	0	61 821
33	105	МОРСЬКИЙ ТРАНСПОРТНИЙ БАНК	50 000	0	138	14 016	24 628	26 278	0	0	1 484	0	116 268
34	292	ХФБ БАНК УКРАЇНА	79 184	0	0	571	519	0	-1 626	0	10 129	0	88 776
35	165	МТ-БАНК	54 354	0	1	0	61 411	0	3 707	0	8 241	0	127 713
36	203	"КИЇВ"	46 000	0	64	0	9 140	6 893	0	0	9 004	0	70 973
37	272	АЛЬФА-БАНК	73 000	0	0	6	668	37 822	0	0	560	0	112 057
38	18	УКРІНБАНК	40 000	0	0	12	7 650	48 285	-18 305	0	6 272	0	83 914
39	232	"ДІАМАНТ"	100 000	0	0	0	3 716	0	0	0	3 017	0	106 733
40	234	БАНК КРЕДІ ЛІОНЕ УКРАЇНА	31 239	0	0	0	2 370	0	1	0	11 280	0	44 890
41	258	ІМЕКСБАНК	59 998	0	0	0	7 384	0	739	0	2 788	0	70 908
42	67	ЕКСПОБАНК	41 200	0	0	0	1 355	33 599	19	19	2 628	0	78 801
43	126	МЕГАБАНК	34 852	0	323	0	24 605	25	0	0	1 753	0	60 913
44	84	"ТАВРИКА"	41 352	0	0	0	6 034	0	258	0	11 971	0	59 613
45	299	"НРБ-УКРАЇНА"	75 573	0	0	0	55	0	1 046	0	7 225	0	83 899
46	298	ПРОКРЕДИТ БАНК	47 679	0	0	778	7	0	0	0	1 339	0	49 803
47	22	"АЖІО"	12 577	0	0	0	4 104	18 573	33 946	350	7 159	0	76 359
48	228	УНІВЕРСАЛЬНИЙ БАНК РОЗВИТКУ ТА ПАРТНЕРСТВА	41 000	0	0	0	366	0	553	0	201	0	42 120
49	290	ПЕРШИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК	28 613	0	0	17 924	8 612	0	0	0	3 181	0	58 331
50	273	ЗАХІДІНКОМБАНК	24 500	0	0	0	537	9 650	6 281	0	5 110	0	46 078
51	20	ФАКТОРІАЛ-БАНК	27 112	0	3	2	2 037	31 922	91	0	1 836	0	62 995
52	283	БАНК ПЕТРОКОММЕРЦ-УКРАЇНА	22 965	0	0	124	1 765	0	6 356	0	494	0	31 705
53	227	"НАЦІОНАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ"	15 000	0	0	0	182	0	3 472	0	5 821	0	24 474
54	113	ПОЛТАВА БАНК	13 300	0	463	60	3 326	14 457	7 049	0	7 912	0	45 641
55	280	"КИЇВСЬКА РУСЬ"	24 330	0	30	0	2 995	4 297	551	3	1 698	0	33 840
56	41	ПРЕМ'ЄРБАНК	45 000	0	0	0	4 820	12 699	288	15	954	0	63 762
57	93	"ДНІСТЕР"	27 500	0	0	0	330	3 169	3 143	0	1 511	0	35 652
58	282	ТАС-ІНВЕСТБАНК	37 787	0	0	0	2 576	0	0	0	4 010	0	44 374
Усього по групі			1 581 299	22 500	1 486	33 575	290 660	259 493	118 291	460	241 145	0	2 545 476
Група IV (кількість банків у групі — 99)													
59	31	ЕНЕРГОБАНК	26 451	0	6	0	6 241	10 164	-9 141	0	1 790	0	35 499
60	191	"АРКАДА"	42 244	0	1 001	13	1 483	13	10 112	0	2 859	0	55 724
61	206	МІСТО-БАНК	37 366	0	0	0	572	0	46	0	233	0	38 217
62	278	УКРГАЗПРОМБАНК	18 200	0	25	0	3 268	0	39 991	0	8 282	0	69 717
63	34	УКРАЇНСЬКИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ БАНК	50 000	0	6	9 540	1 809	95	0	0	1 002	0	62 440
64	97	ЕЛЕКТРОН БАНК	32 008	0	206	270	3 796	16 402	0	0	6 188	0	58 459
65	135	ІНПРОМБАНК	43 648	0	0	0	1 775	14 577	3 222	0	1 330	0	64 552
66	43	АВТОАЗБАНК	31 000	0	15	0	1 780	2 154	21 788	15	2 662	0	59 368
67	242	"УНІВЕРСАЛЬНИЙ"	55 000	0	1	0	242	699	2 685	1	2 897	0	61 522
68	40	ІНТЕРКОНТИНЕНТБАНК	26 698	0	0	0	293	0	3	0	2 382	0	29 376
69	144	"БАЗИС"	19 500	0	24	0	4 238	2 815	1 600	0	2 860	0	30 990
70	217	СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ БАНК	27 500	0	0	0	1 824	1 326	1	0	857	0	31 509
71	35	ІНТЕРБАНК	30 000	0	1	0	436	323	5 020	2	1 201	0	36 978
72	186	"ДОНЕЧЧИНА"	27 160	0	0	0	5 225	17 975	0	0	416	0	50 776

1			2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
73	59	ПРОМЕКОНОМБАНК	28 200	0	0	0	2 913	0	98	0	858	0	32 069
74	98	"МЕРКУРІЙ"	24 000	0	0	0	2 759	7 768	232	0	4 020	0	38 780
75	26	ТРАНСБАНК	40 042	0	2 035	0	4 177	425	10 296	0	2 843	0	55 748
76	277	"НАЦІОНАЛЬНИЙ КРЕДИТ"	20 085	0	0	0	1 554	0	18 703	0	2 237	0	42 580
77	48	"НОВИЙ"	30 000	0	0	0	416	2 403	-660	0	283	0	32 442
78	251	МІЖНАРОДНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	35 041	0	956	6	3 791	0	0	0	1 109	0	38 990
79	195	УКРКОМУНБАНК	20 700	0	0	3 000	89	4 013	649	0	240	0	28 690
80	133	"ПРИВАТІНВЕСТ"	28 000	0	0	0	331	0	2 154	0	182	0	30 666
81	302	АКТИВ БАНК	28 000	0	0	0	63	0	0	0	3 173	0	31 236
82	13	ЛЕГБАНК	31 287	0	0	0	821	153	2 374	0	185	0	34 820
83	81	ОБ'ЄДНАНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	30 066	0	2 892	0	3 046	6 303	137	0	975	0	37 635
84	288	"КЛІРИНГОВИЙ ДІМ"	29 680	0	0	0	1 017	0	0	0	773	0	31 470
85	205	"МЕТАЛУРГ"	13 187	0	1 558	1 612	3 330	5 133	50 552	16	1 761	0	74 017
86	30	"ІНТЕГРАЛ"	37 424	0	0	14	3 230	0	1 341	0	478	0	42 486
87	209	"ЗОЛОТІ ВОРОТА"	35 000	0	0	0	650	1	637	0	850	0	37 139
88	53	ІКАР-БАНК	23 000	0	0	4	744	8 539	568	0	2 430	0	35 286
89	237	"ДОНКРЕДИТІНВЕСТ"	86 964	0	653	0	2 228	13 394	0	0	4 051	0	105 985
90	124	РЕАЛ БАНК	27 000	0	0	0	5 436	114	4 442	1	825	0	37 817
91	238	"СИНТЕЗ"	61 840	0	0	0	202	0	2 539	0	351	0	64 932
92	304	ФОРТУНА БАНК	43 595	0	0	0	83	0	749	0	1 801	0	46 228
93	146	"УКРАЇНСЬКИЙ КАПІТАЛ"	27 293	0	0	0	1 219	7 955	229	0	1 451	0	38 147
94	87	БАНК РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	20 683	0	0	0	1 948	0	0	0	2 752	0	25 383
95	123	"ГРАНТ"	25 955	0	0	0	3 007	7 196	6 283	4	715	0	43 156
96	49	ПОЛІКОМБАНК	17 799	0	0	0	2 000	10 947	3 803	0	498	0	35 049
97	62	"МУНІЦИПАЛЬНИЙ"	16 700	0	0	0	3 937	5 249	8 283	0	660	0	34 829
98	66	"ПЕРСОНАЛЬНИЙ КОМП'ЮТЕР"	15 000	0	0	0	2 270	55 045	5 927	0	1 535	0	79 777
99	150	ЄВРОПЕЙСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ ТА ЗАОЩАДЖЕНЬ	26 240	0	0	0	1 340	0	728	0	292	0	28 600
100	305	АГРОБАНК	30 000	0	0	0	15	0	0	0	1 209	0	31 223
101	142	"ПРИКАРПАТТЯ"	16 000	0	0	0	427	10 896	1 871	0	326	0	29 520
102	294	ПРОМИСЛОВО-ФІНАНСОВИЙ БАНК	35 000	0	0	609	3 460	0	0	0	0	5 309	33 760
103	75	СТАРОКИЇВСЬКИЙ БАНК	12 000	0	0	0	1 978	2 823	1 289	0	5 940	0	24 030
104	180	"ГАРАНТ"	41 421	0	0	0	3	1 107	0	0	1 553	0	44 083
105	198	"АВТОКРАЗБАНК"	36 217	0	0	1 525	521	1 287	3 436	0	2 804	0	45 791
106	45	"ПІВДЕНКОМБАНК"	33 280	0	0	0	559	7 149	-5 421	0	5 665	0	41 231
107	156	"АЛЛОНЖ"	50 000	0	0	0	1 125	0	0	0	0	37 113	14 012
108	303	АРТЕМ БАНК	36 000	0	0	0	12	0	0	0	465	0	36 477
109	183	"ПРИЧОРНОМОР'Я"	24 612	0	0	0	1 916	16	1 319	0	1 352	0	29 215
110	57	"КАПІТАЛ"	23 000	0	0	1 049	902	0	837	0	564	0	26 351
111	143	КООПІНВЕСТБАНК	30 680	0	0	0	467	1 298	0	0	469	0	32 913
112	129	УКРАЇНСЬКИЙ КРЕДИТНО-ТОРГОВИЙ БАНК	24 096	0	0	3	655	1 555	579	52	264	0	27 152
113	137	"ДЕМАРК"	12 000	0	0	466	4 105	8 773	0	0	391	0	25 734
114	117	ДІАЛОГБАНК	45 950	0	0	0	165	0	-29	0	538	0	46 625
115	125	ЗЕМЕЛЬНИЙ БАНК	27 000	0	0	2 295	511	0	2 492	0	1 468	0	33 766
116	241	АГРАРНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	20 552	0	0	0	288	2 766	5 313	0	287	0	29 204

		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
117	255	"ВЕЛЕС"	28 000	0	0	5 200	345	2 442	0	0	1 943	0	37 930
118	260	"ТК КРЕДИТ"	21 829	0	0	5	6 541	324	0	0	34	0	28 733
119	91	"ЛЬВІВ"	12 305	0	0	0	821	7 928	1 213	0	1 314	0	23 581
120	151	"ЄВРОПЕЙСЬКИЙ"	13 421	0	0	3 365	398	0	774	0	1 262	0	19 220
121	222	"УКООПСІЛКА"	20 698	0	180	0	129	13 231	2 032	0	586	0	36 496
122	107	"ПОРТО-ФРАНКО"	18 214	0	0	0	707	515	746	0	286	0	20 468
123	128	РЕГІОН БАНК	16 500	0	24	133	1 127	6 040	6 999	22	2 435	0	33 209
124	263	РОСТОК БАНК	18 042	0	2 726	0	2 446	1 737	2 632	0	0	24 715	-2 585
125	301	"ВОЛОДИМИРСЬКИЙ"	30 500	0	0	0	232	0	0	0	1 728	0	32 460
126	72	ДОНБІРЖБАНК	28 371	0	0	0	2 188	0	955	0	1 531	0	33 045
127	287	БАНК ПЕКАО (УКРАЇНА)	33 002	0	0	1 447	8 287	251	3 610	0	0	702	45 896
128	201	"АНТАРЕС"	27 370	0	0	0	130	0	0	0	46	0	27 547
129	284	ЧОРНОМОРСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ ТА РЕКОНСТРУКЦІЇ	22 432	0	0	0	2 444	7 156	0	0	747	0	32 779
130	109	ІНВЕСТБАНК	19 180	0	0	0	1 301	3 636	245	0	0	2 609	21 752
131	275	СХІДНО-ПРОМИСЛОВИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	18 600	0	0	0	629	0	0	0	1 661	0	20 890
132	110	ОДЕСА-БАНК	19 000	0	0	0	897	479	0	0	3 883	0	24 258
133	300	ПРАЙМ-БАНК	18 200	0	0	3 920	150	0	0	0	1 347	0	23 617
134	308	СОЦКОМБАНК	28 960	0	0	0	0	0	2 581	0	124	0	31 665
135	231	"ЮНЕКС"	30 638	0	0	4 161	1 174	9 536	-7 992	0	174	0	37 691
136	291	"КРЕДІ СВІСС ФЬОРСТ БОСТОН (УКРАЇНА)"	28 275	0	0	0	1 121	0	16 252	0	718	0	46 365
137	243	"ЗЕМЕЛЬНИЙ КАПІТАЛ"	16 748	0	0	0	771	26	65	0	1 188	0	18 798
138	154	"БУКОВИНА"	22 500	0	0	0	4 705	4 464	0	0	110	0	31 780
139	240	КОМЕРЦІЙНИЙ ІНДУСТРІАЛЬНИЙ БАНК	25 082	0	0	0	805	38	1 264	0	2 905	0	30 094
140	159	ТММ-БАНК	26 000	0	0	95	489	0	0	0	635	0	27 218
141	74	"СЛАВУТИЧ"	17 160	0	26	17	638	2 040	472	0	426	0	20 727
142	65	ЗАХІДБУДГАЗБАНК	9 505	0	0	0	164	9 876	430	0	181	0	20 155
143	286	РАДАБАНК	20 835	0	0	0	988	0	622	0	790	0	23 235
144	215	"МОРСЬКИЙ"	16 461	0	0	0	403	5 581	1 850	0	31	0	24 327
145	306	БАНК "ПЕРСПЕКТИВА"	32 000	0	0	0	0	0	-80	0	767	0	32 686
146	122	ФІНБАНК	16 000	0	0	0	531	389	360	0	629	0	17 909
147	51	"АРМА"	20 000	0	0	0	0	0	0	0	7	0	20 007
148	310	"УКРАЇНСЬКИЙ ФІНАНСОВИЙ СВІТ"	33 263	0	0	0	0	0	0	0	5	0	33 267
149	47	ТЕХНОБАНК	20 026	0	0	0	510	27	-6 324	180	4 005	0	18 243
150	29	"АЛЬЯНС"	21 264	0	0	0	1 219	0	193	0	613	0	23 289
151	276	КЛАСИКБАНК	21 743	0	0	0	410	1 099	334	0	48	0	23 635
152	309	КРИМУНІВЕРСАЛБАНК	18 578	0	0	0	408	1 771	4 437	0	129	0	25 324
153	285	ІНВЕСТ-КРИВБАС БАНК	20 141	0	0	0	73	2 187	216	0	1 436	0	24 053
154	127	ОЛІМПІЙСЬКА УКРАЇНА	17 550	0	0	7	5	0	81	0	22	0	17 666
155	169	ФЕРМЕРСЬКИЙ ЗЕМЕЛЬНИЙ БАНК	19 356	0	0	0	169	0	327	0	116	0	19 968
156	167	"ФЕБ"	7 500	0	0	0	632	4 018	1 445	0	46	0	13 642
157	223	"СТОЛИЧНИЙ"	5 635	0	0	0	734	5	1 214	0	0	2 037	5 549
Усього по групі			2 648 248	0	12 337	38 759	147 414	323 647	244 029	293	129 490	72 486	3 446 763
Усього по банках			8 116 111	26 000	26 530	285 951	1 367 343	1 224 007	1 062 153	35 421	899 329	72 486	12 881 878

Фінансові результати діяльності банків України за станом на 01.01.2004 р.

Тис. грн.

№ п/п	NKB	Назва банку	Чистий процентний дохід	Чистий комісійний дохід	Дивідендний дохід	Чистий торговельний дохід	Прибуток/збиток від інвестиційних цінних паперів	Прибуток від довгострокових інвестицій в асоційовані компанії й дочірні установи та від інших інвестицій	Інший операційний дохід	Усього доходів	Загально-адміністративні витрати	Витрати на персонал	Прибуток від операцій	Чисті витрати на формування резервів	Прибуток до оподаткування	Податок на прибуток	Прибуток після оподаткування	Непередбачені доходи/витрати	Чистий прибуток/збиток банку
1			2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Група I (кількість банків у групі — 10)																			
1	36	“АВАЛЬ”	461 749	416 019	2 247	66 017	-271	8	10 549	956 318	431 937	363 700	160 681	141 015	19 666	7 972	11 694	12	11 706
2	46	ПРИВАТБАНК	512 571	445 488	167	65 197	105	0	15 154	1 038 682	390 413	306 586	341 683	263 480	78 203	17 653	60 549	0	60 549
3	3	ПРОМІНВЕСТБАНК	441 757	347 732	0	22 423	5 777	91	11 974	829 754	257 718	264 549	307 487	29 533	277 954	107 411	170 543	0	170 543
4	6	ОЩАДБАНК	310 578	230 086	170	-12 718	4	0	8 199	536 318	177 116	233 992	125 210	114 381	10 829	8 041	2 788	0	2 788
5	5	УКРСОЦБАНК	236 795	232 035	0	19 891	929	8	7 118	496 776	171 090	191 825	133 860	27 371	106 489	46 383	60 107	0	60 107
6	2	УКРЕКСІМБАНК	258 490	107 971	8	-58 790	4	0	3 596	311 279	80 611	130 733	99 936	52 567	47 369	16 891	30 478	0	30 478
7	136	УКРСИББАНК	174 909	98 209	261	53 398	547	0	856	328 179	98 633	79 078	150 468	120 712	29 756	8 487	21 270	0	21 270
8	296	РАЙФФАЙЗЕНБАНК УКРАЇНА	68 495	-2 152	0	37 823	0	0	566	104 731	31 136	14 875	58 720	47 959	10 761	5 899	4 863	0	4 863
9	225	“НАДРА”	95 945	32 975	23	22 048	-80	1	1 152	152 064	55 797	26 442	69 824	60 863	8 961	188	8 773	86	8 860
10	37	БРОКБІЗНЕСБАНК	-9 097	39 064	51	46 843	25	0	2 313	79 200	25 555	14 704	38 941	20 875	18 065	7 168	10 897	293	11 190
Усього по групі			2 552 192	1 947 427	2 927	262 132	7 040	108	61 477	4 833 301	1 720 006	1 626 484	1 486 810	878 756	608 053	226 093	381 962	391	382 353
Група II (кількість банків у групі — 14)																			
11	17	“ФІНАНСИ ТА КРЕДИТ”	55 632	34 592	22	8 655	1 826	0	1 889	102 616	41 867	32 104	28 645	21 790	6 856	1 345	5 511	0	5 511
12	153	ПРАВЕКС-БАНК	44 527	67 213	0	13 619	0	22	4 782	130 162	73 742	37 600	18 821	14 059	4 762	651	4 111	0	4 111
13	115	ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК	71 168	52 923	170	3 135	0	0	2 317	129 713	59 833	48 243	21 637	-22 464	44 100	11 603	32 497	15	32 512
14	289	КРЕДИТПРОМБАНК	49 525	25 556	0	6 837	0	0	855	82 773	26 490	16 832	39 450	23 834	15 616	4 023	11 593	0	11 593
15	106	“ПІВДЕННИЙ”	70 362	34 226	15	5 446	0	0	228	110 277	40 862	17 187	52 227	29 080	23 147	8 226	14 921	2	14 924
16	295	ІНГ БАНК УКРАЇНА	20 662	16 987	0	5 482	0	0	10	43 142	10 148	11 684	21 309	1 569	19 741	6 540	13 200	300	13 501
17	248	“ФОРУМ”	50 634	14 155	0	3 016	0	6	185	67 996	20 042	15 437	32 516	20 694	11 822	4 264	7 558	24	7 582
18	88	КРЕДИТ БАНК (УКРАЇНА)	62 551	36 655	25	8 230	0	0	928	108 388	37 419	30 840	40 129	18 181	21 949	5 893	16 056	45	16 101
19	297	СІТБАНК (УКРАЇНА)	35 262	3 410	0	10 087	0	0	1 723	50 482	10 760	8 511	31 210	4 832	26 378	7 796	18 582	0	18 582
20	274	УКРГАЗБАНК	33 997	22 056	186	6 593	5 052	0	1 099	68 984	41 804	19 679	7 502	1 062	6 439	3 132	3 308	0	3 308
21	270	“КРЕДИТ-ДНІПРО”	54 310	9 661	7	5 813	8	0	69	69 868	12 974	8 100	48 794	43 233	5 561	925	4 636	0	4 636
22	68	УКРПРОМБАНК	34 049	7 310	0	1 080	0	0	27	42 466	17 959	15 387	9 120	6 295	2 825	373	2 452	0	2 452
23	76	ВАБАНК	33 512	20 209	7	1 653	3	0	1 714	57 098	22 150	17 947	17 001	11 887	5 114	478	4 636	0	4 636
24	202	“ХРЕЩАТИК”	29 541	14 210	40	2 325	0	0	152	46 268	16 864	15 005	14 399	2 791	11 609	4 713	6 896	0	6 896
Усього по групі			645 732	359 163	472	81 971	6 889	28	15 978	1 110 233	432 914	294 556	382 760	176 843	205 919	59 962	145 957	386	146 345
Група III (кількість банків у групі — 34)																			
25	42	“МРІЯ”	43 518	25 208	16	4 096	0	0	363	73 201	20 742	20 709	31 750	4 700	27 049	8 459	18 590	0	18 590
26	101	ІНДУСТРІАЛБАНК	44 531	14 133	0	1 634	0	0	72	60 371	10 507	7 299	42 565	4 534	38 031	11 416	26 615	21	26 636
27	171	ІНДУСТРІАЛЬНО-ЕКСПОРТНИЙ БАНК	20 763	42 169	0	5 322	0	0	551	68 805	27 328	18 511	22 965	19 608	3 356	1 302	2 055	0	2 055
28	216	“БІГ ЕНЕРГІЯ”	27 796	4 124	0	15 872	0	0	269	48 061	18 098	14 221	15 742	12 530	3 213	950	2 262	0	2 262
29	139	ДОНГОРБАНК	47 501	29 969	0	-5 065	0	0	769	73 174	14 816	9 722	48 636	6 274	42 361	9 300	33 062	0	33 062

1			2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
30	262	ЕКСПРЕС-БАНК	35 437	67 548	0	7 277	0	0	32	110 294	38 308	17 133	54 853	411	54 442	21 118	33 325	0	33 325
31	11	ТАС-КОМЕРЦБАНК	61 774	18 667	1	7 138	1	0	907	88 488	23 315	17 822	47 351	43 124	4 227	2 206	2 020	0	2 020
32	96	УКРАЇНСЬКИЙ КРЕДИТНИЙ БАНК	3 478	5 799	8	14 657	0	0	1 710	25 653	10 611	6 470	8 572	2 603	5 969	352	5 617	0	5 617
33	105	МОРСЬКИЙ ТРАНСПОРТНИЙ БАНК	40 058	28 157	15	6 132	0	0	809	75 172	40 004	5 362	29 805	25 730	4 075	2 583	1 492	-8	1 484
34	292	ХФБ БАНК УКРАЇНА	22 691	9 332	0	4 249	0	0	245	36 516	9 914	8 026	18 576	3 011	15 565	5 436	10 129	0	10 129
35	165	МТ-БАНК	39 192	11 869	8	823	1 264	0	608	53 763	19 300	11 341	23 122	12 539	10 583	2 342	8 241	0	8 241
36	203	"КИЇВ"	23 832	11 521	213	1 588	5 375	225	1 036	43 791	12 222	7 767	23 802	6 311	17 492	7 378	10 113	-1 109	9 004
37	272	АЛЬФА-БАНК	11 975	13 118	0	2 300	1	0	1 500	28 894	15 037	3 834	10 023	8 237	1 786	1 226	560	0	560
38	18	УКРІНБАНК	31 106	22 570	0	8 524	0	8	2 076	64 284	26 563	26 620	11 101	1 509	9 592	3 320	6 272	0	6 272
39	232	"ДІАМАНТ"	23 700	4 629	0	-2 424	0	0	44	25 949	12 373	6 896	6 680	2 656	4 024	1 007	3 017	0	3 017
40	234	БАНК КРЕДІ ЛІОНЕ УКРАЇНА	15 057	14 728	0	11 288	0	22	71	41 166	17 524	7 042	16 601	-234	16 835	5 555	11 280	0	11 280
41	258	ІМЕКСБАНК	12 916	12 696	15	3 306	0	0	109	29 043	16 550	8 066	4 427	49	4 378	1 591	2 788	0	2 788
42	67	ЕКСПОБАНК	11 127	11 655	8	1 038	0	0	1 936	25 763	6 677	3 242	15 844	11 525	4 318	1 690	2 628	0	2 628
43	126	МЕГАБАНК	19 749	27 725	227	604	0	0	1 021	49 326	29 623	15 343	4 360	-148	4 508	2 755	1 753	0	1 753
44	84	"ТАВРИКА"	20 597	3 665	0	19 477	0	0	122	43 860	6 867	4 342	32 651	19 934	12 718	747	11 970	0	11 971
45	299	"НРБ-УКРАЇНА"	28 821	3 281	0	1 821	0	0	29	33 952	9 439	4 570	19 943	10 290	9 653	2 428	7 225	0	7 225
46	298	ПРОКРЕДИТ БАНК	26 465	11 273	0	1 083	0	0	453	39 274	14 845	13 278	11 151	8 851	2 300	961	1 339	0	1 339
47	22	"АЖІО"	22 049	10 252	51	2 327	-3	0	5 091	39 768	12 492	13 660	13 616	2 387	11 229	4 070	7 159	0	7 159
48	228	УНІВЕРСАЛЬНИЙ БАНК РОЗВИТКУ ТА ПАРТНЕРСТВА	11 785	2 121	0	1 872	0	0	116	15 894	5 281	1 360	9 253	8 824	428	227	201	0	201
49	290	ПЕРШИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК	21 810	2 895	0	578	0	0	587	25 870	9 312	4 271	12 287	7 696	4 591	1 410	3 181	0	3 181
50	273	ЗАХІДІНКОМБАНК	21 648	12 183	0	3 929	0	0	28	37 789	16 120	2 151	19 518	12 028	7 489	2 379	5 110	0	5 110
51	20	ФАКТОРІАЛ-БАНК	8 486	6 053	0	4 739	0	0	192	19 470	11 071	5 548	2 852	954	1 897	76	1 821	15	1 836
52	283	БАНК ПЕТРОКОММЕРЦ-УКРАЇНА	20 248	7 752	0	4 785	4	0	166	32 955	14 914	12 933	5 108	3 570	1 537	1 043	494	0	494
53	227	"НАЦІОНАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ"	12 629	1 615	0	8 264	3 033	0	103	25 644	9 589	3 937	12 118	5 752	6 365	544	5 821	0	5 821
54	113	ПОЛТАВА БАНК	10 874	7 987	20	7 396	11	78	1 526	27 893	7 221	7 991	12 681	2 580	10 101	2 189	7 912	0	7 912
55	280	"КИЇВСЬКА РУСЬ"	20 770	7 427	187	2 101	0	0	346	30 832	12 433	11 626	6 773	3 716	3 057	1 360	1 697	1	1 698
56	41	"ПРЕМ'ЄРБАНК"	5 753	3 704	15	5 151	4 123	0	142	18 888	10 967	7 225	696	-368	1 064	110	954	0	954
57	93	"ДНІСТЕР"	16 521	5 008	0	1 963	0	0	256	23 749	10 193	3 548	10 008	7 467	2 541	1 030	1 511	0	1 511
58	282	ТАС-ІНВЕСТБАНК	16 312	2 453	0	2 313	0	0	1 787	22 865	8 136	2 359	12 370	8 128	4 242	249	3 993	17	4 010
Усього по групі			800 969	463 286	784	156 158	13 809	333	25 072	1 460 417	528 392	314 225	617 800	266 778	351 016	108 809	242 207	-1 063	241 145
Група IV (кількість банків у групі — 99)																			
59	31	ЕНЕРГОБАНК	11 823	12 637	7	1 353	0	0	124	25 943	9 822	9 920	6 201	5 048	1 153	-637	1 790	0	1 790
60	191	"АРКАДА"	8 453	28 204	0	1 604	0	0	73	38 333	15 995	14 654	7 683	-145	7 829	4 970	2 859	0	2 859
61	206	МІСТО-БАНК	11 677	3 320	0	-858	0	0	19	14 158	5 165	1 712	7 282	6 117	1 164	931	233	0	233
62	278	УКРГАЗПРОМБАНК	16 283	5 339	0	2 825	0	0	119	24 567	19 336	3 340	1 892	-9 188	11 080	2 797	8 282	0	8 282
63	34	УКРАЇНСЬКИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ БАНК	11 454	3 400	0	522	0	0	70	15 446	6 371	3 325	5 749	4 116	1 634	632	1 002	0	1 002
64	97	ЕЛЕКТРОН БАНК	13 024	6 306	8	1 362	224	32	635	21 590	4 617	7 905	9 069	141	8 928	2 740	6 188	0	6 188
65	135	ІНПРОМБАНК	7 609	12 107	0	3 451	0	0	387	23 553	16 412	4 619	2 522	535	1 987	683	1 304	26	1 330
66	43	АВТОЗАБАНК	17 192	4 502	8	-2 870	40	0	1 039	19 911	8 870	6 965	4 076	1 415	2 661	0	2 661	1	2 662
67	242	"УНІВЕРСАЛЬНИЙ"	13 354	4 139	0	-2 680	147	2	218	15 180	6 537	3 673	4 971	-64	5 034	2 130	2 905	-8	2 897
68	40	ІНТЕРКОНТИНЕНТБАНК	10 534	4 430	0	1 168	0	0	10	16 142	8 142	3 526	4 475	1 682	2 793	411	2 382	0	2 382
69	144	"БАЗИС"	13 905	2 087	0	2 182	0	0	535	18 710	8 968	4 690	5 052	1 427	3 626	765	2 860	0	2 860
70	217	СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ БАНК	2 285	4 456	80	2 761	18	0	71	9 671	6 718	2 378	575	-1 064	1 639	791	847	10	857
71	35	ІНТЕРБАНК	2 988	1 341	8	1 646	315	0	28	6 326	4 788	2 831	-1 293	-2 448	1 155	-45	1 200	0	1 201
72	186	"ДОНЕЧЧИНА"	7 140	6 387	0	712	2	0	36	14 277	5 079	2 541	6 657	5 723	935	518	416	0	416

1			2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
73	59	ПРОМЕКОНОМБАНК	7 490	4 912	0	1 427	0	0	87	13 916	7 397	4 705	1 813	200	1 613	755	858	0	858
74	98	"МЕРКУРІЙ"	12 360	5 293	0	677	0	0	222	18 552	5 263	6 255	7 034	195	6 840	2 830	4 010	10	4 020
75	26	ТРАНСБАНК	13 851	5 058	22	1 610	0	0	100	20 642	6 660	7 211	6 770	2 346	4 425	1 582	2 843	0	2 843
76	277	"НАЦІОНАЛЬНИЙ КРЕДИТ"	20 272	12 300	0	1 063	0	0	408	34 043	11 577	14 229	8 238	3 190	5 048	2 811	2 237	0	2 237
77	48	"НОВИЙ"	1 105	5 439	8	1 527	2 906	0	467	11 452	6 862	3 582	1 008	859	149	-232	381	3	383
78	251	МІЖНАРОДНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	12 602	7 221	0	3 402	0	0	300	23 524	10 505	9 304	3 715	1 420	2 295	1 186	1 109	0	1 109
79	195	УКРКОМУНБАНК	9 175	9 296	0	314	0	0	35	18 819	13 015	3 828	1 977	1 582	395	155	240	0	240
80	133	"ПРИВАТІНВЕСТ"	10 133	3 909	0	93	0	0	300	14 434	5 151	6 283	3 000	2 467	534	352	182	0	182
81	302	АКТИВ БАНК	7 360	916	0	492	0	0	1 264	10 032	2 756	2 646	4 630	164	4 466	1 293	3 173	0	3 173
82	13	ЛЕГБАНК	11 846	4 599	0	2 308	0	0	668	19 420	6 354	3 177	9 889	9 356	533	348	185	0	185
83	81	ОБ'ЄДНАНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	202	4 543	1	2 515	10 325	8	835	18 428	7 527	6 241	4 659	3 685	975	0	975	0	975
84	288	"КЛІРИНГОВИЙ ДІМ"	10 669	813	22	967	333	0	176	12 980	8 896	2 538	1 546	553	993	221	773	0	773
85	205	"МЕТАЛУРГ"	19 541	8 490	0	1 384	0	0	299	29 714	8 623	11 699	9 392	5 964	3 428	1 667	1 761	0	1 761
86	30	"ІНТЕГРАЛ"	11 835	3 163	15	378	0	0	115	15 506	5 305	1 135	9 065	7 907	1 158	680	478	0	478
87	209	"ЗОЛОТІ ВОРОТА"	4 697	6 264	0	439	-68	0	173	11 505	6 575	1 440	3 490	1 985	1 505	654	850	0	850
88	53	ІКАР-БАНК	7 478	3 332	0	326	-232	0	149	11 052	2 775	2 845	5 432	1 523	3 909	1 478	2 430	0	2 430
89	237	"ДОНКРЕДИТІНВЕСТ"	11 845	5 720	0	385	0	0	2	17 952	4 906	1 143	11 903	6 256	5 647	1 611	4 036	15	4 051
90	124	РЕАЛ БАНК	6 923	1 968	7	807	-3	0	40	9 742	4 621	3 592	1 529	159	1 370	544	825	0	825
91	238	"СИНТЕЗ"	8 144	3 407	0	3 408	0	0	282	15 241	12 175	4 529	-1 463	-2 278	814	494	320	31	351
92	304	ФОРТУНА БАНК	8 491	-152	0	1 089	0	0	29	9 457	3 270	2 058	4 129	1 640	2 488	687	1 801	0	1 801
93	146	"УКРАЇНСЬКИЙ КАПІТАЛ"	9 012	2 027	0	1 043	0	0	127	12 209	3 454	3 601	5 155	2 485	2 670	1 219	1 451	0	1 451
94	87	БАНК РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	5 876	2 507	0	1 771	1 144	0	42	11 340	5 188	3 379	2 773	-104	2 877	125	2 752	0	2 752
95	123	"ГРАНТ"	500	7 922	7	396	0	0	291	9 115	6 403	2 216	496	-301	798	83	715	0	715
96	49	ПОЛІКОМБАНК	6 318	3 127	20	351	0	3	171	9 990	5 808	2 081	2 101	1 061	1 040	542	498	0	498
97	62	"МУНІЦИПАЛЬНИЙ"	6 009	2 713	0	16	-573	0	107	8 271	4 594	3 994	-318	380	-698	-1 358	660	0	660
98	66	"ПЕРСОНАЛЬНИЙ КОМП'ЮТЕР"	708	4 775	22	1 162	0	0	35	6 703	3 113	1 618	1 971	101	1 871	336	1 535	0	1 535
99	150	ЄВРОПЕЙСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ ТА ЗАОЩАДЖЕНЬ	-74	193	0	9 732	0	0	1 294	11 145	8 121	2 532	492	176	316	24	292	0	292
100	305	АГРОБАНК	6 700	2 782	0	174	0	0	60	9 716	4 204	1 451	4 060	2 193	1 867	658	1 209	0	1 209
101	142	"ПРИКАРПАТТЯ"	1 963	2 915	0	852	0	0	117	5 847	2 480	2 332	1 035	580	456	130	326	0	326
102	294	ПРОМИСЛОВО-ФІНАНСОВИЙ БАНК	9 967	3 449	8	647	0	0	192	14 264	6 286	4 325	3 653	8 962	-5 309	0	-5 309	0	-5 309
103	75	СТАРОКИЇВСЬКИЙ БАНК	7 171	4 602	0	568	0	0	0	12 341	3 748	2 035	6 558	617	5 941	0	5 941	-1	5 940
104	180	"ГАРАНТ"	3 044	330	214	975	0	0	667	5 231	1 724	1 292	2 215	-206	2 421	869	1 553	0	1 553
105	198	"АВТОКРАЗБАНК"	7 542	4 100	0	1 032	0	0	83	12 758	4 154	3 392	5 212	1 772	3 440	636	2 804	0	2 804
106	45	"ПІВДЕНКОМБАНК"	1 273	3 613	8	7 308	5 573	0	33	17 808	6 460	2 294	9 054	3 182	5 872	209	5 663	2	5 665
107	156	"АЛЛОНЖ"	6 404	356	0	49	0	0	0	6 810	2 014	2 716	2 079	39 219	-37 140	-27	-37 113	0	-37 113
108	303	АРТЕМ БАНК	7 332	213	0	710	0	0	6	8 262	5 127	565	2 569	1 779	791	326	465	0	465
109	183	"ПРИЧОРНОМОР'Я"	12 100	3 240	0	373	4	0	14	15 732	3 525	2 578	9 629	7 388	2 241	889	1 352	0	1 352
110	57	"КАПІТАЛ"	5 601	3 052	0	415	-34	0	15	9 048	3 910	1 963	3 174	2 387	787	223	564	0	564
111	143	КООПІНВЕСТБАНК	4 961	3 277	0	524	0	0	5	8 767	2 894	1 792	4 081	2 832	1 249	780	469	0	469
112	129	УКРАЇНСЬКИЙ КРЕДИТНО-ТОРГОВИЙ БАНК	3 733	6 806	0	316	0	0	83	10 938	3 653	1 254	6 031	5 200	831	566	264	0	264
113	137	"ДЕМАРК"	5 506	2 330	10	336	-5	0	275	8 453	3 887	1 569	2 998	2 261	737	346	391	0	391
114	117	ДІАЛОГБАНК	4 236	1 864	0	2 848	216	0	39	9 203	5 245	924	3 034	2 263	771	232	538	0	538
115	125	ЗЕМЕЛЬНИЙ БАНК	4 153	1 513	0	699	79	0	367	6 811	2 150	2 527	2 134	393	1 741	273	1 468	0	1 468
116	241	АГРАРНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	2 618	575	0	1 107	71	0	29	4 400	2 325	581	1 494	1 135	359	74	285	2	287
117	255	"ВЕЛЕС"	3 847	1 778	7	172	0	0	6	5 810	3 640	429	1 741	-330	2 072	129	1 943	0	1 943

1			2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
118	260	"ТК КРЕДИТ"	1 991	549	0	239	-424	0	1 027	3 383	1 641	1 094	647	578	69	35	34	0	34
119	91	"ЛЬВІВ"	2 971	1 094	0	517	26	0	32	4 639	1 247	1 560	1 833	-104	1 937	623	1 314	0	1 314
120	151	"ЄВРОПЕЙСЬКИЙ"	3 343	2 220	15	43	3	0	4	5 628	822	505	4 300	3 006	1 295	33	1 262	0	1 262
121	222	"УКООПСПІЛКА"	5 500	2 007	15	441	0	0	39	8 002	2 542	3 016	2 445	1 503	942	356	586	0	586
122	107	"ПОРТО-ФРАНКО"	2 694	2 966	0	684	0	0	134	6 479	2 766	1 590	2 123	1 421	701	415	286	0	286
123	128	РЕГІОН БАНК	5 366	3 937	0	506	0	0	85	9 893	2 266	3 056	4 571	892	3 679	1 244	2 435	0	2 435
124	263	РОСТОК БАНК	2 479	3 283	0	421	0	0	1 685	7 868	3 609	2 915	1 345	24 876	-23 532	1 174	-24 706	-9	-24 715
125	301	"ВОЛОДИМИРСЬКИЙ"	8 163	1 013	0	753	0	0	44	9 973	5 167	1 241	3 564	931	2 633	905	1 728	0	1 728
126	72	ДОНБІРЖБАНК	2 722	2 696	0	105	0	0	253	5 775	4 942	1 408	-575	-2 756	2 181	656	1 525	6	1 531
127	287	БАНК ПЕКАО (УКРАЇНА)	2 368	1 218	0	798	0	0	666	5 051	3 954	2 971	-1 874	-1 497	-377	325	-702	0	-702
128	201	"АНТАРЕС"	3 573	765	0	1 092	0	0	3	5 433	1 300	1 108	3 025	2 610	415	369	46	0	46
129	284	ЧОРНОМОРСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ ТА РЕКОНСТРУКЦІЇ	3 078	1 617	0	180	6	0	29	4 910	2 388	1 054	1 469	505	964	217	747	0	747
130	109	ІНВЕСТБАНК	3 130	1 991	0	853	0	0	75	6 049	2 971	1 941	1 136	4 056	-2 920	-311	-2 609	0	-2 609
131	275	СХІДНО-ПРОМИСЛОВИЙ КОМЕР- ЦІЙНИЙ БАНК	4 639	1 043	0	107	0	0	0	5 789	1 207	1 724	2 858	428	2 431	770	1 661	0	1 661
132	110	ОДЕСА-БАНК	2 625	3 137	0	1 930	0	0	7	7 699	2 627	549	4 523	-512	5 035	1 152	3 883	0	3 883
133	300	ПРАЙМ-БАНК	2 477	1 603	0	463	0	0	0	4 544	1 003	817	2 724	652	2 072	725	1 347	0	1 347
134	308	СОЦКОМБАНК	1 964	475	0	50	0	0	5	2 494	701	234	1 558	1 283	275	151	124	0	124
135	231	"ЮНЕКС"	2 355	151	0	0	0	0	276	2 782	2 737	996	-952	-1 160	209	35	174	0	174
136	291	"КРЕДІ СВІСС ФЬОРСТ БОСТОН (УКРАЇНА)"	177	-17	0	-6	0	0	4 917	5 070	2 350	1 763	957	0	957	240	718	0	718
137	243	"ЗЕМЕЛЬНИЙ КАПІТАЛ"	6 444	1 580	4	368	58	0	507	8 961	4 195	2 896	1 870	296	1 574	386	1 188	0	1 188
138	154	"БУКОВИНА"	3 869	125	0	-243	0	0	9	3 760	1 023	929	1 809	1 399	410	300	110	0	110
139	240	КОМЕРЦІЙНИЙ ІНДУСТРІАЛЬНИЙ БАНК	5 104	418	0	98	0	2 124	9	7 753	4 041	1 119	2 593	-693	3 285	380	2 905	0	2 905
140	159	ТММ-БАНК	2 398	702	0	-8	0	0	32	3 124	1 181	190	1 753	1 118	635	0	635	0	635
141	74	"СЛАВУТИЧ"	3 547	1 100	0	288	0	0	13	4 949	1 516	3 204	229	-200	429	3	426	0	426
142	65	ЗАХІДБУДГАЗБАНК	1 370	719	0	184	0	0	201	2 474	962	747	765	410	354	181	173	7	181
143	286	РАДАБАНК	2 017	2 897	0	-2 356	0	0	8	2 566	908	1 007	651	-160	811	21	790	0	790
144	215	"МОРСЬКИЙ"	2 078	1 272	1	300	0	0	68	3 718	1 899	943	877	660	216	220	-3	34	31
145	306	"ПЕРСПЕКТИВА"	2 042	1 946	0	-6	0	0	6	3 988	483	180	3 325	2 325	1 000	234	767	0	767
146	122	ФІНБАНК	1 469	530	0	647	0	0	582	3 228	2 092	1 170	-34	-624	590	291	300	329	629
147	51	"АРМА"	307	10	0	243	0	0	0	561	300	253	8	0	8	2	7	0	7
148	310	"УКРАЇНСЬКИЙ ФІНАНСОВИЙ СВІТ"	92	0	0	0	0	0	0	92	67	18	7	0	7	2	5	0	5
149	47	ТЕХНОБАНК	1 926	-11	0	-15	0	0	10	1 909	822	342	746	-3 432	4 178	2	4 176	-171	4 005
150	29	"АЛЪЯНС"	2 708	454	0	275	0	0	21	3 458	1 193	737	1 529	578	950	337	613	0	613
151	276	КЛАСИКБАНК	2 735	222	0	144	0	0	66	3 166	1 296	728	1 142	1 148	-6	-54	48	0	48
152	309	КРИМУНІВЕРСАЛБАНК	1 215	975	0	-198	0	0	144	2 136	2 464	359	-687	-938	251	122	129	0	129
153	285	ІНВЕСТ-КРИВБАС БАНК	2 230	68	0	5	1 333	0	47	3 683	1 158	874	1 651	215	1 436	0	1 436	0	1 436
154	127	ОЛІМПІЙСЬКА УКРАЇНА	833	106	0	0	-101	0	0	838	557	195	87	71	16	8	8	14	22
155	169	ФЕРМЕРСЬКИЙ ЗЕМЕЛЬНИЙ БАНК	2 443	494	0	0	0	0	0	2 936	834	621	1 481	1 315	166	51	116	0	116
156	167	"ФЕБ"	385	97	0	132	0	0	90	705	524	315	-133	-218	85	39	46	0	46
157	223	"СТОЛИЧНИЙ"	391	-1 294	6	5	0	0	0	-892	659	221	-1 772	110	-1 882	155	-2 037	0	-2 037
Усього по групі			577 458	309 363	523	80 404	21 383	2 169	24 467	1 015 764	445 554	270 549	299 662	187 985	111 683	54 880	56 803	301	57 103
Усього по банках			4 576 351	3 079 239	4 706	580 665	49 121	2 638	126 994	8 419 715	3 126 866	2 505 814	2 787 032	1 510 362	1 276 671	449 744	826 929	15	826 943

На замовлення "Вісника НБУ" матеріали підготовлено співробітниками управління економічного аналізу звітності та оперативного моніторингу департаменту методології та планування банківського нагляду НБУ.

Інформація з першоджерел

Зміни і доповнення до Державного реєстру банків, внесені за період із 1 січня по 1 лютого 2004 р., а також зміни і доповнення до переліку операцій, на здійснення яких банки отримали банківську ліцензію та письмовий дозвіл Національного банку України на здійснення операцій, внесені за період із 1 січня по 1 лютого 2004 р.¹

А. Зміни і доповнення до Державного реєстру банків

Назва банку	Вид товариства	Зареєстрований статутний капітал, грн.	Дата реєстрації банку	Реєстраційний номер	Юридична адреса
Донецька область					
Відкрите акціонерне товариство "Акціонерно-комерційний банк "Капітал"	BAT	29 000 000	31.10.1991 р.	65	м. Донецьк, вул. Артема, 63
Акціонерний банк "Український Бізнес Банк" (колишня назва — Акціонерний банк "Донеччина")	BAT	27 160 000	19.05.1993 р.	170	м. Донецьк, вул. Артема, 125
Товариство з обмеженою відповідальністю комерційний банк "Український фінансовий світ"	TOB	38 262 796	12.11.2003 р.	288	м. Донецьк, вул. Куйбишева, 172-а
Львівська область					
Відкрите акціонерне товариство "Електрон Банк"	BAT	40 000 000	10.10.1991 р.	25	м. Львів, вул. Грабовського, 11
Одеська область					
Акціонерний комерційний банк "Інвестбанк"	ZAT	19 180 000	31.03.1992 р.	95	м. Одеса, вул. Велика Арнаутська, 2-б
Акціонерний комерційний банк "ІМЕКСБАНК"	BAT	60 000 000	29.03.1994 р.	241	м. Одеса, просп. Шевченка, 8-а
Товариство з обмеженою відповідальністю комерційний банк "СоцКом Банк"	TOB	28 960 000	05.03.2003 р.	286	м. Одеса, вул. Заньковецька, 7
Полтавська область					
Відкрите акціонерне товариство "Акціонерний комерційний банк "АВТОКРАЗБАНК"	BAT	45 000 000	07.07.1993 р.	179	м. Кременчук, вул. Київська, 8
Харківська область					
Відкрите акціонерне товариство "Інноваційно-промисловий банк"	BAT	43 648 000	23.03.1993 р.	156	м. Харків, вул. Клочківська, 3

Б. Зміни і доповнення до переліку операцій, на здійснення яких банки отримали банківську ліцензію та письмовий дозвіл Національного банку України на здійснення операцій

Назва банку	Юридична адреса	Банківська ліцензія		Письмовий дозвіл на здійснення операцій		Перелік операцій, на здійснення яких банки отримали письмовий дозвіл на здійснення операцій ²	Заходи впливу, які вжито до банків
		Номер	Дата	Номер	Дата		
1	2	3	4	5	6	7	8
м. Київ і Київська область							
Акціонерний комерційний банк "Легбанк"	м. Київ, вул. Жилинянська, 27	45	04.12.2001 р.	45-2	24.09.2002 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11*,12,13,14,15,18,19,20,21,22	Операція 11 зупинена до встановлення стабільного (щоденно протягом

¹ "Офіційний список банків України, включених до Державного реєстру банків, та перелік операцій, на здійснення яких банки отримали банківську ліцензію та письмовий дозвіл Національного банку України на здійснення операцій" опубліковано у "Віснику НБУ" № 2, 2004 р. Зміни і доповнення, внесені до Державного реєстру банків та до переліку операцій, виділено червоним кольором. Примітки у колонці "Заходи впливу, які вжито до банків" викладено відповідно до рішень комісії з питань нагляду та регулювання діяльності банків. Назви банків подаються за орфографією статутів.

² **Банківські операції, які банки мають право здійснювати на підставі банківської ліцензії:** 1Л — приймання вкладів (депозитів) від юридичних і фізичних осіб; 2Л — відкриття та ведення поточних рахунків клієнтів і банків-кореспондентів, у тому числі переказ грошових коштів із цих рахунків за допомогою платіжних інструментів та зарахування коштів на них; 3Л — розміщення залучених коштів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик. **Операції та угоди, які банки мають право здійснювати за наявності банківської ліцензії без отримання письмового дозволу:** 1Н — надання гарантії і поручительства та інших зобов'язань від третіх осіб, які передбачають їх виконання у грошовій формі; 2Н — придбання права вимоги на виконання зобов'язань у грошовій формі за поставленими товарами чи наданими послугами, беручи на себе ризик виконання таких вимог та приймання платежів (факторинг); 3Н — лізинг; 4Н — послуги з відповідального зберігання та надання в оренду сейфів для зберігання цінностей і документів; 5Н — випуск, купівля, продаж і обслуговування чеків, векселів та інших оборотних платіжних інструментів; 6Н — випуск банківських платіжних карток і здійснення операцій з використанням цих карток; 7Н — надання консультаційних та інформаційних послуг щодо банківських операцій. **Операції, які банки мають право здійснювати за умов отримання письмового дозволу Національного банку України. Операції з валютними цінностями:** 1 — неторговельні операції з валютними цінностями; 2 — ведення рахунків клієнтів (резидентів і нерезидентів) в іноземній валюті та клієнтів-нерезидентів у грошовій одиниці України; 3 — ведення кореспондентських рахунків банків (резидентів і нерезидентів) у іноземній валюті; 4 — ведення кореспондентських рахунків банків (нерезидентів) у грошовій одиниці України; 5 — відкриття кореспондентських рахунків в уповноважених банках України в іноземній валюті та здійснення операцій за ними; 6 — відкриття кореспондентських рахунків у банках (нерезидентах) в іноземній валюті та здійснення операцій за ними; 7 — залучення та розміщення іноземної валюти на валютному ринку України; 8 — залучення та розміщення іноземної валюти на міжнародних ринках; 9 — операції з банківськими металами на валютному ринку України; 10 — операції з банківськими металами на міжнародних ринках; 11 — інші операції з валютними цінностями на міжнародних ринках; 12 — емісія власних цінних паперів; 13 — організація купівлі та продажу цінних паперів за дорученням клієнтів; 14 — здійснення операцій на ринку цінних паперів від свого імені (включаючи андеррайтинг); 15 — здійснення інвестицій у статутні фонди та акції інших юридичних осіб; 16 — здійснення випуску, обігу, погашення (розповсюдження) державної та іншої грошової лотерії; 17 — перевезення валютних цінностей та інкасація коштів. **Операції за дорученням клієнтів або від свого імені:** 18 — операції з інструментами грошового ринку; 19 — операції з інструментами, що базуються на обмінних курсах та відсотках; 20 — операції з фінансовими ф'ючерсами та опціонами; 21 — довірче управління коштами та цінними паперами за договорами з юридичними та фізичними особами. **Депозитарна діяльність і діяльність із ведення реєстрів власників іменних цінних паперів:** 22 — депозитарна діяльність зберігача цінних паперів; 23 — діяльність із ведення реєстрів власників іменних цінних паперів.

Цифра зі знаком "+" означає номер операції, на здійснення якої банк одержав право; зі знаком "-" — втратив право, цифра із символом "*" означає номер операції, здійснення якої для даного банку певною мірою обмежене.

1	2	3	4	5	6	7	8
							місяця) розміру регулятивного капіталу банку відповідно до спеціальних ліцензійних вимог — еквівалента 10 млн. євро
Акціонерний банк "Енергобанк"	м. Київ, вул. Лютеранська, 9/9	46	17.12.2001 р.	46-1	17.12.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11*,12,13,14,15,18,19,20,21,22	Операція 11 зупинена до встановлення стабільного (щоденно протягом місяця) розміру регулятивного капіталу банку відповідно до спеціальних ліцензійних вимог — еквівалента 10 млн. євро
Акціонерний банк "Старокиївський банк"	м. Київ, вул. Микільсько-Ботанічна, 6/8	130	14.01.2002 р.	130-1	14.01.2002 р.	1,2,3,4*,5,6,7,13,14,15,18,19,20,21	Операція 4 зупинена до встановлення стабільного (щоденно протягом місяця) розміру регулятивного капіталу банку відповідно до спеціальних ліцензійних вимог — еквівалента 5 млн. євро
Акціонерний комерційний банк "Інтербанк"	м. Київ, вул. Корольова, 5-а	102	03.12.2001 р.	102-2	21.03.2002 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,11*,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22	Операція 11 зупинена до встановлення стабільного (щоденно протягом місяця) розміру регулятивного капіталу банку відповідно до спеціальних ліцензійних вимог — еквівалента 10 млн. євро
Товариство з обмеженою відповідальністю "Європейський банк розвитку та заощаджень"	м. Київ, вул. В.Чорновола, 12-а (пошта — вул. Жилинська, 29)	72	05.08.2003 р.	72-1	05.08.2003 р.	1,2,3,4*,5,6,7,8,12*,13,14,15*,18,19,20,21*	Операція 4 зупинена до встановлення стабільного (щоденно протягом місяця) розміру регулятивного капіталу банку відповідно до спеціальних ліцензійних вимог — еквівалента 5 млн. євро; операції 12,15,21 зупинено до 01.07.2004 р.
Акціонерний банк "Аллонж"	м. Київ, вул. Шота Руставелі, 5	181	08.01.2002 р.	181-1	08.01.2002 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11*,12,13,14,15,18,19,20,21	Див. примітку 1*
Товариство з обмеженою відповідальністю "Український промисловий банк"	м. Київ, бул. Лесі Українки, 26	67	13.12.2001 р.	67-3	26.01.2004 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,+9,11,12,13,14,15,+17,18,19,20,21,22	
ВАТ "Фермерський земельний акціонерний банк"	м. Київ, вул. Предславинська, 28	109	08.05.2003 р.	109-2	09.01.2004 р.	+1,+2,+3,+5,+6,+7,+8,13,14,18,19,20,21	
Акціонерний комерційний банк "Юнекс"	м. Київ, вул. Почайнинська, 38/44	56	25.02.2002 р.	56-1	25.02.2002 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11*,13,14,18,19,20,21	Операція 11 зупинена до досягнення банком розміру регулятивного капіталу в сумі не менше ніж еквівалент 10 млн. євро; зупинено до 01.05.2004 р. приймання вкладів (депозитів) від фізичних осіб як у національній, так і в іноземній валюті
Товариство з обмеженою відповідальністю "Комерційний Індустріальний Банк"	м. Київ, вул. Воровського, 6	186	14.12.2001 р.	186-1	14.12.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,11*,12,13,14,15,18,19,20,21	Операція 11 зупинена до встановлення стабільного (щоденно протягом місяця) розміру регуля-

* Примітка 1. Операцію 11 зупинено до встановлення стабільного (щоденно протягом місяця) розміру регулятивного капіталу банку відповідно до спеціальних ліцензійних вимог — еквівалента 10 млн. євро; до 01.07.2004 р. окремі операції здійснюються банком відповідно до рішення Комісії територіального управління НБУ; зупинено до 01.07.2004 р.: приймання вкладів (депозитів) від юридичних і фізичних осіб у частині приймання вкладів (депозитів) фізичних осіб у національній та іноземній валюті; розміщення залучених коштів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик у національній та іноземній валюті, крім міжбанківських кредитів та депозитів; відкриття та ведення поточних рахунків клієнтів і банків-кореспондентів, у тому числі переказ грошових коштів з цих рахунків за допомогою платіжних інструментів та зарахування коштів на них у частині відкриття та ведення рахунків фізичних осіб у національній та іноземній валюті.

1	2	3	4	5	6	7	8
							тивного капіталу банку відповідно до спеціальних ліцензійних вимог — еквівалента 10 млн. євро
Акціонерний Банк "Синтез"	м. Київ, вул. Івана Кудрі, 5 (пошта — Хрещатик, 32-а)	30	03.12.2001 р.	30-1	03.12.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8, 11* , 12, 13, 14, 15, 18, 19, 20, 21, 22, 23	Операція 11 зупинена до встановлення стабільного (щоденно протягом місяця) розміру регулятивного капіталу банку відповідно до спеціальних ліцензійних вимог — еквівалента 10 млн. євро
Акціонерний комерційний банк "Росток Банк"	м. Київ, бул. Івана Лепсе, 4	115	04.12.2001 р.	115-1	04.12.2001 р.	1,2,3,4*,5*,6,7*,8*,12*,13*,14*,15*,18,19,20,21*,23	Див. примітку 2*
Акціонерний комерційний банк "Інтеграл"	м. Київ, просп. Перемоги, 52/2	81	10.12.2001 р.	81-1	10.12.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8, 11* , 12, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23	Операція 11 зупинена до встановлення стабільного (щоденно протягом місяця) розміру регулятивного капіталу банку відповідно до спеціальних ліцензійних вимог — еквівалента 10 млн. євро
Закрите акціонерне товариство "ТАС-ІНВЕСТБАНК"	м. Київ, вул. Пушкінська, 42/4	40	26.10.2001 р.	40-1	26.10.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8, 11* , 13, 14, 18, 19, 20, 21	Операція 11 зупинена до встановлення стабільного (щоденно протягом місяця) розміру регулятивного капіталу банку відповідно до спеціальних ліцензійних вимог — еквівалента 10 млн. євро
Акціонерний банк "КЛІРИНГОВИЙ ДІМ"	м. Київ, просп. Червонозоряний, 132	171	29.12.2001 р.	171-1	29.12.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8, 11* , 12, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 22	Операція 11 зупинена до встановлення стабільного (щоденно протягом місяця) розміру регулятивного капіталу банку відповідно до спеціальних ліцензійних вимог — еквівалента 10 млн. євро
Відкрите акціонерне товариство "Перший Інвестиційний Банк"	м. Київ, Московський проспект, 6	178	03.09.2003 р.	178-1	03.09.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,8, 11* , 12, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 21	Операція 11 зупинена до встановлення стабільного (щоденно протягом місяця) розміру регулятивного капіталу банку відповідно до спеціальних ліцензійних вимог — еквівалента 10 млн. євро
"Акціонерний Банк Креді Свісс Фьорст Бостон (Україна)"	м. Київ, вул. Велика Васильківська, 34	179	05.01.2002 р.	179-1	05.01.2002 р.	1,2,3,4,5,6,7,8, 11* , 13, 14, 15, 18, 19, 20, 21	Операція 11 зупинена до встановлення стабільного (щоденно протягом місяця) розміру регулятивного капіталу банку відповідно до спеціальних ліцензійних вимог — еквівалента 10 млн. євро
Одеська область							
Комерційний банк товариство з обмеженою відповідальністю "Місто Банк"	м. Одеса, вул. Фонтанська Дорога, 11	194	17.04.2002 р.	194-3	09.01.2004 р.	1,2,3,+4,5,6,7,+8,12,13,14,15,16,18,19,20,21,22,23	

На замовлення "Вісника НБУ" матеріали підготувала головний економіст департаменту державної реєстрації та ліцензування НБУ
Олена Сілецька.

* Примітка 2. Операцію 4 зупинено до досягнення банком розміру регулятивного капіталу до суми не менше ніж еквівалент 5 млн. євро; зупинено до 01.07.2004 р.: операції 3Л, 5, 8, 12, 13, 14; приймання вкладів (депозитів) від юридичних і фізичних осіб у частині приймання вкладів (депозитів) від фізичних осіб; 2Л — у частині відкриття та ведення поточних рахунків банків-кореспондентів, у тому числі переказ грошових коштів з цих рахунків за допомогою платіжних інструментів та зарахування коштів на них; операцію 7 — у частині розміщення іноземної валюти на валютному ринку України; операції 15, 21 зупинено до 01.08.2004 р.

Основні показники діяльності банків України на 1 лютого 2004 року

№ п/п	Назва показника	01.01. 2001 р.	01.01. 2002 р.	01.01. 2003 р.	01.01. 2004 р.	01.02. 2004 р.
1	Кількість зареєстрованих банків	195	189	182	179	179
2	Вилучено з Державного реєстру банків (із початку року)	9	9	12	8	8
3	Кількість банків, що перебувають у стадії ліквідації	38	35	24	20	20
4	Кількість діючих банків	153	152	157	158	158
4.1	Із них: з іноземним капіталом	22	21	20	19	19
4.1.1	У тому числі зі 100-відсотковим іноземним капіталом	7	6	7	7	7
5	Частка іноземного капіталу в статутному капіталі банків, %	13.3	12.5	13.7	11.3	11.2
Активи, млн. грн.						
1	Загальні активи (не скориговані на резерви за активними операціями)	39 866	50 785	67 774	105 539	103 788
1.1	Чисті активи (скориговані на резерви за активними операціями)	37 129	47 591	63 896	100 234	98 434
2	Високотіквідні активи	8 270	7 744	9 043	16 043	15 400
3	Кредитний портфель	23 637	32 097	46 736	73 442	72 183
3.1	У тому числі:					
	кредити, надані суб'єктам господарювання;	18 216	26 564	38 189	57 957	57 039
3.2	кредити, надані фізичним особам	941	1 373	3 255	8 879	8 845
4	Довгострокові кредити	3 309	5 683	10 690	28 136	28 440
4.1	У тому числі довгострокові кредити, надані суб'єктам господарювання	2 761	5 125	9 698	23 239	23 434
5	Проблемні кредити (прострочені та сумнівні)	2 679	1 863	2 113	2 500	2 562
6	Вкладення в цінні папери	2 175	4 390	4 402	6 534	6 298
7	Резерви за активними операціями банків	2 737	3 194	3 905	5 355	5 416
7.1	У тому числі резерв на відшкодування можливих втрат за кредитними операціями	2 336	2 963	3 575	4 631	4 663
Пасиви, млн. грн.						
1	Пасиви, всього	37 129	47 591	63 896	100 234	98 434
2	Балансовий капітал	6 507	7 915	9 983	12 882	13 074
2.1	У тому числі статутний капітал	3 671	4 573	5 998	8 116	8 168
3	Зобов'язання банків	30 622	39 676	53 913	87 352	85 360
3.1	У тому числі кошти суб'єктів господарювання;	13 071	15 653	19 703	27 987	27 101
3.1.1	із них строкові кошти суб'єктів господарювання	2 867	4 698	6 161	10 391	10 247
3.2	Вклади фізичних осіб;	6 649	11 165	19 092	32 113	33 285
3.2.1	із них строкові вклади фізичних осіб	4 569	8 060	14 128	24 861	26 079
Довідково						
1	Регулятивний капітал, млн. грн.	5 148	8 025	10 099	13 274	13 605
2	Адекватність регулятивного капіталу (H2)	15.53	20.69	18.01	15.11	15.45
3	Доходи, млн. грн.	7 446	8 583	10 470	13 949	1 273
4	Витрати, млн. грн.	7 476	8 051	9 785	13 122	1 137
5	Результат діяльності, млн. грн.	-30	532	685	827	136

Матеріал надано управлінням аналізу звітності та оперативного моніторингу департаменту методології та планування банківського нагляду НБУ.

Ринок державних цінних паперів України у січні 2004 року

68

Результати розміщення облігацій внутрішніх державних позик у січні 2004 року

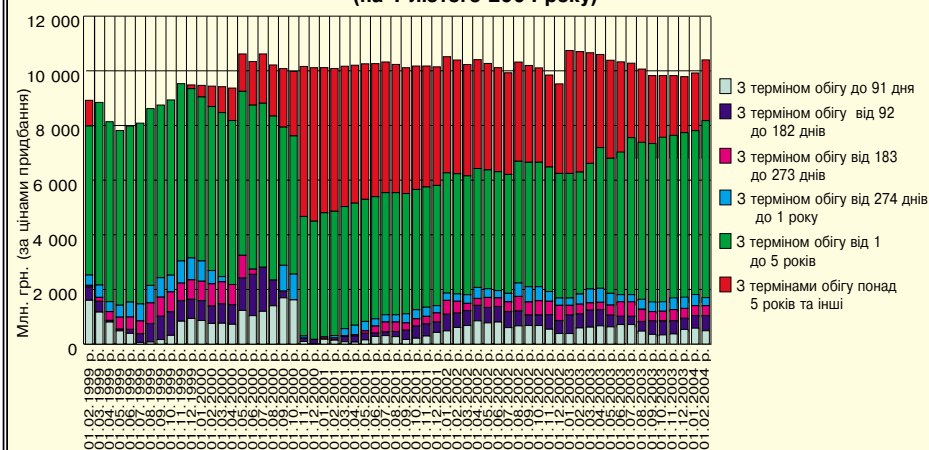
Номер розміщення	Дата проведення розрахунків за придбані облігації	Пропозиція				Результати			
		Встановлені обмеження на загальний обсяг розміщення облігацій, шт.	Номінал облігацій, грн.	Розмір купона на одну облігацію, грн.	Термін погашення облігацій	Обсяг розміщених облігацій, шт.	Залучено коштів до державного бюджету від розміщення облігацій, тис. грн.	Встановлений рівень доходності облігацій, %	Середньозважений рівень доходності облігацій, %
1	14.01.2004 р.	—	1 000	—	14.04.2004 р.	—	—	—	—
2	14.01.2004 р.	—	1 000	—	14.07.2004 р.	—	—	—	—
3	14.01.2004 р.	—	1 000	—	13.10.2004 р.	—	—	—	—
4	14.01.2004 р.	—	1 000	—	05.01.2005 р.	—	—	—	—
5	14.01.2004 р.	—	1 000	—	13.07.2005 р.	—	—	—	—
6	21.01.2004 р.	—	1 000	—	21.04.2004 р.	25 000	24 657.25	5.50	5.50
7	21.01.2004 р.	—	1 000	—	21.07.2004 р.	—	—	—	—
8	21.01.2004 р.	—	1 000	—	20.10.2004 р.	—	—	—	—
9	21.01.2004 р.	—	1 000	—	12.01.2005 р.	—	—	—	—
10	21.01.2004 р.	—	1 000	29.50	20.07.2005 р.	26 500	26 452.30	11.80	11.80
11	28.01.2004 р.	—	1 000	—	28.04.2004 р.	—	—	—	—
12	28.01.2004 р.	—	1 000	—	28.07.2004 р.	—	—	—	—
13	28.01.2004 р.	—	1 000	—	27.10.2004 р.	—	—	—	—
14	28.01.2004 р.	—	1 000	—	19.01.2005 р.	—	—	—	—
15	28.01.2004 р.	—	1 000	29.50	27.07.2005 р.	20 650	20 612.83	11.80	11.80
Разом		X	X	X		72 150	71 722.38	X	X

Обсяг розміщення облігацій внутрішніх державних позик за січень 2004 року*

Період	Обсяг розміщених облігацій, шт.	Залучено коштів до держбюджету, тис. грн.
Січень	72 150	71 722.38
Лютий		
Березень		
I квартал	72 150	71 722.38
Квітень		
Травень		
Червень		
II квартал	0	0.00
I півріччя	72 150	71 722.38
Липень		
Серпень		
Вересень		
III квартал	0	0.00
Жовтень		
Листопад		
Грудень		
IV квартал	0	0.00
Усього з початку року	72 150	71 722.38

*За станом на 01.02.2004 р.

Обсяг облігацій внутрішніх державних позик, що перебувають в обігу (на 1 лютого 2004 року)

На замовлення "Вісника НБУ" матеріали підготовлено працівниками департаменту монетарної політики Національного банку України.

Основні монетарні параметри грошово-кредитного ринку України у січні 2004 року

Механізми та обсяги рефінансування Національним банком України банків у січні 2004 р.	
Показники	Відсотки
Січень 2004 р.	
Випущено в обіг платіжних засобів для рефінансування банків, усього	100
У тому числі через:	
— кредити "овернайт" через постійно діючу лінію рефінансування	4.8
— кредити рефінансування через тендер	81.8
— операції РЕПО	—
— довгострокове кредитування інвестиційних програм	13.4
— інші механізми	—

Середня процентна ставка за кредитами Національного банку України, наданими банкам України у січні 2004 р.	
Показники	Відсотки
Січень 2004 р.	
Середня процентна ставка за кредитами Національного банку України, всього	7.88
У тому числі за:	
— кредитами "овернайт" через постійно діючу лінію рефінансування	8.00
— кредитами, рефінансування через тендер	8.25
— операціями РЕПО	—
— довгостроковим кредитуванням інвестиційних програм	7.00
— іншими механізмами	—

Процентні ставки банків за кредитами та депозитами у національній валюті у січні 2004 р.	
Показники	Відсотки річних
Січень 2004 р.	
На міжбанківському ринку:	
за кредитами, наданими іншим банкам	4.08
за кредитами, отриманими від інших банків	4.08
за депозитами, розміщеними в інших банках	7.79
за депозитами, залученими від інших банків	9.88
На небанківському ринку:	
за кредитами**	17.80
за депозитами	8.24

* За щоденною звітністю банків.
 ** Без урахування ставок за кредитами "овердрафт".

Темпи зростання грошової маси у січні 2004 р.		
Агрегати грошової маси	01.01.2004 р.	01.02.2004 р.
Готівка. Гроші поза банками		
M0, % до початку року	100.0	95.1
M0 + кошти до запитання на поточних рахунках та в розрахунках у національній валюті		
M1, % до початку року	100.0	93.7
M1 + строкові кошти в національній валюті та валютні кошти		
M2, % до початку року	100.0	97.5
M2 + цінні папери власного боргу, емітовані банками, та поточні рахунки управителя з довірчого управління		
M3, % до початку року	100.0	97.5

Примітка. Облікова ставка Національного банку України у січні 2004 р. не змінювалася і починаючи з 5 грудня 2002 р. становить 7% річних. Ломбардна ставка Національного банку України відповідає розміру процентної ставки за кредитами "овернайт" і починаючи з 9 квітня 2001 р. визначається та доводиться до суб'єктів банківської системи щоденно.

Норму формування банками обов'язкових резервів диференційовано з 10 грудня 2001 р. залежно від видів залучених коштів (див. "Вісник НБУ", № 2 за 2002 р.). Інформацію про внесення змін у нормативи формування банками обов'язкових резервів залежно від виду та строку депозиту опубліковано у "Віснику НБУ", №№ 3, 5 і 6 за 2002 р.

На замовлення "Вісника НБУ" матеріали підготовлено працівниками департаменту монетарної політики Національного банку України.

АННОТАЦИИ

Анатолий Степаненко. *Теория и практика реорганизации и реструктуризации банков.*

Рассмотрены формы реорганизации банков, мировой и отечественный опыт ее проведения, проблема определения экономической эффективности реорганизации, оценки ее социальных последствий.

Александр Деркач. *Ближайший большой банк.*

Интервью с председателем правления АППБ “Аваль” А.В.Деркачом.

Людмила Патрикац. *Количество улыбающихся лиц — индикатор успешности банка.*

На примере ТАС-Коммерцбанка рассказывается, каким должен быть современный управленческий консалтинг, каковы основные элементы корпоративной культуры.

Структура активов, обязательств, собственного капитала, финансовые результаты деятельности банков Украины по состоянию на 01.01.2004 г.

Изменения и дополнения к Государственному реестру банков, внесенные за период с 1 января по 1 февраля 2004 г., а также изменения и дополнения к перечню операций на осуществление которых банки получили банковскую лицензию и письменное разрешение Национального банка Украины на осуществление операций, внесенные за период с 1 января по 1 февраля 2004 г.

Основные показатели деятельности банков Украины на 1 февраля 2004 года.

Александр Черевко, Евгений Романив. *Механизмы предупреждения развития теневой экономической деятельности в сфере финансово-денежных отношений.*

Обоснованы мероприятия, реализация которых позволит снизить негативное влияние “теневиков” на развитие национальной экономики.

Основные монетарные параметры денежно-кредитного рынка Украины в январе 2004 года.

Механизмы и объемы рефинансирования Национальным банком Украины банков, средние процентные ставки НБУ и банков, динамика роста денежной массы по состоянию на 01.02.2004 г.

Александр Евтух. *Теория экономического нормирования: современный взгляд.*

Проблемы нормирования имеют чрезвычайно важное значение в экономике. По мнению автора, предложенный в статье подход к нормированию нуждается в дальнейшей разработке. Однако уже сейчас он открывает перспективы решения проблем теоретико-познавательной и управленческой функций нормирования.

Виктор Кравец. *Интернет-коммерция в Украине.*

Исследование темы электронной торговли с анализом факторов, препятствующих ее повсеместному внедрению.

Лилия Омельчук. *Состояние межбанковских расчетов, осуществлявшихся через СЭМП НБУ в 2003 году.*

Анализ состояния межбанковских расчетов через систему электронных платежей Национального банка Украины в 2003 году показал, что СЭП, как и в предыдущие годы, успешно выполняет возложенные на нее функции общегосударственной межбанковской платежной системы.

Виктор Лисицкий. *Электронное правительство Украины: с чего начинать?*

Аналитическая статья ученого и практика на актуальную тему создания в Украине системы сотрудничества правительства и граждан, основанной на использовании информационно-коммуникационных технологий, с учетом опыта зарубежных стран.

Зоя Запорожец. *Современные тенденции в сфере банковских информационных технологий.*

Анализируется состояние и направления дальнейшего развития информационного обеспечения банков в Украине и зарубежных странах.

Стабильности гривни ничто не угрожает.

Сообщение о рабочей поездке Председателя Национального банка Украины С.Л.Тигипко в Тернопольскую область.

Всеукраинский экономический симпозиум.

Ирина Жеребило. *Гуманитарные игры как средство формирования личности.*

Анализируется опыт гуманитарных игр, проводимых Львовским банковским институтом, как составной части воспитательного процесса.

О выпуске в обращение памятной монеты “Не вмирає душа наша, не вмирає воля”.

Официальное сообщение о выпуске в обращение и нумизматическое описание памятной монеты “Не вмирає душа наша, не вмирає воля”, посвященной 190-й годовщине со дня рождения выдающегося украинского поэта Т.Г. Шевченко и созданной по мотивам его произведений. Фотоизображение аврса и реверса монеты.

О выпуске в обращение банкноты номиналом 50 гривень образца 2004 года.

Калейдоскоп событий.

Краткий обзор финансово-экономических новостей.

Обзор новейших законодательных и нормативно-правовых актов по вопросам банковской деятельности.

Официальный курс гривни к иностранным валютам, устанавливаемый Национальным банком Украины один раз в месяц (за январь 2004 года).

Официальный курс гривни к иностранным валютам, устанавливаемый Национальным банком Украины ежедневно (за январь 2004 года).

Рынок государственных ценных бумаг Украины в январе 2004 года.

Аналитические материалы в форме таблиц и графика о результатах аукционов по размещению облигаций внутреннего государственного займа в январе 2004 года.

ANNOTATIONS

Anatolii Stepanenko. *Theory and practice of banks' reorganization and restructuring.*

Considered are the forms of banks' reorganization, world and domestic experience of its implementation, determination of its economic efficiency, and its social consequences.

Olexander Derkach. *The nearest big bank.*

Interview with O. Derkach, the Chairman of the Joint-Stock Post and Pension Bank "Aval".

Liudmyla Patrikats. *Smiling faces are the indicator of a bank's successful operation.*

By the example of the TAS-Commerzbank elucidated is what present-day consulting and rules for business conducting ought to be.

Pattern of assets, liabilities, equity capital, and financial results of Ukrainian banks' activities as of 1 January 2004.

Amendments and addenda to the State Register of Banks and to the list of transactions for whose performance banks were granted a banking license and NBU permission in writing made over a period from 1 January to 1 February 2004.

Major indicators of the activities of Ukrainian banks as of 1 February 2004.

Olexander Cherevko, Yevhen Romaniv. *Prevention of shadow economy in the monetary and financial sphere.*

Substantiated are the actions which will allow to reduce the adverse impact of the shadow economy on the national economy development.

Major monetary parameters of the monetary market of Ukraine in January 2004.

NBU refinancing mechanisms and volumes for banks, average interest rates of the NBU and other banks, dynamics of money supply growth as of 1 February 2004.

Olexander Yevtukh. *Theory of economic regulation: new approach.*

The problems of regulation are of paramount importance for an economy. The author believes that the approach to regulation proposed in the article needs further consideration. Nevertheless, even now it allows to implement theoretic-cognitive and administrative functions of regulation.

Viktor Kravets. *Internet commerce in Ukraine.*

The author studies the electronic trade and the factors hindering its implementation everywhere.

Lilia Omelchuk. *Interbank settlements through the NBU System of Electronic Interbank Payments (SEIP) in 2003.*

The analysis of interbank settlements through the System of

Electronic Payments of the National Bank of Ukraine showed that like in the previous years the SEP successfully operates as a national interbank payment system.

Viktor Lysytskyi. *The electronic government of Ukraine: where to begin?*

The analytical article by the scientist and practitioner deals with the creation of a system of cooperation between the government and Ukrainian citizens based on the application of information and communication technologies with taken into account foreign experience.

Zoia Zaporozhets. *Current trends in banking information technologies.*

Discussed are the present state and trends of future development of banking information technologies in Ukraine and abroad.

Nothing threatens the stability of hryvnia.

Report on the working visit of NBU Governor Sergiy Tigipko to Ternopil region.

All-Ukrainian economic symposium.

Iryna Zherybylo. *Humanitarian games as a means of achievement of personhood.*

The author considers the humanitarian games organized by the Lviv Banking Institute an integral part of upbringing.

Putting into circulation the commemorative coin "Our Soul Never Dies..."

Official report on putting into circulation the commemorative coin "Our Soul Never Dies..." dedicated to the 190th birth anniversary of distinguished Ukrainian poet Taras Shevchenko. Obverse and reverse and numismatic description of the coin are enclosed.

Putting into circulation the 50 hryvnia banknote of 2004.

Kaleidoscope of events.

Brief review of financial and economic news.

Review of the newest legislative acts and enactments on banking.

Official exchange rate of hryvnia against foreign currencies established monthly by the National Bank of Ukraine (in January 2004).

Official exchange rate of hryvnia against foreign currencies established daily by the National Bank of Ukraine (in January 2004).

Government securities market of Ukraine in January 2004.

Analytical materials in tables and graphs on results of auctions on T-bills allocation in January 2004.

До уваги авторів!

I. Вимоги до текстових матеріалів:

1. Стаття має відповідати тематичному спрямуванню журналу.

2. Рукописи для публікації подаються:

а) електронною поштою (litvinova@bank.gov.ua) або на дискеті (Word) та у двох роздрукованих екземплярах. Файл *.doc необхідно продублювати в *.rtf форматі;

б) паперовий варіант статті має бути надрукований на одній стороні аркуша 12 або 14 кеглем через два інтервали (29 рядків на сторінці, ширина полів зліва — 3 см).

3. Максимальний обсяг статті — 15 сторінок (30 — 35 тисяч знаків із пробілами), як виняток — 20 сторінок (45 — 50 тисяч знаків із пробілами).

4. Статті надсилаються українською мовою. Прізвища іноземних авторів, назви наукових праць, терміни тощо після викладу українською мовою подаються в дужках мовою оригіналу.

5. До рукопису додається анотація, в якій має бути стисло і чітко сформульована головна ідея статті та обґрунтована її актуальність.

6. У вихідних даних обов'язково вказуються прізвище, ім'я та по батькові автора (авторів), місце роботи, посада, вчений ступінь та наукове звання, службова та домашня адреси, службовий та домашній телефони, ксерокопія довідки про присвоєння Державною податковою адміністрацією ідентифікаційного номера (для іногородніх — адреса місцевої податкової інспекції). Необхідно також обов'язково поставити підпис.

7. Цитати, таблиці, статистичні дані, цифрові показники подаються з посиланням на джерела (назва, місто, видавництво, рік, том, сторінка). Список використаних джерел подається наприкінці статті. Посилання в тексті на ту чи іншу працю позначається порядковим номером цієї праці за списком.

8. Статті подаються в структурованому вигляді: розділи, підрозділи мають бути виділені, з назвами (особливо для великих статей); головні думки автора та висновки виділяються в тексті напівжирним

шрифтом, курсивом або підкресленнями.

9. До рукопису додається заява з підписами авторів про те, що надіслана праця не друкувалася і не подана для публікації до інших видань.

10. Скорочення, крім загальноприйнятих (скорочення мір, термінів, математичних величин), не допускаються.

11. Шрифти використовуються Times New Roman Cyr, Arial Cyr.

II. Вимоги до ілюстративних матеріалів:

1. До статті додаються якісна кольорова фотокартка автора або слайд (гірше — негатив), а також інші ілюстрації, придатні для сканування (непошкоджені, чіткі і якісні).

2. Якщо фотографія надається в електронному вигляді, то вона повинна мати роздільну здатність не менш як 300 dpi (Photoshop — формат .tif чи .eps).

3. Графіки подаються окремим файлом у Excel.

4. До кожного графіка обов'язково подається окрема таблиця даних, на основі якої він збудований, та його паперова роздруковка в кольорі. Зведені таблиці даних не бажані.

5. Таблиці і графіки повинні бути пронумеровані і мати назву.

6. Подаючи весь матеріал у цілісному вигляді, схеми і таблиці слід додатково подавати ще й окремим файлом.

III. Статті, оформлені з порушенням зазначених правил, а також рукописні матеріали до розгляду не приймаються.

IV. Редакція передає статті на рецензії кваліфікованим фахівцям Національного банку та членам редколегії, а також залишає за собою право скорочувати і редагувати статті.

V. Відповідальність за точність викладених фактів несуть автори.